A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1911. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 14-IK NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEALLÍTOTTA:

SZABÓ ISTVÁN

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADVÁNYA.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA
1911—2372.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE

1911. ÉVI SZEPTEMBER HÓ 14-IK NAPJÁN NAGYSZALONTÁN TARTOTT

KÖZGYŰLÉSÉNEK

ÉS

BÍRÓSÁGI ŰLÉSÉNEK

JEGYZŐKÖNYVE.

(II.)

ÖSSZEÁLLÍTOTTA:

SZABÓ ISTVÁN

EGYHÁZMEGYEI LELKÉSZI FŐJEGYZŐ.

A NAGYSZALONTAI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYE
HIVATALOS KIADVÁNYA.

DEBRECZEN SZ. KIR. VÁROS KÖNYVNYOMDA-VÁLLALATA
1911—2372.

A nagyszalontai református egyházmegye 1911. évi szeptember hó 14-ik napján Nagyszalontán tartott közgyűlésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak:

Balog Ambrus esperes és *Balogh Elek dr.* egyházmegyei tanácsbíró (helyettes elnök) elnöklete alatt:

I. **Tanácsbírák:**

Lelkészi részről:	*Világi részről:*
Széll Kálmán	Balogh Elek dr.
Nagy Imre	Hadházy Kálmán
Böszörményi Lajos	Szarka Sándor dr.
Csécsi Imre	
Bagdi János	
Szabó István.	

Ügyész: ifj. Hadházy Kálmán dr.

II. **Jegyzők:**

Szabó István, Fogarassy Bálint lelkészi-, Tatár Balázs, Szabó Lajos világi részről.

III. **Számvevőszéki tagok:**

Rácz Gyula elnök; Bagdi János, Kolumbán Áron, Kassay Béla, Perecz István előadó; Tatár Balázs, Szarka Sándor dr.

IV. **Lelkészek:**

Bagdi János anti, Balog Ambrus sarkadi, Bessenyei Imre mezősasi, Bódogh János mezőbajji, Boros Gábor árpádi, Bottyán Pál belényesi, Böszörményi Lajos nagyszalontai, Bugyi János erdőgyaraki, Csák József komádii, Csécsi Imre aradi, Elek Sándor

okányi, Fogarassy Bálint ágyai, Hunyadi László gyoroki, Juhász Imre magyarhomorogi, Kassay Béla tenkei, Kolumbán Áron kötegyáni, Könyves János várasfenei, Lengyel Imre lippai, Nagy Endre sarkadkeresztúri, Nagy Imre biharugrai, Perecz István körösnagyharsányi, Szabó István geszti, Széll Kálmán nagyszalontai, Unghváry Gyula tamáshidai lelkészek.

V. Tanitóképviselők:

Papp Imre, Posta Lajos, Szabó Lajos.

VI. Egyházak világi képviselői:

Biharugráról: G. Kiss János; *Mezőbajjról:* Mikó József; *Nagyszalontáról:* Bodnár Ferenc, Csepregi Mihály; *Sarkadról:* Varga Gábor.

Balog Ambrus esperes — a könyörgő szív mélyéből fakadó s Istent kereső imádsága után — amidőn lelke melegével üdvözli s köszönti a tanácsbírói-kart, a jegyzőket, a számvevőszék tagjait, a tanítóképviselőket, az egyházak világi küldötteit, a lelkészeket s általában a közgyűlés minden alkotó tagját: egyszersmind sajnálattal jelenti, hogy egyházmegyei gondnok úr őnagyméltósága halaszthatatlan másnemű elfoglaltsága miatt jelen közgyűlésünkön nem vehet részt; ennélfogva az Egyházi Törvények I. t.-c. 54. §-a értelmében felkéri a hivatalára nézve legidősebb világi tanácsbírót Balogh Elek dr. urat, hogy a társelnöki széket elfoglalni szíveskedjék — s ezzel a közgyűlést megnyitja.

Balogh Elek dr. bár érzi csekélységét s gyengeségét, midőn az egyházmegyei közgyűlés vezető tisztét elvállalja s ezen tisztében a mindenben nagy, a mindenben kiváló egyházmegyei gonnokunk őnagyméltóságát helyettesíti; de az a tudat, hogy egyben nem nagyobb, t. i. az egyház iránti szeretetben s a vallásos hithűségben és az a remény, hogy közgyűlésünk tagjainak szíves támogatását megnyeri: ad neki bátorságot arra, hogy a törvény rendelkezése értelmében ezúttal az elnöki tisztet elfogadja; e tudatban, e reményben — magát a közgyűlés jóindulatú figyelmébe ajánlva — elfoglalja az elnöki széket.

Egyházmegyénk közgyűlése egyrészről sajnálattal veszi tudomásul egyházmegyei gondnok úr őnagyméltóságának, tapasztalt és bölcs vezérünknek távolmaradását; másrészről bizalomteljes tisztelettel üdvözli Balogh Elek dr. tanácsbíró urat

helyettes elnöki minőségében, jó reménységgel tekint buzgó működése elé s erőt kíván munkájához, áldást munkája után!

89. Az egyházak világi képviselői beadják megbízó leveleiket.

Neveik felolvasása után a fentebbi sorrendben igazoltatnak.

90. Esperes jelenti, hogy Tisza Kálmán gróf tanácsbíró, Bodnár Lajos cserméi, Nagy Dániel szentleányfalvai és Szabó József borossebesi lelkészek részint gyengélkedés, részint másnemű elfoglaltságuk miatt jelen gyűlésünkön nem vehetnek részt.

Sajnos tudomásul szolgál.

91. Az esperes által elkészített s a gyűlés tagjai között kiosztott tárgysorozat

felolvasottnak tekintetvén, a tanácskozás sorrendjéül elfogadtatik.

92. Zsuga Juliánna biharzsadányi, Ritoók Sándor nagyszalontai tanító, illetve tanítónő, miután hivatalukban megerősítést nyertek, a hivatali esküt a közgyűlés színe előtt az Egyházi Törvény VI. t.-c. 26. §-a értelmében leteszik.

Nevezett tanítónő és tanító részére az esperesi hivatal az eskü letételéről bizonyítványt ad. Utasítja őket közgyűlésünk, hogy az egyházmegyei Tanító-egyesületbe és Segély-egyesületbe haladék nélkül lépjenek be.

Esperes Isten áldását kéri az egyházmegyénk kötelékébe lépett egyházépítő új munkásokra.

93. Esperes beterjeszti következő jelentését a *törvényszerű egyházlátogatásról.*

A) *Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!*

A törvényszerű egyházlátogatásról, a hozzám beérkezett egyházlátogatási jegyzőkönyvek alapján, a következőkben teszem meg jelentésemet:

Nagyszalontán, Geszten, Mezőgyánban, Biharugrán, Zsadányban, Gyantépusztán, Sarkadkeresztúron, Nagyzerinden, Feketegyarmaton, Anton Kolumbán Áron kötegyáni lelkésszel együtt személyesen végeztem az egyházlátogatást, — Sarkadon egyedül vizsgáltam meg az egyházat és iskolákat.

Nagyszalontán a polgári leányiskolában a vallás- és énektanítást nagytiszteletű Széll Kálmán esperes tanácsbíró vizsgálta meg.

Kötegyánban Böszörményi Lajos egyházmegyei tanácsbíró Tatár Balázs egyházmegyei főjegyzővel,

Harsányban, Szakálon, Körösszegapátiban, Berekböszörményben, Mezősason, Magyarhomorogon és Komádiban Bagdi János egyházmegyei tanácsbíró Perecz István harsányi lelkésszel,

Szentleányfalván, Gyorokon, Lippán, Csécsi Imre egyházmegyei tanácsbíró egyedül, — Aradon, Pankotán, Borossebesen, Csermőn, Kisperegen, Németperegen és Szemlakon Csécsi Imre egyházmegyei tanácsbíró Szondi Géza kisperegi lelkésszel,

Ágyán, Szintyén, Erdőhegyen, Tamáshidán, Bélzerinden, Vadászon, Mezőbajjon, Erdőgyarakon, Csegődön és Árpádon Nagy Imre egyházmegyei tanácsbíró Fogarassy Bálint ágyai lelkésszel.

Belényesen, Tárkányban, Nyégerfalván, Magyarremetén, Várasfenesen, Jánosfalván, Sonkolyoson, Belényesújlakon, Magyarcsékén, Dobrosdon, Gyantán, Széplakon, Kisházán, Tenkén, Feketetóton, Szabó István egyházmegyei tanácsbíró Bottyán Pál belényesi lelkésszel, — Tiszaradvány pusztai iskolában Szabó István egyházmegyei tanácsbíró gróf Tisza István egyházmegyei gondnokkal végezték az egyházlátogatást felkérésem és megbízásom folytán.

Kitűnő eredménnyel tanítottak: Nagyszalontán: Szentesi Elek, Stiglicz Sándor, Seres László, Ritoók Sándor, Kis István, Lehóczki József, Szabó Lajos — a női kézimunkát Szabó Lajosné. *Sarkadon:* Mikó Márton, Schrötter Dániel, Farkas Irén, Csurgai Teréz, Falusi Ágnes, Nagy Lajos. *Geszten:* Faragó Róza, Balog József. *Gyantépusztán:* Báthori István. *Nagyzerinden:* Hevesi József, Molnár Piroska. *Anton:* Kis Mihály. *Kötegyánban:* Kovács János, Csató Gyuláné Somogyi Mária. *Körösszegapátiban:* Sarkadi Ilona. *Berekböszörményben:* Varga Sándorné Raffai Ilona. *Mezősason:* Nyeste Gyula. *Kisperegen:* Lengyel József. *Erdőhegyen:* Balogh József. *Bélzerinden:* Hajdu Pál. *Vadászon:* Balogh József. *Csegődön:* Balogh József. *Árpádon:* Szűcs Balázs, Bokorné Székely Zs. Emilia. *Tenkén:* Oláh Ferenc. Kitűnő eredménnyel vezette *Geszten* a „Tisza Kálmán óvót" Demeter Irma. Másjellegű iskolákban kitűnő sikerrel végezték

a) a vallástanítást: Nagyszalontán: a polgári iskolában: Kis István tanító. *Sarkadon* a községi polgári fiúiskolában Hegedűs Albert s. lelkész. *Aradon:* Csécsi Imre lelkész. *Szentleányfalván:* Kis Lajos állami igazgató-tanító. *Belényesen:* Bottyán Pál lelkész. *Magyarremetén:* Szathmáry István lelkész. *Jánosfalván:* Tóth Lajos állami igazgató-tanító. *Sonkolyoson:* Tóth János

lelkész. *Magyarcsékén :* Török Pál állami igazgató-tanító. *Dobrosdon :* Vajda Mihály gyantai lelkész. *Gyantán :* Vajda Mihály lelkész.

b) *Az éneklanítást : Szentleányfalván :* Kis Lajos állami igazgató-tanító. *Belényesen :* Székely József állami igazgató-tanító. *Magyarremetén :* Herman Mózes állami igazgató-tanító. *Jánosfalván:* Tóth Lajos állami igazgató-tanító. *Sonkolyoson :* Császár Dezső állami tanító. *Magyarcsékén :* Török Pál állami igazgató tanító. *Dobrosdon :* Vajda Mihály gyantai lelkész. *Gyantán :* Kerékgyártó Mihály állami igazgató-tanító.

Az intézkedést kivánó jelentősebb ügyek a következők :

1. Örvendetes tudomásul vétel céljából teszek jelentést arról, hogy nagyságos nagybölöni Bölöny József földbirtokos és országgyűlési képviselő ugrai kastélyát 1384 öl területű beltelekkel az *ugrai* egyháznak adományozta iskolai célra. Ez értékes adomány megérdemli, hogy az emelkedett lelkületű és nagy áldozatot hozó adományozónak jegyzőkönyvünkben hálás köszönetünket kifejezzük.

2. *Zsadányban :*

a) Az iskolák felszerelése hiányos. Utasítottuk a presbiteriumot a hiányok pótlására.

b) A harmadik tantermet a nyáron felépítik.

c) A lelkész és tanítók terménybeli fizetését megváltották. Utasítottuk a lelkészt és gondnokot, hogy a megváltásra vonatkozó presbiteriumi határozatot, az új díjleveleket, az érdekelt belső hivatalnokok beleegyező nyilatkozatát terjesszék be és kérjék a megváltás és az új díjlevelek egyházmegyei jóváhagyását.

d) A régi javadalmi földek után eső adókat és közterheket a díjlevél értelmében a tulajdonos egyház tartozik fizetni. A presbiterium azon követelése, hogy az adókat ezentúl a haszonélvezők fizessék : fizetéscsonkítás lenne, mit egyházi törvényünk egyenesen tilt. — Ha a presbiterium ezen törvénybe ütköző kívánságától el nem áll : a természetbeli fizetések megváltását teszi lehetetlenné, mert a belső hivatalnokoknak joguk van azt kívánni, hogy díjlevelökben biztosított javadalmukat ezután is természetben szolgáltassák ki. A gondnokot mindezekről felvilágosítottuk. Utasítottuk, hogy a javadalmi földek után eső adókat és közterheket a megszabott időben pontosan megfizetni tartsa állásából folyó kötelességének.

3. *Sarkadkeresztúron* a tankötelesek nagy száma miatt állami iskolát akar a vallás- és közoktatásügyi minisztérium felállítani, ha a református egyház, mint iskolafentartó testület nem épít még egy másik tantermet és nem szervez még egy másik tanerőt. Minthogy a nagy munkaidő miatt a presbiterek nem gyűl-

hettek össze, lelkésznek és gondnoknak meghagytuk, hogy még az ünnepek alatt hozzon határozatot a presbiterium a felett: hogy akarják-é iskolájukat még egy tanerővel fejleszteni?

Ezzel egybeköttetésben hathatósan ajánlottuk a normál adókulcs elfogadását és az adócsökkentő segély igénybevételét.

4. *Okányban* a lelkész a válópert megindította a felesége ellen.

5. *Gyorokon* a Csák József által adományozott kert nincsen az egyház nevére telekkönyvezve. Az egyház nevére kell íratniok.

6. *Borossebesen* egyenértéki illetékkel hátralékban van az egyház. A 154·80 korona hátralékot minél előbb fizesse ki a gondnok s arról az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

7. *Csermőn* fizesse ki a gondnok a 26 kor. 07 fillér állami adóhátralékot s arról az esperesnek tegyen jelentést.

8. *Kisperegen* az egyház 700 kor. állami adóval tartozik. E hátralékot a gondnok minél előbb törlessze le s arról az esperesi hivatalnak tegyen jelentést.

9. *Mezőbajon* az iskolák felszerelése hiányos. Az iskolákat szereljék fel, mert az egyik feltétele az államsegély élvezetének.

10. *Árpádon* a fogyasztási és hitelszövetkezet a leánytanítói telken új tantermet és három szobás tanítói lakást építtet az egyház részére 11,000 korona költséggel. Olyan áldozatkészségről és nemes érzésről, a művelődés előmozdítására irányuló törekvésről tanuskodó cselekedet ez az árpádi hitel- és fogyasztási szövetkezet részéről, mely önmagában találja fel legédesebb jutalmát, melyért jegyzőkönyvi hálás köszönetünket kifejezni érdemes.

11. *Köröstárkányban* Lenkey Barnabás kántorfitanítóról kiderült, hogy tanítói oklevelét, melynek alapján megválasztották, hamisította. Állását kénytelen volt elhagyni. A büntető bírósági eljárás folyamatban van.

12. *Belényesújlakon* a lelkészi lakás melléképületei nagymérvű javítást és rendbe hozatalt kívánnak. Az egyházlátogatóság utasította a gondnokot és a presbiteriumot a lelkészi lakás melléképületeinek kijavítására, rendben tartására, mely épen úgy érdekében áll az egyháznak, mint ahogy méltán megilleti a lelkészt.

13. *Magyarcsékén* első ízben volt az egyházlátogatóság. E leányegyháznak missiói körlelkészséggé való átalakítását égetően szükségessé teszi az a nagy terület, mely e leányegyháznak környékén van, hol az ott élő hittestvéreinknek lelki gondozása úgy református, mint magyar nemzeti érdek.

14. *Feketelóton* utasította az egyházlátogatóság a gondnokot, hogy hozza rendbe a lelkészi lakást és hogy a megtári alapot egyházmegyénk határozata értelmében kezelje.

15. Az iskolák az egyházlátogatóság ottlétekor nem voltak

megvizsgálhatók: *Magyarhomorogon* az iskola építése miatt, *Komádiban*, *Kötegyánban*, *Okányban*, *Tárkányban*, mert vörheny járvány miatt közigazgatásilag be voltak zárva.

16. A 65—1910. számú egyházmegyei határozat által elfogadott és már a folyó 1911-ik évre kötelezővé tett szabályrendelet utasításait a gondnoki számadások vezetésére vonatkozólag 35 anyaegyházunkban figyelembe vették, számadásaikat a megszabott formák szerint vezetni elkezdték.

Nem vették figyelembe a kötelező szabályrendelet utasításait és a szükséges nyomtatványokat beszerezni elmulasztották: *Zsadány*, *Szakál*, *Körösszegapáti*, *Magyarhomorog*, *Borossebes*, *Gyorok*, *Lippa*, *Tamáshida*, *Erdőgyarak* és *Mezőbajj* egyházközségekben.

Ezen 10 egyházban utasította egyházlátogató küldöttségünk a lelkészt és gondnokot, hogy kötelező szabályrendeletben megszabott nyomtatványokat, — gondnoki napló, számadási főkönyv, adószedő napló, adófőkönyv (ahol rendkívüli adó van kivetve, ahoz külön adószedő napló és adófőkönyv ajánlatos) és az alapok főkönyve — haladéktalanul szerezzék be. A szabályrendelet utasításainak pontos megtartásával vezessék és készítsék el már e folyó 1911. évi gondnoki számadást.

17. Örvendetes jelenség gyanánt kiemelem, hogy az egyházlátogatók jegyzőkönyvében foglalt jelentések szerint a tanítás eredménye mindenütt megfelelő volt. *Tamáshidán* Nagy Sándor tanító könyvből kérdezi a növendékeket. *Gyorokon* Kátai György tanító az első félévi eredményhez hasonlítva haladást mutatott fel. Oktatása most már módszeres és tantervszerű. *Sarkadkeresztúron* Dobos Géza tanító ahoz képest, hogy a rendszeres tanítást csak a folyó évi januárban kezdhette meg, elégséges eredményt mutatott fel. Csak tanítványai figyelmetlenek és fegyelmezetlenek, minek helyrehozását a tanítónak meghagytuk s szívére kötöttük, hogy a növendékek figyelmét felébreszteni, a fegyelmet a józan pedagógia elvei szerint fentartani, gyakorolni törekedjék, mert a figyelem, az érdeklődés felgerjesztése, a fegyelem okos fentartása: a tanítás sikerének kulcsai.

18. Szintén örvendetes jelenségül kiemelni nem mulaszthatom el az egyházlátogatóságnak Dobrosdról tett jelentését, melyszerint „Dobrosdon, e faipar telepen, mely nem rég alakult fiók egyházzá, Vajda Mihály gyantai lelkész tanítja a fatermelő cég által fentartott iskolába járó református vallású növendékeinknek a vallástant és az éneklést. Valami megható az, mikor e hegyektől s erdőktől körített helyen fekvő világos tanteremben, az emberi ipart jelző munkazaj és gépzúgás között, a szépen öltözött és értelmes arcú gyermekek ajkán halkan megcsendül egyik-másik

kedves énekünk, s ugyan e gyermekek, kik minden lépten-nyomon a fáradhatatlan emberi munkát szemlélik — beszélnek a mindenütt és mindenben munkálkodó jó Istenről!“ A vallás- és énektanítás kitűnő.

Vajda Mihály Dobrosdon buzgón támogatja és készíti elő a magyarcsékei körlelkészség ügyét.

19. Hallgatással nem mellőzhetem azon körülményt sem, hogy másnemű elfoglaltságom miatt — júniusban jártam egyházlátogatóba — a magam egyházában 10 iskolán kívül 2 uradalmi iskolában, a községi polgári fiúiskolában kellett a vizsgákat — ez utóbbiakban a vallásvizsgát — megtartanom.

Június 14—17. napjain a debreczeni főgimnázium 4 alsó osztályának vizsgáin, — június 25—30-ig a nagyváradi tanítónőképző képesítő vizsgáin kellett jelen lennem — sehogy sem tudtam egy fél napot szakítani arra, hogy Radványba az uradalmi iskolába eljuthassak. Szabó István egyházmegyei tanácsbírót és főjegyzőt kértem tehát fel, hogy a radványi iskolát látogassa meg. Kérésemnek eleget tett, amennyiben az iskola fentartójával a mi egyházmegyei gondnokunkkal Tisza István gróffal június 6-án a radványi iskolát meglátogatták s egyszersmind az évzáró vizsgát is megtartották.

E vizsga eredményéről őnagyméltósága hozzám a következőket írta: „különös tekintettel a pusztai iskoláknál általában mutatkozó nehézségekre, — mikhez a radványi iskolánál a nyelvkérdés is járul: az eredménnyel teljesen meg voltam elégedve. A felmondásban itt-ott mutatkozó bátortalanság és ingadozás akadályoz meg abban, hogy az iskolát most még kitűnőnek nem minősíthetem, de a gyermekeknek a magyar nyelvben való előmenetele, bátor és értelmes viselkedése, valamint különösen nyelvtani és számtani példáknál tanusított gondolkodó képessége, a tanítónak odaadó, buzgó és sikeres fáradozásáról tesz tanúbizonyságot“.

Mikor a Bahuc, Argyelán, Szirb, Dragos, Boksán, Kuzsma stb. vezetéknevű növendékek vizsgájáról e jelentést megkaptam: igazi örömöt éreztem afelett, hogy Nagy Lajos tanító személyében olyan tanító került a pusztaradványi iskolába is, mint amilyen Gyanté-pusztán Báthory István, kinek fáradhatatlan türelmét, átadó képességét kellően méltányolni nem találok megfelelő szavakat, ha átgondolom az évközben mindig előforduló változásokat és azon gyermek anyagot, melyet kellő értelmi színvonalra emelni fáradhatatlan munkásságának mindig sikerül.

Az egyházmegyei tanügyi bizottság nevében jelentem, hogy a tanügyi statisztika zárótételei a következők:

Lélekszám 91,028.
Iskolaépület 102 } ebből 3—3 az állam által bérelve az
Tanterem 113 } egyháztól.
Növendék 60-ig 23, 60—80-ig 36, 80—100-ig 33, 100-on felül 18.
Új tanterem 5.
Bentlakó tanító 89.
Lakpénzes 21.
Új tanítói lakás 4.
Férfi tanító van 89, nő 21, összesen 110.
Fiúkat tanít 42, leányokat 38, vegyesen 30.
Tanító 109, lelkésztanító 1.
Képesített 110.
Állandó 110.
Ref. ismétlőben tanít 40. Igazgató van 2. Új állás 2.

Tanulók statisztikája.

Fiú 5851, leány 5589, összesen 11,440.

Az egyház iskolájába jár	fiú 4114,	leány 3949,	összesen	8,063
Más „ „	„ 1237,	„ 1148,	„	2,385
A két címen „ „	fiú 5351,	leány 5097,	összes.	10,448
Iskolába nem jár	„ 174,	„ 135,	„	309
Iskolakerülő	„ 326,	„ 357,	„	683
A két címen	fiú 500,	leány 492,	összesen	992
Az egyház isk. más vall.	„ 333,	„ 226,	„	559
Konfirmált	„ 671,	„ 666,	„	1337
Ismétlő iskola köteles	fiú 2347,	leány 1864,	összesen	4211
Az egyház iskolájába jár	„ 626,	„ 612,	„	1238
Más „ „	„ 1073,	„ 645,	„	1718
A két címen „ „	fiú 1699,	leány 1257,	összesen	2956
Iskolába nem jár	„ 114,	„ 132,	„	246
Iskola kerülő	„ 534,	„ 475,	„	1009
A két címen „	fiú 648,	leány 607,	összesen	1255
Az egyház iskolájába más vall.	„ 6,	„ 5,	„	11
Konfirmált	„ 9,	„ 6,	„	15

Bútor 2562 drb, értéke 28,889 korona.
Tanszerek 3319 drb, értéke 12,135 korona.
Tanulók könyvtára 1526 drb, értéke 2054 korona.

Tanítók könyvtára 758 drb, értéke 1982 korona.
Tornaszerek 3 drb, értéke 10 korona.
Vezérkönyv sorban: 71, 123, 77, 60, 44, 52, 19.
Tankönyv „ 37, 38, 53, 43, 33, 36.
Testgyakorló tér 670, Faiskola 5400 □-öl.

Kiadás.

Tanítói fizetésre:	Készpénz	110,655 K	
	Lakbérértékek	28,830 K	
	Földek s al. k.	25,353 K	
	Termények	15,116 K	
	Összesen	179,954 K	179,954 K
Dologi szükségl.:	Tanítói nyugdíj	3,464 K	
	Adók	4,642 K	
	Épületfentartására	22,238 K	
	Takarítás	9,817 K	
	Bútorok	6,128 K	
	Vegyesek	3,500 K	
	Összesen	49,789 K	49,789 K
Rendkívüli kiadások:		23,445 K	23,445 K
		Összes kiadás	253,188 K

Fedezet.

Államsegély:	Fizetéskiegészítés	23,219 K	
	Korpótlék	23,246 K	
	Tandíjkárpótlás	8,013 K	
	Községi segély	8,969 K	
	Alapítványi kamat	2,161 K	
	Más forrásból	7,596 K	
	Összes fedezet	73,204 K	73,204 K
	Az egyházat terhelő összes kiadás		179,984 K
	Iskolafentart. alap 4.	21,795 K	
	Árva és seg. alap 6.	9,913 K	

Segélyt kapott 451 tanuló 1265 koronát.
A folyó tanévben átadatott 1 iskola az államnak. (Belényes.)

Vallásoktatásban részesül:	Díjazása:
6—12 éves 18 egyházban	4400 K
13—15 éves 10 egyházban	220 K
Összesen	4620 K

Tisztelettel vagyok

Sarkad, 1911 augusztus 25.

Balog Ambrus.
esperes.

Egyházmegyénk közgyűlése esperes jelentését tudomásul veszi, jegyzőkönyvébe iktatva kinyomatja, indítványait határozati erőre emeli a következő jelentősebb ügyekben :

a) ad 1. Jóleső örömmel értesül azon nagylelkű áldozattételről és nagyértékű adományról, melyet nagybölöni Bölöny József földbirtokos és országgyűlési képviselő a tanügy oltárára biharugrai reformált egyházunk javára tett ; s midőn ezért hálás köszönetét kifejezni kedves kötelességének ismeri, egyúttal a nemeslelkű adományozóra Istentől kéri adakozásának méltó jutalmát.

b) ad 2. Utasítja a zsadányi presbyteriumot, hogy úgy régi iskoláit, mint most épült új tantermét a szükséges taneszközökkel szerelje fel ;

a belhivatalnokoknak, a terményfizetés megváltása következtében módosulás alá jövő, de értékben nem csökkenthető s földadófizetéssel meg nem terhelhető díjleveleit az egyházlátogatóság helyes utasításai értelmében kiállítva terjessze fel egyházhatósági megerősítés alá.

c) ad 3. A sarkadkeresztúri presbiteriumot felhívja iskolájának a kultuszminiszter által kívánt fejlesztése tárgyában határozathozatalra ; továbbá a normal adókulcs elfogadására és ezzel együtt az adócsökkentési segély igénybevételére.

d) ad 5. Kötelezi a gyoroki presbiteriumot, hogy a Csák József adományozta kertet az egyház nevére telekkönyveztesse.

e) ad 6., 7., 8. Utasítja a borossebesi, cserméi és kisperegi presbiteriumokat, hogy egyházuknak fenn levő állami adótartozásait egyenlítsék ki s ennek megtörténtéről értesítsék az esperesi hivatalt.

f) ad 9. Utasítja a mezőbajji presbiteriumot, hogy iskoláiba a hiányzó taneszközöket szerezze meg.

g) ad 10. Méltányló elismerését és szíves köszönetét fejezi ki közgyűlésünk az árpádi mindkét szövetkezet igazgatóságának azon nemes gondolkozásra való s eléggé meg nem dicsérhető áldozattételeért, mely szerint az árpádi egyháznak egy 11,000 korona értékű iskolát és tanítói lakást építtetett. A szövetkezeti eszme nemes és nemesítő voltáról minden ékesszólásnál szebben beszél e tett.

h) ad 12. Kötelességévé teszi a belényesújlaki

presbiteriumnak, hogy a lelkészi lakás melléképületeinek kijavításáról — ha még nem tette volna — haladéktalanul gondoskodjék.

i) ad 14. Utasítja a feketetóti presbiteriumot a lelkészlak rendbehozatalára s a magtári alapnak a 60—1911. sz. egyházmegyei határozat értelmében való kezelésére.

k) ad 16. Nyomatékosan felhívja közgyűlésünk a borossebesi, erdőgyaraki, gyoroki, körösszakáli, körösszegapátii, lippai, magyarhomorogi, mezőbajji, tamáshidai és zsadányi presbiteriumokat, hogy a 65—1910. sz. egyházmegyei határozat által — a számadások egyöntetű és célszerűbb vezetése végett — kötelezővé tett nyomtatványokat haladék nélkül szerezzék meg s már a folyó évi gondnoki számadásokat az új szabályzat értelmében készítsék el.

Végre örömmel veszi tudomásul közgyűlésünk, hogy iskoláinkban a tanítás eredménye mindenütt jó, legalább is kielégítő; elégtelen eredményt az egyházlátogatóság sehol sem tapasztalt; kitűnő tanítóink szép számmal vannak; az állami iskolákban a vallás- és énektanítás az illető lelkészek és református vallású állami tanítók kezében nagyon jó helyen van; a Tisza-uradalom iskolái, főleg Gyantén és Tiszaradványban a kultura terjesztésén kívül nemzeti missziót is teljesítenek. S mind e szép eredmény elsősorban a mi buzgó és kötelességtudó tanítóink elismerésre méltó érdeme!

94. Esperes beterjeszti következő jelentését az elnökileg elintézett ügyekről:

B) *Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!*

Egyházmegyénk legközelebbi közgyűlése óta a következő fontosabb elnöki intézkedéseket tettem, melyekről midőn jelentésemet beterjesztem, azoknak jóváhagyását kérem.

1. Március 23. 191—1911. sz. A feketegyarmati presbiterium 3—1911. március 22. sz. beleegyező határozata alapján jóváhagytam azon haszonbéri szerződést, melyet Szűcs József feketegyarmati lelkész mint bérbeadó, Papp János feketegyarmati lakossal mint bérlővel kötött a lelkészi hivatalos földek 10 egymásután következő évre 1910 szeptember 1—1920 szeptember 1-ig terjedő haszonbérlete tárgyában azzal a változtatással, hogy a gazdasági év kezdete és vége a földekre vonatkozólag október 1.

2. Március 20. 220—1911. sz. Arató Lajos okleveles tanítónak a presbiterium megválasztó határozata alapján felhatalmazást adtam arra, hogy Komádiban a IX-ik tanítói állást elfoglalhassa s azzal együtt járó minden kötelességét jogérvényesen végezhesse.

3. Április 12. 263—1911. sz. Az erdőgyaraki egyháznak a presbiterium 1—1911. április 2. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a hivatalnokok fizetésére s a sürgősebb kiadások fedezésére a helybeli hitelszövetkezettől 6½ százalék mellett 1000 korona azaz egyezer korona ideiglenes kölcsönt vehessenek fel. Kikötöttem azonban, hogy ezen ideiglenes kölcsönt az egyházgondnok az egyház rendes bevételeiből a folyó 1911. évi december hó 1-ső napjáig okvetetlenül kifizetni s a kifizetés megtörténtéről, minden további felszólítás bevárása nélkül, az esperesi hivatalhoz jelentést tenni tartozik.

4. Április 12. 280—1911. sz. Utasítottam a belényesújlaki presbiteriumot, hogy minden évi költségvetésébe vegyen fel a lelkész részére a szokott két egyházmegyei gyűlésre napidíj és fuvar átalány fejében 2×10=20 koronát. Minden tanító részére szintén napidíj és fuvar átalány gyanánt legkevesebb 10—10 koronát.

Ha jövőben ez a költségelőirányzatban nem lenne benne, azt jóvá nem hagyhatom, mert ezen útiköltségek fedezésére az egyházi és országos törvények értelmében mindenik egyház, mint iskolafenntartó, kötelezve van. Ezt elokoskodni nem szabad. A törvény rendelkezései előtt meghajolni a belényesújlaki egyház presbitereinek és tagjainak is kötelességük.

5. Április 25. 292—1911. sz. A berekböszörményi egyháznak a presbiterium 8—1911 április 11. sz. határozata alapján engedélyt adtam arra, hogy a nagyobb leányiskola kerítése helyreállítási költségeinek fedezetére az egyház harangkivetési pénztárából 114 korona 40 fillért, azaz egyszáztizennégy korona 40 fillért vehessen kölcsön.

Kikötöm azonban, hogy ezen 114 korona 40 fillér kölcsönt 1912. évi március hó 15-ig — amikor az egyház Hőnig Frigyes haranggyárosnak fizetni köteles — az egyház rendes bevételeiből a kölcsönt adó harangkivetési pénztárnak visszafizetni tartoznak s annak megtörténtéről, minden további felszólítás bevárása nélkül, lelkész és gondnok esperesi hivatalnak jelentést tenni köteles.

6. Május 19. 322—1911. sz. A belényesújlaki lelkész a 4—1911. május 7. sz. presbiterium határozata alapján azt kérte tőlem, hogy az 1910—1911. évre érvényes választók névjegyzékébe vegyem fel utólagosan a függelékben beterjesztett egyháztagokat, kik most már nem hátralékosok, hogy az új gondnok választásakor, melynek szükséges volta a volt gondnok időközben történt lemondása miatt állott be, szavazati joggal birjanak. Ezen kérelmet

teljesíthetőnek nem találtam. A „függelékben“ beterjesztett egyháztagok neveit a választók névjegyzékébe annak hitelesítése után 11 hónap múlva nem vettem fel azért, mert az Egyházi Törvények I. 21. §-a második kikezdése szerint „szavazati joga csak annak van, aki a névjegyzékbe fel van véve“ és mert ha a „függelékben“ hozzám beterjesztett azon szavazók neveit, akik az 1910—11. évi választók névjegyzékének közszemlére tételekor még hátralékosok voltak, a hitelesítés után 11 hónap múlva utólagosan felveszem, azáltal olyan precedenst alkotok, mely a szavazók névjegyzékének előkészítése komolyságát és határozottságát veszélyeztette volna. A törvény szabatosan rendelkezik a szavazók névjegyzékének elkészítése módjáról. Azt megtartani kötelességem nekem is, kötelessége a belényesújlaki presbiteriumnak is.

7. Május 26. 352—1911. sz. a. A mezőbaji lelkészi hivatalnak s általa a presbiteriumnak felhívást küldtem, amint következik:

„54—1911. sz. alatt hozzám beterjesztett 2—1911. május 7. sz. a. presbiteriumi határozatot, valamint az 58. szám alatt beterjesztett 2—1911 május 14. sz. egyházközségi közgyűlés határozatát tudomásul nem vehetem, mert azok egyházi és országos törvényeinkbe ütköznek.

Felhívom tiszteletes urat s általa a gondnokot és presbiteriumot, hogy egyházmegyénk közgyűlésének 67—1911. számú határozata értelmében úgy a Tatai Ambrus tanító, mint a Kiss Irma tanítónő díjleveleit 5—5 példányban bélyegtelen íven állítsák ki s hozzám haladéktalanul küldjék be.

Nem tartoznám vele, de mégis megpróbálom tiszteletes urat felvilágosítani, mert ennek az egész engedetlenségi mozgalomnak értelmi szerzőjéül az iratokból tiszteletes úr mutatkozik.

Két ütköző pont van. Egyik a Tatai Ambrus úr 8 öl fa váltság díja. A másik ugyancsak Tatai Ambrus tanító úr földhaszonbéri értéke.

1. Ha a javadalmi jegyzőkönyv szerint a fitanító 8 öl fa váltságának 96 korona díját 192 koronára emelik, akkor a 96 korona többletet az adócsökkentési alapból kérhetik és ha helyesen folyamodnak, annak megnyerésére nem alapnélküli reményük lehet s ez esetben ez a 96 korona tűzifa váltságdíj többlet az egyház pénztárát nem fogja terhelni. Ennek megadása ellen sem a presbiteriumnak, sem az egyházközségi közgyűlésnek alapos kifogása nem lehet. Ezt, remélem, tiszteletes úr is belátja!

2. A másik ütköző pont a fitanítói föld haszonbér értéke, mely a díjlevélben 280 korona, a javadalmi jegyzőkönyvben pedig 630 korona és így a különbözet mint emelkedés 350 korona.

A tanítói föld ezen értékelésének semminemű köze nincsen a

tiszteletes úr javadalmi földjének kongrua alá felvett értékeléséhez. Ez a kettő teljesen különböző szempontból van értékelve.

A tiszteletes úr földjét az okos előrelátás szerint nem volt szabad magasra értékelni, hogy annál több kongruát kapjon. Ez az értékelés 1894-ben történt. A tanító úr földjét 1908-ban, tehát 14 évvel később értékelte a vármegyei közigazgatási bizottság. Itt a tanító érdeke azt kívánta, hogy az 5 évi átlag haszonbér szerint emeljék az értéket, mert annak emelkedése a tanító úr nyugdíj-igényét is emeli. Úgy vélem, ezt is tisztán átérti tiszteletes úr!

Minthogy ezen tanítói földet természetben kapja tanító úr: úgy a presbiteriumra, mint az egyházközségi közgyűlésre tulajdonképen irrelevan dolog, mennyire értékelte a közigazgatási bizottság ezen tanítói javadalmi földet, mert e miatt egy fillérrel sem emelkedik a bajji egyháznak, mint iskola-fentartó testületnek évi kiadása. Csupán csak tiszteletes úr látszik félni attól, hogy a tanítói föld magasabb értékelése majd a lelkészi föld magasabbra való értékelését is maga után találja vonni. Ne féljen tőle tiszteletes úr! Ha valamikor a kongrua tekintetében újabb értékelés lenne: a tiszteletes úr földjének értékelésére semmi befolyással nem lesz a tanítói földnek a javadalmi jegyzőkönyvben felvett értékelése.

Van még egy pontja a Tatai díjlevelének, mely nehézséget okoz. „Más vallású gyermekek tanításáért a szülőktől 40 korona". Ezen 40 koronát, mint amely tandíj természetű, meg kell kapni a tanító úrnak tandíjváltság címen. Ezért kárpótlást kérni törvényes joguk volt. Ha nem kérték és nem kapták volna meg: vagy a községtől kérjék ezen évi 40 korona megadását, vagy az egyház pénztára terhére fizessék azt ki. Más közvetítő útat nem tudok.

Ezen felvilágosítás után hiszem és remélem, hogy tiszteletes úr is más világításban látja az egész ügyet és rajta lesz, hogy ebből az engedetlenség miatt se tiszteletes úrra, se a presbiteriumra, se az egyházközségi közgyűlésre kellemetlenség, esetleg fegyelmi, amivel fenyegetőzni nem szokásom, ne háramoljék.

Kérem tiszteletes urat, hogy értse meg, miért nem vettem tudomásúl a renitens presbiteriumi és egyházközségi közgyűlési határozatokat.

Ismételten felhívom, hogy a 67—1911. sz. egyházmegyei határozatnak tegyenek eleget!"

1911 június 15-én a bajji presbiterium az egyházlátogató küldöttség jelenlétében tartott ülésén következőleg határozott:

„A presbiterium lelkész és fitanítón kívül egyértelműleg a több oldalú felvilágosítások dacára is oda nyilatkozott, hogy a javadalmi jegyzőkönyvvel egyező új díjlevelet nem fogad el s nem

ír alá, valamint a régi, de érvényben levő fitanítói díjlevél szerint sem szolgáltatja ki a fa- és terményfizetést természetben, hanem a nagytiszteletű kanonika vizitáció (Nagy Imre tanácsbíró, Fogarassy Bálint egyházmegyei jegyző) közvetítő javaslata alapján azt mondja ki végzésileg, hogy miután nézete szerint úgy a faváltság, mint a föld becslés díj túl magasan van felvéve a javadalmi jegyzőkönyvben: kérvényt fog intézni Bihar vármegye közigazgatási bizottságához egy újabb, úgy a fi-, mint a leánytanítói helyesbített javadalmi jegyzőkönyvnek rövid időn belüli küldöttségileg való megállapítására!"

E sérelmes határozatot Tatai Ambrus tanító megfelebbezi.

A bajji presbiterium engedetlensége eltagadhatatlan. Kérem egyházmegyénk közgyűlét, hogy a bajji presbiterium költségére *küldjön ki egy világi és egy lelkészi tanácsbíról, hogy a tanítói díjleveleket a* 67—1911. *sz. egyházmegyei végzés értelmében hivatalból állítsa ki.*

8. Június 3. 260—1911. sz. a. Egyházmegyénk építtető bizottsága Veres Károly egyházmegyei építő szakértő 1—8. pontban elősorolt észrevételeit és kifogásait a magyarcsékei lelkészlakás tervére és költségvetésére vonatkozólag elfogadta.

A magyarcsékei lelkészlakás tervét és költségvetését nem fogadta el. Az építés megkezdésére az engedélyt nem adta meg.

Felhívtuk a magyarcsékei presbiteriumot, hogy a szakértői véleményben foglalt utasítások gondos figyelembe vételével új tervet, tisztább és szabatosabb költségvetést készíttessen, akár a mostani tervezővel, akár más hozzáértővel. Az új terv és költségvetés beküldése alkalmával vázlatrajzot mellékeljen a telekről, melyre építkezni szándékoznak, s ezen vázlatrajzon tüntessék fel a két fél szomszéd meglévő épületeinek elhelyezését is.

9. Június 3. 268—1911. sz. a. Egyházmegyei építtető bizottságunk a következő határozatot hozta a vadászi két új tanterem tervére és költségvetésére vonatkozólag, mely tervet és költségvetést egyfelől az aradvármegyei államépítészeti hivatal, másfelől Veres Károly egyházmegyei építő szakértőnk felülbírált:

Az államépítészeti hivatal által a költségvetésbe veres tintával bejegyzett kiigazítások kötelezővé tétele mellett, — az egyházmegyei szakértő írásban kiadott utasításainak és változtatásainak — kiemelve a tantermek 9 méter hosszúságát, a falak belső világának 3·8 m. magasságát és a tornácon szemben levő falakon 4—4 ablak elhelyezését — kötelezővé tétele mellett: a tervet és költségvetést jóváhagyjuk.

A két szertár helyiségnél a tervben levő közfalat ki kell hagyni, hogy legyen belőle egy megfelelő tanítói szoba, mely egyszersmind

szertárul is szolgálhat, mind a két tanterem végső ablakait mellőzni kell.

Ha a tervező az alaprajzot, keresztmetszetet és homlokrajzot ilyen értelemben átdolgozva, a mostani kíséretében az esperesi hivatalhoz beküldi, azon telek vázlata mellett, melyre építeni szándékoznak: az esperesi hivatalt az építési engedély megadására felhatalmazzuk.

Utasítjuk a presbiteriumot, hogy vállalkozóval kötött szerződést 3 egyező példányban jóváhagyás végett terjessze be.

10. Június 3. 395—1911. sz. a. Egyházmegyénk építtető bizottsága a következő határozatot hozta azon tervre és költségvetésre vonatkozólag, melyet az árpádi leányiskola tantermének és tanítói lakásának újonnan való felépítése céljából Bugyi Sándor építő készített, mely tervre és költségvetésre Veress Károly egyházmegyei építő szakértő felülvizsgálata eredménye gyanánt 7 pontban teszi meg észrevételeit:

1. A szakértői észrevétel 1-ső pontját úgy módosítjuk, hogy a tanterem udvar felőli oldalán maradjon meg a tervezett 100—200 cm. méretű ablak. Ezen ablakokkal szemben a hátulsó falra 3 darab 100—75 cm. méretű felső ablak jöhet, ami úgy a világosság, mint a szellőztetés szempontjából nemcsak meg van engedve, hanem feltétlenül szükséges is.

2. A tanterem 7—9 m. mérete a terv szerint maradjon meg.

3. A tanterem felett a szakértő által kívánt 15—18 cm. keresztmetszetű gerendákat kell alkalmazni, egyebütt a tervbe vett 13—16-os gerendák alkalmazhatók, mert mindenütt közfal van s az tartja.

4. A szakértői vélemény 4, 5, 6, 7. pontjaiban felvett utasításokat feltétlenül kötelezővé tesszük.

Ezeknek szigorú és pontos megtartására úgy a presbiteriumot, mint vállalkozót kötelezzük.

Ezen feltételek és utasítások megtartása mellett az építésre az engedélyt megadjuk.

Az árpádi presbiteriumot kötelezzük, hogy a vállalkozóval kötött szerződést jóváhagyás végett az esperesi hivatalhoz terjessze be.

„Az árpádi hitelszövetkezetnek“ azon beterjesztett határozatát, hogy a leánytanítói lakás és tanterem felállítása költségeinek fedezetére 4000 koronát bocsát az egyház rendelkezésére“, valamint „Az Árpád és vidéke fogyasztási és értékesítő szövetkezetének“ azon határozatát, hogy az árpádi egyháznak a leányiskola felépítése céljára évenként 500 korona segélyösszeget adományoz, mindaddig, míg az egyház az építési költségeket le nem törlesztette:

a legnagyobb elismeréssel veszi tudomásul egyházmegyei építtető-bizottságunk.

Mind a két szövetkezetnek ezen áldozatkész cselekedetét egyházmegyénk közgyűlésének bejelentjük.

Az árpádi presbiteriumot pedig utasítjuk, hogy az építésre felügyelő bizottságba mindenik szövetkezetnek egy-egy megbízottját vegye fel.

Minthogy pedig az áldozatkészségben a két szövetkezet a legnemesebb versenyre kelt: melegen ajánljuk, hogy a folyosót is üvegeztessék be, mert a tervezett szép épületet csak ez teszi lakályossá. A zárt folyosó valóban minta tanítói lakássá fogná emelni az árpádi leánytanítói iskolát és lakást!

11. Június 6. ad 395—1911. sz. a. Az árpádi egyháznak Pfaff István gyulai lakos, építési vállalkozóval kötött szerződését azzal hagytam jóvá, hogy a 2-ik pontban kikötött, — sokféle magyarázatnak helyet adó fizetési módozat helyett a következőt teszem kötelezővé:

„A munkaadó egyház fizet a vállalkozónak a 10,422 korona vállalati árból:

a) A falak felrakásakor egy ötödrészt	2,084·40	K
b) A tetőzet elkészültekor a 2-ik ötödrészt . . .	2,084·40	K
c) Az épület teljes elkészülésekor a 3-ik ötödrészt	2,084·40	K
d) A szakértői átvétel után az esetleges hiányok helyrehozásának megtörténtétől számított 30 nap alatt a 4-ik és 5-ik ötödrészt.	4,168·80	K
Összesen	10,422·—	K

A kaució az egy évi jótállás leteltéig s a mutatkozó hiányok, romlások helyrehozásáig bentmarad".

12. Június 11. 405—1911. sz. a. Az ágyai anyaegyházhoz tartozó szapáryligeti fiókegyház presbiteriumának 2—1911. május 25. sz. határozata által elfogadott következő egyházi adókulcsot jóváhagytam:

Fizetnek az egyháztagok:

I. Egyházi adóúl:

a) Lakók páronként	2·—	K
b) „ félpáronként	1·—	K
c) Házzal birók páronként	3·—	K
d) „ „ félpáronként	1·50	K

II. Közalapi járulékul:

e) Lakók	—·30	K
f) Házzal birók	—·40	K

13. Július 1. 469—1911. sz. a. Balog Andor végzett hittanhallgató atyafit, a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalának 3236—1911. sz. kibocsátása (exmissió) alapján felhatalmaztam arra, hogy Sarkadon magam mellett és felelősségemre minden lelkészi tennivalót jogérvényesen végezhessen és teljesíthessen segédlelkészi minőségben.

Balog Andort pedig kötelezem arra, hogy a folyó évi szeptember havában az első lelkészképesítő vizsgát letenni, s arról nyert bizonyítványát bemutatni tartozik.

14. Július 8. ad 145—1911. sz. a. Az ágyai presbiterium 15. 18—1911. sz. a. névszerinti szavazással hozott határozata alapján megengedtem, hogy az ágyai egyház saját fentartási alapjából 1400 korona, azaz egyezernégyszáz korona ideiglenes kölcsönt vehessen fel a nagy fiúiskola istállójának, a nagy leányiskola rozoga tornáca kijavításának és ott egy tanítói szoba építési költségeinek fedezésére.

Kötelezem az egyházgondnokot, hogy ezen kölcsönről szabályszerű kötvényt vegyen, illetőleg adjon, s az adóslevelet hozzám jóváhagyásra terjessze be, s az egyházfentartási alap értékei között őrizze meg.

Ezen kölcsönből 600 koronát a folyó 1911. év végéig kamatostól letörleszteni tartozik a gondnok; 600 koronát az 1912-ik év folyamán, 200 koronát pedig az 1913-ik évben lesz köteles letörleszteni az ágyai egyházi közpénztár.

Ezen összegeket a költségvetésbe 1912. és 1913. év folyamán kell felvenni, mint tartozást a szükséglet rovatába. Az esedékes kamatokat az évvégi maradványból fizethetik.

A gondnoki számadással kapcsolatban tegyenek jelentést, okmányokkal igazolva, arról, hogy a gondnok ezen engedélyben megszabott kötelességének eleget tett.

15. Július 14. 497—1911. sz. a. Egyházmegyénk építtető bizottsága a sarkadi presbiterium 34—1911. sz. határozatával elfogadott, az egyházmegyei szakértő által megjelölt kívánalmak szerint módosított tervet és költségvetést a sarkadi lelkészi lakásra vonatkozólag, Veress Károly építő szakértő felülbíráló véleménye alapján, elfogadja. Az építkezésre az engedélyt megadta s kötelezte a gondnokot, hogy a vállalkozóval megkötött szerződést az esperesi hivatalnak jóváhagyás végett mutassa be.

Az épület elkészülésekor a szakértő közbejöttével való átvételt kikötötte.

16. Július 20. ad 497—1911. sz. a. A sarkadi egyháznak, mint munkaadónak, a Verebi Lajos okleveles kőműves mesterrel, mint vállalkozóval 16,567 korona 92 fillér összeg erejéig kötött szerződést a sarkadi lelkészi lakás építésére vonatkozólag jóváhagytam.

17. Július 14. 472—1911. sz. a. Egyházmegyénk építtető bizottsága jóváhagyta az egyházmegyei szakértő véleménye alapján azon tervet és költségvetést, mely szerint az ugrai egyház a Bölöny-féle kastélyt 11,948 korona 61 fillérre számított költséggel 3 tanteremmé és 2 tanítói lakássá szándékozik átalakítani.

Kikötöttük azonban, hogy mind a három tanteremre különkülön, mert mindenik 11·90 m. hosszú, felülvilágítót alkalmazzanak. A felülvilágító tervét és költségvetését utólagosan tartoznak bemutatni jóváhagyás végett.

Az átalakítás megkezdésére az engedélyt megadtuk.

A vállalkozóval kötött szerződést az esperesi hivatalnak bemutatni kötelesek.

Az épület átalakításának elkészülése alkalmával a szakértő közbejöttével való átvételt az építkező egyháznak kötelességévé tettük.

18. Augusztus 1. ad 472—1911. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyet az ugrai egyház képviseletében G. Kiss János kötött Keztyüs János váradi lakos, építő vállalkozóval, hogy 12,000 koronáért a Bölöny-féle kastélyt a terv és költségvetés szerint átalakítja 3 tanteremmé és 2 tanítói lakássá.

19. Július 7. 499—1911. sz. a. Jóváhagytam azon szerződést, melyet a mezőgyáni egyház képviseletében Ónody Sándor lelkész és D. Gyenge János kötött id. Kerékgyártó István orgonaépítővel egy 8 fő- és 4 mellékváltozatú orgona szállítása és beállítása ügyében 3600 korona kölcsönösen megállapított árban.

20. Július 15. 555—1911. sz. a. A magyar állam Szakálban folyó évi szeptember 1-én két tanerős állami iskolát szándékozik felállítani. A polgári község az iskola egyik ideiglenes helyiségéül a szakáli református iskolát akarja bérbe kivenni. Tőlem kér tanácsot, hogy kiadják-é iskola helyiségüket állami iskola helyiségül. Minthogy a szakáli iskolában a múlt évben is csak 14 növendék volt; minthogy iskolájuk felszereletlen; minthogy az egyházkerületi és egyházmegyei vegyes bizottság a helyszíni szemle alkalmával meggyőződött arról, hogy a szakáli kicsiny egyház a maga erején képtelen még egy másik iskolát felépíteni s a fentartás költségeit a legmesszebb menő segélyezés mellett hordozni: azt tanácsoltam, hogy „a vis major“ előtt hajoljanak meg. Kérjenek a tanteremért megfelelő haszonbért. Kössék ki, hogy az egyik tanító református vallású férfi legyen, ki köteles a szerződés szerint a maga iskolájában a református növendékeket a vallásra és énekre tanítani, és a szakáli egyházban, a templomban és temetések alkalmával az énekvezéri teendőket végezni.

21. Július 24. 560—1911. sz. a. Egyházmegyénk építtető bizottsága letárgyalta azon költségvetést, melyet Pfaff István

gyulai lakos, képesített kőmíves mester készített az árpádi templom és torony kitatarozására és átalakítására vonatkozólag.

Az egyházmegyei szakértő Veress Károly azt javasolja, hogy :

a) A költségvetés 2-ik pontjában 80 korona értékben felvett toronygomb és csillag teljes bearanyozása maradjon el. Ahelyett a gombot és csillagot valódi minium-firneiszos festékkel kétszer vonják be és csak ott aranyozzanak, ahol régebben is aranyozva volt. Ez által nemcsak 65 koronával lesz a költség kevesebb, hanem a mostani fehér bádog-gomb is kibirja 10—15 évig, mikor helyette vörösréz gombot kell alkalmazni.

b) A torony falát nem kőpor czementtel kell vakolni, mert ez a vakolás már új korában sem szép, idővel pedig gyorsan foltossá, piszkossá lesz azáltal, hogy a kőpor vakolás minden port felszed és a gomba-csirák képződésének melegágya lesz. A kőpor cementes vakolás helyett a tornyot jó éles szemű homokból készített mész vakolattal kell bevonni, a régi vakolat teljes lebontása után. Meszeljék egyszínűre készen kapható „bazalt“ festékkel, mely évtizedekig eltart és tiszta marad. A bazaltos festék is bőven kitelik a 6-ik pontban m²-ként felvett 4 koronából.

Építtető bizottságunk a szakértő teljesen megokolt véleményének kötelezővé tétele mellett, az árpádi templom és torony tatarozási és átalakítási költségvetését elfogadja. A kölcsön végső összegét az *a*) pont alatt mutatkozó 65 kor. kevesebb költség levonása után 1426 korona 66 fillérben, azaz egyezernégyszázhuszonhat korona és 66 fillérben állapítjuk meg.

A presbiterium elnöksége kössön szerződést a vállalkozóval s a szerződést az esperesi hivatal részére szükséges másolat csatolása mellett mutassa be jóváhagyás végett az esperesi hivatalnak.

A szerződés jóváhagyása után az építésre az engedélyt megadjuk, de ismételten hangoztatjuk az egyházmegyei szakértő véleményének feltétlenül kötelező voltát.

22. Július 23. 578—1911. sz. a. Sajtos Sándor okleveles tanító úrnak, ki az orgonázásra is képesítve van, szolgálati bizonyítványa és az aradi presbiterium 3—1911 április 9. számú megválasztó határozata alapján engedélyt adtam és felhatalmaztam őt arra, hogy Aradon az énekvezérséggel együtt járó minden kötelességét jogérvényesen végezhesse, a rábízott növendékeket a vallásra és énekre taníthassa.

23. Július 28. 582—1911. sz. a. A kötegyáni egyházgondnoknak a presbiterium 53—1911. bemutatott határozata alapján az Egyházi Törvény I—15. §. *d*) pontja értelmében engedélyt adtam arra, hogy a kötegyáni hitelszövetkezettől 7·5 százalék mellett 4 hónapi lejáratú 700 korona, azaz hétszáz korona ideig-

lenes kölcsönt vehessen fel, mely kölcsönből a gondnoki szobát építő vállalkozónak id. Borbély Lajosnak esedékessé váló tartozásukat fizessék ki.

Kikötöttem azonban, hogy ezen 700 korona ideiglenes kölcsönt folyó év november 30-ik napjáig okvetlenül tartozik visszafizetni a gondnok és arról, hogy azt valósággal kifizette, minden további felszólítás bevárása nélkül, a jelen engedély számára való hivatkozással, az esperesi hivatalnak jelentést tenni köteles.

Ezen adósságot az egyház rendes bevételei terhére veszi fel a kötegyáni gondnok a pénztári készlet hiányának ideiglenes fedezésére, ezért kell azt az egyház évi rendes bevételeiből kifizetni.

24. Augusztus 7. ad. 472—1911. sz. a. Az ugrai egyháznak a presbiterium és egyházközségi közgyűlés szabályszerűen hozott határozatai alapján egyházmegyei gondnokunk őnagyméltóságának beleegyezése mellett elnökségi engedélyt adtam arra, hogy egyházmegyénk lelkészgyámintézeti pénztárából 12 ezer korona kölcsönt vehessen fel.

E kölcsön sürgősen szükséges az ugrai egyháznak, hogy a Bölöny-féle kastélyt 3 tanteremmé és 2 tanítói lakássá alakíthassa által.

Hogy ezen engedélyt elodázhatatlan szükségre való tekintetből kiadtuk: egyházmegyénk közgyűlésének jóváhagyása végett bejelentjük.

Az ugrai presbiterium elnökségét pedig utasítottuk, hogy ezen kölcsön felvétele végleges jóváhagyásának kieszközlésére szabályszerűen felszerelt kérvényt adjon be egyházmegyénk és egyházkerületünk közgyűléséhez az Egyházi Törvény I—15. §. *f)* pontjában foglalt rendelkezés értelmében.

Ezen kérvényben mutassa ki a fedezetet, melyből a felvett kölcsönt kifizetik. Mellékeljék a törlesztés tervezetét, melyben meg legyenek jelölve a törlesztésnek naptári dátum szerint meghatározott időszakai s az egyes időszakokban törleszteni kötelezett összegek, a hitelező jóváhagyásával ellátva.

25. Augusztus 7. ad. 607—1911. sz. a. A kisperegi egyháznak a presbiterium és egyházközségi közgyűlés szabályszerűen hozott határozatai alapján egyházmegyei gondnokunk őnagyméltóságának hozzájárulásával elnökségi engedélyt adtam arra, hogy 10 évi törlesztés kötelezettsége mellett 3 ezer korona kölcsönt vehessen fel.

E kölcsön sürgősen szükséges a kisperegi egyháznak, hogy egyrészről a már befejezett iskola épület javításokból származott adósságát kifizethesse, másrészről, hogy a fiúiskola elhalaszthatatlan javítását még az új tanév beállása előtt eszközöltethesse.

Hogy ezen engedélyt az elodázhatatlan sürgős szükségre való tekintetből kiadtuk: egyházmegyénk közgyűlésének bejelentjük.

A kisperegi egyház elnöksége már beadta kérvényét ezen kölcsön végleges jóváhagyása céljából egyházmegyénk és egyházkerületünk közgyűléséhez végső jóváhagyásának kinyerésére az Egyházi Törvény I—15. §. *f*) pontjában foglalt rendelkezés értelmében.

Ezen kölcsönnek fedezetül szolgál az egyházmegyénk közgyűlése által 26—1908. sz. határozatában engedélyezett rendkívüli egyházi adó, melyből az egyháznak évenként 426·95 korona évi bevétele remélhető.

Beadott kérvényökhöz még *mellékelni tartoznak* a hitelező intézet által jóváhagyott törlesztési tervezetet, melyben 10 évre, illetőleg 20 félévre beosztva naptári dátum szerint legyen kitéve a fizetni kötelezett kamat és a törlesztési részlet, a fenmaradó törlesztetlen tőke részletes kimutatásával és a kamatláb kitüntetésével együtt.

26. Fájó részvéttel teszek jelentést arról, hogy Fábián László tanácsbíránk meghalt 1911 április 25-ik napján.

Még április 20-án tartott közgyűlésünkön részt vett. Akkor még senki sem gondolhatta közülünk, hogy utoljára látjuk közgyűlésünkön.

Született 1840 május 20-án Aradon. Édes atyja Fábián Gábor író és műfordító akadémiai tag volt, ki a most már szép fejlődésnek indult aradi református egyházunknak megalapításában és szervezésében egyik főtényező volt.

Fábián László református egyházunk iránt való szeretetét, soha nem lankadó buzgó egyháziasságát édes atyjától örökölte. 1888 április 5-én foglalta el egyházmegyénkben tanácsbírói székét. Azóta közgyűlésünkön, ha másnemű elfoglaltatásai engedték, részt vett. Arad vármegye területén levő egyházainkat érdeklődő figyelemmel többször meglátogatta. Mint Arad vármegye és Arad szab. kir. város főispánja (1886—1900) az Arad vármegye területén levő egyházainkban felmerült egyházi ügyeket egyházmegyénk képviseletében bölcs tapintattal és részrehajlatlan igazságszeretetével a helyes mederbe terelte. 23 évig volt tanácsbíránk, mindnyáján szerettük és becsültük.

Megérdemli, hogy áldott emlékezetét jegyzőkönyvünk e szerény lapjain is megörökíteni el ne mulasszuk.

Kérem egyházmegyénk közgyűlését, hogy a Fábián László halálával megüresedett világi tanácsbírói szék betöltését elrendelni méltóztassék.

27. Még egy szomorú halálesetről jelentést tenni kötelességemnek tartom.

Báró Bánffy Dezső, az erdélyi egyházkerület főgondnoka, egyetemes konventünk világi elnöke meghalt 1911 május 24. napján. Kitűnő magyar hazafi, szíve, lelke teljes meggyőződésével buzgó református, kálvinista nagy ember volt, kinek élete és munkálkodása mély nyomokat hagyott magyar református egyházunk életében.

Mulasztást követnénk el, ha felejthetetlen emlékezetét jegyzőkönyvünk szerény lapjain meg nem örökítenők.

Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!

Ezekben soroltam elő röviden azon elnöki főbb intézkedéseket, melyeket egyházmegyénk legközelebbi közgyűlése óta tettem.

Kérem azokat általában tudomásul venni s amennyiben Egyházi Törvényeink rendelkezésével megegyeznek és a fennforgó körülmények által megokoltak: egyszersmind jóváhagyni.

Mély tisztelettel vagyok,

Sarkad, 1911 augusztus hó 25-én.

Balog Ambrus,
esperes.

a) Egyházmegyénk közgyűlése az esperesi jelentést általában tudomásul veszi s mivel az abban foglalt intézkedések Egyházi Törvényeinkkel megegyeznek s a fennforgó körülmények által indokoltak: a maga részéről is jóváhagyja és megerősíti a következőkben:

b) ad. 2. Arató Lajos komádii tanító,

ad. 13. Balog Andor sarkadi segédlelkész,

ad. 22. Sajtos Sándor aradi orgonista-kántor-tanító részére kiadott esperesi felhatalmazásokat s nevezetteket elfoglalt állásukban megerősíti;

c) ad. 1. a feketegyarmati lelkészi földeknek 10 évre haszonbérbe adását október 1-én változó gazdasági évvel;

d) ad. 4. a belényesújlaki lelkészi- és tanítói gyűlési napi- és fuvardíjnak a költségvetésbe való felvétele tárgyában adott törvényszerű utasítást;

e) ad. 6. a belényesújlaki 1910—11. évi választók névjegyzékének nem teljesíthető módosítása tárgyában követett helyes eljárást;

f) ad. 3. az erdőgyaraki,

ad. 5. a berekböszörményi,

ad 14. az ágyai,

ad. 23. a kötegyáni egyházaknak ideiglenes kölcsön felvehetésére vonatkozó esperesi engedélyeket, az azokban foglalt kikötések pontos teljesítésének feltétele mellett ;

g) ad. 24. a biharugrai egyház részére, a Bölöny-féle kastélynak iskolai célokra való átalakítása végett, sürgősen szükséges 12,000 korona kölcsön felvehetése tárgyában kiadott elnökségi engedélyt ; azon utasítással, hogy a presbitérium ezen kölcsön végleges jóváhagyásának megnyerése céljából szabályszerű kérvényt adjon be egyházmegyénk közgyűléséhez a törlesztési tervezet s az arra szükséges fedezet kimutatásával együtt.

h) ad. 25. A kisperegi egyház részére épületjavításból származott adósságának kifizethetése s a fiiskola halaszthatatlan javításának eszközölhetése céljából sürgősen szükséges 3000 korona 10 évi törlesztéses felvételére vonatkozó előzetes elnökségi engedélyt ;

továbbá a kisperegi egyház elnöksége által e kölcsön felvételének végleges jóváhagyása végett egyházmegyénkhez és az egyházkerülethez intézett kérvényét pedig, melyben e kölcsön fedezetéül a szabályszerűen engedélyezett rendkívüli egyházi adó van kimutatva, de amelyhez még a hitelező intézet által kiállított törlesztési tervezet szükséges, közgyűlésünk a maga részéről kedvezően intézvén el, pártolással terjeszti fel végleges jóváhagyás végett a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

i) ad. 7. Mivel a mezőbajji presbiterium — dacára a 67—1911. sz. egyházmegyei határozatban foglalt utasításnak és az esperes jóakaratú felvilágosításának — megtagadta a tanítói díjleveleknek a javadalmi jegyzőkönyvekkel egyező értékben való kiállítását, közgyűlésünk Tisza Kálmán gróf és Bagdi János tanácsbírákat küldi ki a mezőbajji presbiterium költségére az említett díjlevelek hivatalból való kiállítása végett ;

egyúttal rosszalásának kifejezése mellett atyai jóindulattal ugyan, de nyomatékosan és teljes komolysággal figyelmezteti a presbiteriumot engedetlenségének és ellenszegülésének szomorú törvényes következményeire s felhívja azt a törvényben előírt

és saját esküje által is elfogadott kötelességeinek hű teljesítésére.

Az egyházmegyei építtető bizottság javaslata alapján közgyűlésünk

k) ad. 8. nem hagyja jóvá a magyarcsékei lelkészlak tervét és költségvetését, hanem utasítja a presbiteriumot, hogy az egyházmegyei szakértő észrevételeinek szem előtt tartásával készíttessen új tervet és költségvetést s azt egy helyrajzi vázlattal együtt terjessze be az esperesi hivatalhoz ;

l) ad. 9. a vadászi két új tanterem tervének és költségvetésének az államépítészeti hivatal és az egyházmegyei építtető bizottság utasításai szerint való átdolgozása és a telekvázlattal együtt beterjesztése esetén felhatalmazza esperesi hivatalt az építési engedély megadására ;

m) jóváhagyja közgyűlésünk

ad. 10. az árpádi leányiskola tantermének és tanítói lakásának,

ad 15. a sarkadi lelkészlaknak,

ad. 17. a biharugrai Bölöny-kastély iskolai célokra való átalakításának,

ad 21. az árpádi templom és torony kitatarozásának tervét és költségvetését, mindeniknél az építtető bizottság által kötelezővé tett szakértői észrevételek szigorú megtartásának feltétele mellett.

n) Esperes jóváhagyását magáévá teszi közgyűlésünk és megerősíti :

ad. 11. az árpádi egyháznak Pfaff István vállalkozóval 10,422 koronában kötött iskolaépítési szerződését az esperes által kikötött fizetési módozat kötelezővé tétele mellett ;

ad. 16. a sarkadi egyháznak Verebi Lajos vállalkozóval a lelkészlak építése tárgyában 16,567 kor. 92 fillérrel megkötött szerződését ;

ad. 18. a biharugrai egyháznak Keztyűs János vállalkozóval 12,000 koronában kötött átalakítási szerződését ;

ad. 19. a mezőgyáni egyháznak id. Kerékgyártó Istvánnal 3600 koronában kötött orgonaépítési szerződését.

o) A 12. és 20. szám alatti pontok külön tárgyakként vannak felvéve.

p) Egyházmegyénk közgyűlése fájdalmas szívvel veszi tudomásul Arad megye volt főispánjának

FÁBIÁN LÁSZLÓNAK

az egyházát buzgón szerető, annak ügyeit szívén hordozó, javát készséggel munkáló férfiúnak, egyházmegyénk 23 éven át szolgálatkész világi tanácsbírájának tavaszi közgyűlésünk után történt váratlan halálát.

Egyházias érdemeit, tisztelt nevét s áldott emlékezetét hálás lélekkel örökíti meg jegyzőkönyvében.

„Az igaznak emlékezete áldott!“

q) Az egyházmegyei világi tanácsbírói állás betöltése tárgyában pedig megbízza közgyűlésünk az esperesi hivatalt a szavazás elrendelésére vonatkozó intézkedés megtételével; megbízza és felhatalmazza Széll Kálmán, Balogh Elek dr., Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán, dr. Szarka Sándor tanácsbírákból és Tatár Balázs főjegyzőből álló bizottságot esperes elnöklete alatt, a szavazatok felbontására, az eredmény megállapítására, esetleg új szavazás elrendelésére, hogy a tanácsbírói állás a következő egyházmegyei közgyűlésre már be legyen töltve.

r) Őszinte részvéttel értesül közgyűlésünk magyar reformált egyházunk egyik büszkeségének, kimagasló oszlopemberének

Báró BÁNFFY DEZSŐNEK,

a gazdag tapasztalatú, tetterős és bölcs vezérnek, egyetemes konventünk világi elnökének a folyó év tavaszán történt elhunytáról; az Ő halála mindnyájunk vesztesége!

A Gondviselés útaiban való megnyugvással, elhunyt jeleseink iránt tartozó tisztelettel, kegyeletes érzelmek közt örökítjük meg dicső nevét és emlékét szerény jegyzőkönyvünk lapján!

95. E jelentéssel kapcsolatban, de annak keretén kívül hozza tudomására közgyűlésünknek esperes úr a szomorú hírt, melyet jelentése nyomatása alatt kapott s így abba már fel nem vehette, hogy t. i. Tóth János belényessonkolyosi lelkész, a jánosfalvai és magyaresékei leányegyházak felügyelő lelkésze, a fiatal, nagyrahívott, ügybuzgó munkása az Úr szőlőjének, ki lelkiismeretes hűséggel forgolódott a reá bízottakban, élete legszebb korában, a Körös folyó hullámaiban — hol üdülést keresett — találta fel korai, szerencsétlen halálát; munkás ifjú életének s szomorú halálának emlékét örökítsük meg jegyzőkönyvünkben.

Egyszersmind jóváhagyását kéri azon intézkedésének, mely szerint a pásztor nélkül maradt egyházak felügyeletével Könyves János várasfenesi lelkészt bízta meg, akinek kötelessége lesz többek közt a magyarcsékei építő, fejlesztő munkálatoknak az elhunyt lelkész meghidegült kezéből kiesett fonalát felvenni és tovább vezetni a megüresedett állás betöltéséig is.

> Egyházmegyénk közgyűlése mélységes részvéttel veszi tudomásul a mindnyájunk előtt rokonszenves, szelíd modorú, jánosi lelkűletű ifjú lelkésztársunknak
>
> **TÓTH JÁNOSNAK,**
>
> még jóformán a pálya elején bekövetkezett megrendítő halálát; kedves egyéniségének bús végű emlékét igaz kegyelettel örökíti meg e sorokban. Aki még el sem fáradt s már is pihenni tért, legyen csendes nyugalma a szülőföld könnyű hantjai alatt! A mi kétségek közt hánykódó lelkünknek pedig legyen erősítő horgonya az ige szózata: Az Úrnak útai nem a mi útaink, az Ő gondolatai nem a mi gondolataink!

A felügyelet ellátására vonatkozó esperesi intézkedést közgyűlésünk megerősíti.

96. Esperes beterjeszti következő jelentését a skontró ügyekről:

C) *Nagytiszteletű Egyházmegyei Közgyűlés!*

A skontró ügyekről a következő jelentést teszem:

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium az 1907. évi XLVII. törvényczikk és az 1908. évi XXVI. törvényczikk alapján kor-

pótlék, fizetéskiegészítés és tandíjkárpótlás címen a következő államsegélyt utalta ki a tanító uraknak és az iskolafenntartó egyházaknak :

Egyház neve	Tanító neve	Miniszteri leirat száma	Hányadik ötödéves korpótlék	Fizetéskiegészítés		Korpótlék		Tandíj kárpótlás	
				K	f	K	f	K	f
Köröstárkány	Györbíró Sámuel	7502	—	400	—	—	—	160	—
K.-Nagyharsány	Kiss Antal	30436	—	—	—	—	—	330	—
M.-Homorog	Mohácsi Ambrus	66760	—	—	—	—	—	378	—
Tamáshida	Nagy Sándor	146470	—	—	—	—	—	260	—
Tenke	Ref. iskola	2140	—	—	—	—	—	1111	—
Sarkadkeresztur	Dobos Géza	33820	—	—	—	—	—	402	—
Nyégerfalva	Boczor Lajos	28602	—	400	—	—	—	114	—
Komádi	Arató Lajos	60038	—	900	—	—	—	—	—
Szintye	Szösz Pál	14279	—	—	—	—	—	100	—
Belényesújlak	Csáky Ilona	57554	—	900	—	—	—	—	—
Körösszegapáti	Bak István	50480	—	212	—	—	—	384	—
Feketegyarmat	Posta Lajos	61640	—	—	—	—	—	475	—
Ugra	Rózsa Ferenc	49567	III.	—	—	100	—	—	—
Mezőgyán	Ref. iskola	34541	—	—	—	—	—	137	—
Várasfenes	Jákob István	71575	—	141	—	—	—	—	—
Várasfenes	T. Somogyi Etelka	71578	—	592	—	—	—	—	—
Ugra	Ref. iskola	36567	—	—	—	—	—	878	—
K.-Nagyharsány	Csomor Béla	26283	—	—	—	—	—	407	—
Belényesújlak	Széchényi Endre	13436	I.	61	—	200	—	—	—

Mély tisztelettel vagyok

Sarkad, 1911 augusztus hó 25-ik napján.

Balog Ambrus,
esperes.

Egyházmegyénk közgyűlése esperes jelentését a skontró-ügyekről tudomásul veszi s jegyzőkönyvében kinyomatni rendeli.

97. Esperes beterjeszti számadását az 1911 március 25-től 1911 szeptember 1-ig továbbított pénzekről, melyeknek összege 5440 korona. A számvevőszék a számadást megvizsgálta és rendben találta.

Számadás

az esperes által továbbított pénzekről 1911 március hó 25-től 1911 szeptemaer hó 1-ig.

Sorszám	Hó	Nap	Megnevezés	Bevétel K	Bevétel f	Kiadás K	Kiadás f
	1911						
1	július	15	Egyh. ker. pénztár Debreczen. Tőkesegély	4000	—		
2	„	17	Református gondnoknak B.-Újlak.			3000	—
3	„	17	„ „ Csermő .			1000	—
4	„	26	Egyházkerületi pénztár Debreczen. 1911 II. félévi missziói segély .	950	—		
5	„	26	Lengyel Imre lelkésznek Lippa . .			450	—
6	„	26	Szabó József lelkésznek B.-Sebes .			300	—
7	„	26	Bokor Sándor lelkésznek Erdőhegy			200	—
8	aug.	26	Egyh. ker. pénztár Debreczen. Tőkeképző segély 1911. évre	490	—		
9	„	26	Gyenge János lelkésznek B.-Zerind			42	—
10	„	26	Bagdány János lelkésznek F.-Tót.			98	—
11	„	26	Hunyadi László lelkésznek Gyorok			140	—
12	„	26	Tóth János lelkésznek B.-Sonkolyos			140	—
13	„	26	Némethy János lelkésznek K.-Szakál			70	—
			Ötezernégyszáznegyven korona	5440	—	5440	—

Sarkad, 1911. évi szeptember hó 4-ik napján.

Balog Ambrus,
esperes.

Megvizsgáltuk s rendben találtuk.

Varga Zoltán,
e. m. számvevőszéki tag.

Rácz Gyula,
e. m. számvevőszéki elnök.

Egyházmegyénk közgyűlése esperes számadását az 1911 március 25-től 1911 szeptember 1-ig továbbított pénzekről a számvevőszék jelentése alapján jóváhagyó tudomásul veszi s részére a felmentvényt a nevezett időre megadja. A számadást teljes egészében nyomtatott jegyzőkönyvébe közzétenni, okmányaival együtt irattárba helyezni határozza el.

98. Olvastatott a tanügyi bizottság következő jegyzőkönyve :

„Jegyzőkönyv,

felvétetett a nagyszalontai református egyházmegye tanügyi bizottságának 1911 szeptember 14-én, Nagyszalontán tartott ülésében.

Elnök : Balog Ambrus esperes. Jelen voltak : Széll Kálmán, Böszörményi Lajos, Nagy Imre, Szabó István, Bagdi János, Bessenyei Imre, Kolumbán Áron, Perecz István, Szabó Lajos, Kiss István, Szűcs Balázs, Balog József, Kassay Béla tanügyi bizottsági tagok, utóbbi, mint előadó is.

I. Elnök szívesen üdvözli a tanügyi bizottság megjelent tagjait s az ülést megnyitja.

II. Tanügyi bizottsági előadó bemutatja az egyes egyházakról szóló tanügyi statisztikai íveket, azoknak két példányban összesítését és az ezekhez csatolt, a főtiszteletű egyházkerületi tanügyi bizottsághoz intézett jelentést.

Tanügyi bizottságunk javasolja a nagytiszteletű egyházmegyei közgyűlésnek, hogy a statisztikai íveket és az egyik összesítést a jelentéssel együtt az egyházkerületre felterjeszteni, a másik összesítést pedig az esperesi levéltárban elhelyezni méltóztassék.

III. Olvastuk a tiszántúli református egyházkerület 460—1910. számú közgyűlési határozatát, melynek 6. pontja értelmében „A külterületen, filiákban s szórványokban lakó református családoknak s 6—12 éves (mindennapi) tankötelesek összeírásai és egyházmegyei összesítései“ az egyházmegyéknek kiadatnak azzal a felhívással, hogy „minden egyházmegye tanügyi bizottsága dolgozzon ki saját egyházmegyéje részére egy tervet, melyszerint esetleg csoportosítással, esetleg vándortanítói állás szervezésével a még vallásoktatásban nem részesülő tankötelesek rendszeres vallásoktatásban részesüljenek. Számítsák fel a költségeket, amibe ez kerülne. Jelöljék meg az e célra felhasználható fedezeti forrásokat. Mutassák ki a hiányzó összeget s szerves munkálataikat 1911 október 1-ig terjesszék be a püspöki hivatalba, hogy a népiskolai tanügyi bizottság az őszi egyházkerületi gyűlésre végrehajtásra alkalmas javaslatot tehessen“.

Ezen felhívásra tanügyi bizottságunk a következő javaslatot, illetve tervet állapítja meg :

1. Az összeírási ívek szerint az anyaegyház külterületén református családok és tankötelesek nincsenek egyházmegyénk 7 egyházában, ú. m. : Belényesújlak, Körösnagyharsány, Mezőbajj, Mezősas, Szemlak, Zsadány és Várasfenes.

2. Református családok és tankötelesek vannak, de a tankötelesek rendszeres tanításban és vallásoktatásban részesülnek és így intézkedés nem szükséges egyházmegyénk 10 egyházában,

ú. m.: Bélzerind, Biharugra, Erdőgyarak, Körösszegapáti, Körőstárkány, Magyarhomorog, Mezőgyán, Radnalippa, Sonkolyos, Vadász.

3. Református családok és tankötelesek vannak, a tankötelesek nagyobbrésze rendszeres tanításban és vallásoktatásban részesül, de vallásoktatásban nem részesülő tanköteles is van egyházmegyénk 9 egyházában, kik azonban az anyaegyházhoz közel lakásuk folytán esetleg erősebb szorgalmazásra az anyaegyház iskolájába feljárhatnak s ott a rendszeres tanítást és vallásoktatást is megnyerhetik; ezek a következők: Ant, Árpád, Borossebes, Feketetót, Gyorok, Körösszakál, Kötegyán, Nagyzerind, Tamáshida.

4. Különösebb intézkedés szüksége forog fenn a következő egyházakban:

Kispereg. A vallás- és közoktatásügyi miniszter felkérendő, hogy a pécskai állami iskolába a kinevezett, de beteggé lett s állását el sem foglalt református vallású tanító helyett ismét ref. vallású állami tanítót nevezzen ki s számára megfelelő vallásoktatási díjat folyósítson, ki aztán Kispereg filiáinak (Ópécska és Magyarpécska) és a Csála erdőtelep tankötelesseinek vallásoktatását ellássa.

Okányban. 132 tanyai tanköteles közül 56 van olyannak jelezve, ki vallásoktatásban nem részesül s valószínűleg teljesen iskolázatlan. Mivel ugyanazon tanyákról a tankötelesek többi és pedig nagyobb része a községi iskolába feljár: felkérendő Bihar vármegye közigazgatási bizottsága, hogy Okány községét ezen be nem iskolázott tankötelesek iskolába járatására, esetleg egy újabb tanyai iskola felállítására kötelezze.

Szentleányfalva filiái, hol a vallástanításról gondoskodni kell Zimándköz és Zimándújfalu, mindkét községben állami iskola van és Ötvenes puszta, hol a tulajdonos Zselénszky Róbert gróf tart fenn 2 tanerős iskolát. A két előbbire nézve a vallás- és közoktatásügyi miniszter, utóbbira nézve az iskola fentartó tulajdonos felkérendő, hogy a református vallású tanítóknak hitoktatási díjakat állapítsanak meg, melyért azok a református tankötelesek vallásoktatását végezzék.

5. A filiákban és szórványokban lakó hívek lelki gondozását s a tankötelesek vallásoktatását az anyaegyház lelkésze teljesítse a számára kiutalandó fuvardíj ellenében a következő egyházainkban:

Berekböszörmény 2 filiájában és 3 szórványában 21 család él 12 tankötelessel, kik közül ez idő szerint 3 jár fel az anyaegyház iskolájába. Szükséges számára 120 korona fuvardíj.

Feketegyarmat 2 pusztájának — Feset és Bedőháza — tankötelesei a feseti állami iskolába járnak, sőt ide jönnek Nagyzerind

Ősi pusztáján lakó tankötelesek is. A vallástanítást az elmúlt évben a feketegyarmati lelkész teljesítette. Szükséges számára 120 korona fuvardíj.

Geszt 3 filiájában és 5 pusztájában 55 család él 22 tankötelessel, kik közül iskolázatlan 10. Szükséges 120 korona fuvardíj.

Magyarremete. Meziádon fűrésztelep alakult, hol már is 5 ref. család él 3 tankötelessel; a reformátusok létszáma valószínűleg növekedni fog, kiknek s a még körülte fekvő oláh községekben ismeretlenül lakó református hívek gondozhatása végett szükséges 120 korona fuvardíj.

Sarkadkeresztúr 8 kisebb-nagyobb távolságban levő pusztáján 134 református család él 47 tankötelessel, kik közül 15 iskolázatlan. Szükséges 120 korona fuvardíj.

6. Önálló missiói lelkészi állás kívánatos a következő helyeken:

Arad. Gáj külvárosban levő székhellyel. Hozzátartoznék az Aradhoz csatolt 11 község és 6 puszta 54 családdal és 63 tankötelessel, kik közül iskolázatlan 25. Szükséges 1600 K fizetés, 400 K lakbér, 600 K útiáltalány, összesen 2600 K. Vallástanítási díjakban megtérülhet 400 K. Hiány 2200 K.

Ágya leányegyházán *Szintyén* az erdőhegyi missiói-kör bevonásával. Hozzá tartoznék Ágya külterülete 37 család és 31 tanköteles és Erdőhegy külterülete 247 család 125 tankötelessel. Szükséges 2600 K. Fedezet remélhető 300 K. Hiány 2300 K.

Magyarcséke. Hozzátartoznék Bihardobrosd leányegyház és 6 község s az ezután hozzácsatolandó községek és szórványok, melyek lakóiról eddig mit sem tudunk. Szükséges 2600 K. Fedezet: Magyarcsékén hitoktatási díj 60 K és Bihardobrosdon 480 K, = 540 K. Hiány 2060 K.

Az anyaegyház lelkészének felügyelete alatt állandó segédlelkészi állás szervezendő a következő helyeken:

Csermő. Külterületén 8 tanyában 22 család él 31 tankötelessel, kik közül iskolázatlan 16 s a hozzá csatolt 4 községben s azok tanyáin 53 család 26 tankötelessel, kik mind iskolázatlanok. Szükséges 1200 K fizetés és 300 K útiáltalány. Fedezet a cserműi lelkésznél lakás és takarítás, 120 K, hitoktatási díj, 500 K káplántartási átalány. Összesen lakás és 620 K. Hiány 880 K.

Komádi. Óriási határában elszórva lévő tanyáin 214 család él 141 tankötelessel, kik közül 82 iskolázatlan. Szükséges 1200 K fizetés, 300 K lakbér és fogattartásra 600 K. Összesen 2100 K. Az iskola építésekkel és tanítói állások szervezésével kimerült egyház nem tud hozzájárulni semmivel.

Nagyszalonta. Hozzátartozik 4 község és 4 puszta 106 családdal, 134 tankötelessel. Szükséges 1200 K fizetés, 300 K lakbér,

600 K útiátalány. Összesen 2100 K. Fedezet remélhető vallásoktatási díjakból 120 K. Hiány 1980 K.

Pankota. Hozzá tartozik 16 község 116 családdal és 62 tankötelessel, kik közül 16 iskolázatlan. 11 községben van állami vagy községi iskola, de csak 4 iskolában tanít — kettőben díj nélkül szívességből — a tanító vallást. Szükséges 2100 K. Fedezet hitoktatási díjban 600 K. Intézkedésre sürgős szükség van, mivel a világi tanító díjazásért sem hajlandó tovább tanítani.

Sarkad. 8585 lelket számláló nagy egyház, melynek lelki gondozását végezni s a polgári iskolában heti 8 és a 2 pusztai iskolában heti 2—2 vallásórát tartani egy lelkész képtelen. Szükséges 1200 K fizetés, 300 K lakbér, 300 K útiálalány. Összesen 1800 K, melyből az egyház lakást vagy 300 K lakbért és a fizetésből 200 koronát adhatna. Hiány 1300 K.

8. Legnehezebben megoldható a szórványokban való vallásoktatás kérdése *Belényes*, *Gyanta* és *Tenke* szórványaiban. Mindenikhez lehet számítani 25—30 leginkább oláhok által lakott községet, melyekben össze kellene gyűjteni az elszórt csontokat, olykor-olykor meglátogatni, az isteni ige erejével gyámolítani, erősíteni hitökben, nemzeti érzésökben a legnagyobbrészt magukra hagyatva, elszigetelve élő magyar református testvéreinket, kik még számszerűleg sincsenek nyilvántartva.

Belényes meg sem kísérelte a szórványokban élő hívek összeírását, mert az összeírási ívekben Belényes neve alatt található adatok a most már Sonkolyos felügyelete alá helyezett Magyarcsékére és külterületére vonatkoznak.

Gyanta utólag küldött be adatokat. Ezek szerint 14 községben 149 család él 75 tankötelessel, kik közül 62 részesül vallásoktatásban. Ezen adatok legnagyobb része Kisháza, Tenkeszéplak és Bihardobrosd adatait öleli fel, de a hozzá csatolható sok oláh falut mellőzi.

Tenke megkísérelte a szórványok pontos összeírását. Mindazon községek körjegyzőihez, melyek földrajzilag Tenkéről leginkább megközelíthetők, felhívást intézett, hogy az ott élő református családokat és tanköteles gyermekeiket írják össze s az adatokat küldjék be a lelkészi hivatalba. Az eredmény elszomorító volt. Míg a Sipos Orbán-féle statisztikai kimutatás szerint e körzetben 27 községben 270 református lélek volt, a most beküldött kimutatások szerint csak 9 községben van 38 református család 9 tankötelessel. Lehet, hogy a szívességből készített kimutatások nem pontosak; lehet, hogy a 10—12 év előtt ott lakott hívek egy része máshova költözött, de bizonyára legnagyobb részét a hiányzóknak elnyelte az oláh tenger, melyben elhagyatva

sokszor vegyes házasságban éltek s lassanként elvesztek a református egyházra s a magyarságra nézve.

Kétségtelen, hogy itt tenni kell és pedig sürgősen, ha megakarjuk tartani híveinket reformátusoknak és magyaroknak. De mit? A rendes lelkészeket nem lehet elvonni saját egyházaiktól a kutatás, missionáriuskodás heteket, havakat igénylő munkájához. Legtetszetősebb megoldásnak látszik e helyeken is rendszeres segédlelkészi állásokat létesíteni, hogy vagy a lelkész, vagy segédje, vagy felváltva végezhessék a mentés nagy munkáját. Lehet, hogy a látható eredmény nem felelne meg azonnal a reáfordított pénzáldozatnak, de szabad-é nem tenni meg a kísérletet sem?

E célból szükséges volna *Belényesen*, *Gyantán* és *Tenkén* egy-egy segédlelkészi állás szervezése — egyelőre ideiglenesen. Javadalma lehetne mindeniknek 1200 K fizetés, 300 K lakbér és 1000 K útiátalány. Összesen 7500 K, melyből csak Belényesen lehetne megtéríttetni a káplántartási átalányból 500 koronát.

Kimutatásba foglalva és összegezve a fentieket:

	Szükséglet	Fedezet	Hiány	Jegyzet
1. Berekböszörmény . .	120	—	120	lelk. fuvard.
2. Feketegyarmat . . .	120	—	120	„ „
3. Geszt	120	—	120	„ „
4. Magyarremete . . .	120	—	120	„ „
5. Sarkadkeresztúr . .	120	—	120	„ „
6. Arad (Gáj külv.) . .	2,600	400	2,200	önál. m. lelk.
7. Szintye (Erdőhegy) .	2,600	300	2,300	„ „ „
8. Magyarcséke . . .	2,600	540	2,060	„ „ „
9. Csermő	1,500	620	880	áll. s.-lelk.
10. Komádi	2,100	—	2,100	„ „
11. Nagyszalonta . . .	2,100	120	1,980	„ „
12. Pankota	2,100	600	1,500	„ „
13. Sarkad	1,800	500	1,300	„ „
14. Belényes	2,500	500	2,000	ideig. s.-lelk.
15. Gyanta	2,500	—	2,500	„ „
16. Tenke	2,500	—	2,500	„ „
Összesen	25,500	3580	21,920	

Széll Kálmán és Böszörményi Lajos egyházmegyei tanácsbírák véleménye.

Széljegyzet:

Csermőn a lelkészt bízzuk meg a vallástanítással külön díjazás mellett.

Komádiban. Vándortanító — lehetőleg lelkészi jellegű — alkalmazása szükséges a vallástanításra.

Pankotán és környékén az állami tanítók tanítsák a vallást méltányos díjazás mellett. Egyebütt, ahol református vallású tanító nincsen, a pankotai lelkész külön díjazás mellett.

Általános megjegyzések.

Belényes, Gyanta és *Tenke* szórványaiban a helyszinén foganatosítandó az összeírás, mi még nem történvén meg, az megbízható egyén (pl. tanítók) által foganatosítandó. Kihagyatván abból *Kisháza, Széplak, Cséke, Bihardobrosd* körzete, miután ezekben már a református vallás tanításáról gondoskodva van.

A vallástanításból befolyó jövedelmet sehol se vegyük számításba, mert a vallástanítást ingyen kell teljesíteni, a szülők minden megterheltetése nélkül.

Nagyszalonta, 1911 augusztus 23.

Széll Kálmán. *Böszörményi Lajos.*

A legközelebbi népszámlálás adatait be kell várnunk, annak ismerete mellett tehetünk végleges javaslatot.

Sarkad, 1911 augusztus 25.

Balog Ambrus.

Jegyzőkönyv,

felvettük Aradon, 1911. évi augusztus hó 23-ik napján a nagyszalontai református egyházmegye missiói bizottságának üléséből.

Jelen voltak alulírottak:

1. Csécsi Imre elnök üdvözölve a megjelent tagokat, az ülést, a tárgyalandó ügy nagyfontosságát kiemelve, megnyitja.

2. Fogarassy Bálint előadó egész terjedelmében felolvassa a nagytiszteletű esperes úr által 722—1911. sz. a. bizottságunkhoz véleményezés végett áttett azon javasatot, melyet az egyházmegyei tanügyi bizottság előadója a külterületeken levő gyermekek vallásoktatására nézve készített.

Bizottságunk beható tanácskozás s minden egyes pont kimerítő megvitatása után véleményét a következőkben összegezi:

Mindenek előtt köszönettel adózik nagytiszteletű esperes úrnak, hogy sokoldalú teendői között ezen nagyfontosságú ügy megoldására nézve is megtette az előkészítő lépéseket. Az összesítve előttünk álló kimutatásból látjuk csak, hogy egyházmegyénk területén mily sok helyen nőnek fel vallásoktatás nélkül, sőt iskolázatlanúl is a református tanköteles gyermekek s mily nagy ezeknek a száma! Mily sok munka és áldozat szükséges még arra nézve, hogy az idegen nemzetiségek között élő híveinket s ezek gyermekeit megmenthessük református anyaszentegyházunknak s magyar nemzetünknek.

A nagy gonddal összeállított javaslatot, mely egyházmegyénknek lehetőleg egész területét felöleli s módot nyújt arra, hogy

a vallásoktatásban eddig nem részesült gyermekekhez is eljuthasson a vallástanító, a jelenleg fennálló viszonyoknak megfelelőnek tartja s egész terjedelmében elfogadásra ajánlja, hangsúlyozva ezen kiválóan fontos ügy sürgős rendezését és a vallástanításnak az egész vonalon mielőbbi megkezdését. Sok lelket elvesztettünk már is, a jelen és jövő vesztesége a mi számlánkat terheli.

Különösebb észrevételeink csak ezek:

1. Véleményünk szerint *Arad-Gájban* annál könnyebben meg lenne oldható a missiói kör s lelkészség felállítása, mert a három egymáshoz közel fekvő nagyobb szórvány (*Arad-Gáj, Mikalaka, Kürtös*) hívei össze tudnák hozni azon 600 koronát, mely a kongrua kieszközlésének első feltétele. Ezen rendezés nem oldaná azonban még meg az aradi nagy egyházban a lélekszám, az iskolák és a növendékek megszaporodása folytán égetővé vált vallásoktatási kérdést, hol a lelkész 8000 lélek gondozása mellett nagy nehézségekkel küzdve, heti 10 órán teljesít vallásoktatást. 1156 ez idő szerint a református tankötelesek száma, ezen sok gyermek hitoktatásának rendszeres ellátása csak úgy volna lehetséges, ha még egy vallástanító segédlelkészi állás rendszeresíttetnék. Minthogy pedig a nagy területen fekvő Arad város külvárosaiban újabban 6 állami iskolát állítottak fel s ezen iskolákban a vallástanítás az új segédlelkész-vallástanítót teljesen lekötné, kérjük Arad külvárosait is külterületnek venni és ezen az alapon ezen új segédlelkész-vallástanítói állás rendszeresítését is kimondani. Javadalma lenne: fizetés: 1200 K, lakbér: 400 K, útiátalány: 200 K. Összesen: 1800 korona.

2. Az *ágyai* és *erdőhegyi* missiói körök összevonását helyesnek tartjuk s e kettőből egy önálló missiói kör alakítását is. Célszerűbbnek tartanók azonban *Szintye* helyett *Kisjenőt* tenni központnak, honnan minden szórvány és iskola könnyebben elérhető, mint *Szintéről*. Ezen esetben *Kisjenő, Szinte, Szapáryliget, Elek* községekben lakó hívek könnyen fedezni tudnák a kongrua alapjául szolgáló 600 korona lelkészi fizetést. A missiói lelkész a vallást mindenütt képes lenne tanítani.

Egyebekben a javaslatot észrevétel nélkül elfogadjuk, azon megjegyzéssel, hogy ezen ügyet a missiói körök küszöbön levő új beosztásával kapcsolatosan lehet majd véglegesen rendezni.

Ezután elnök az ülést bezárja.

Kmf.

Fogarassy Bálint, biz. előadó. — *Szondy Géza*. — *Csécsi Imre*, biz. elnök.

Hitelesítem:

Sarkad, 1911 augusztus 25.

Balog Ambrus, esperes".

Egyházmegyénk közgyűlése a tanügyi bizottság javaslatait határozati erőre emeli s a jegyzőkönyv III-ik számát az egyházkerületi tanügyi bizottsághoz felterjeszteni határozza.

99. Olvastatott az egyházmegyei számvevőszék következő jelentése:

„*Jegyzőkönyv*,

felvétetett a nagyszalontai református egyházmegye számvevő székének Nagyszalontán, 1911. évi szeptember hó 13-ik napján tartott üléséről.

Jelen voltak: Rácz Gyula elnöklete alatt: Balog Ambrus esperes, Bagdi János, Kassay Béla, Kolumbán Áron, Szarka Sándor dr., Tatár Balázs és Perecz István számvevők, utóbbi úgy is, mint előadó-jegyző.

I. Elnök meleg szavakkal üdvözölve nagytiszteletű esperes urat és a számvevőszék megjelent tagjait, a gyűlést megnyitja s fájó szívvel jelenti be, hogy Borbély László tenkei ügyvéd, — aki számvevőszékünknek megalakúlásától, az 1884. évtől kezdve tagja volt, — ma délelőtt meghalt. Indítványozza, hogy emlékét jegyzőkönyvünk lapjain örökítsük meg és családjához részvétiratot intézzünk.

Egyházmegyei számvevőszékünk fájó részvéttel értesült elnökének jelentéséből nagybuzgóságú tagjának, Borbély Lászlónak haláláról. A hű munkás emlékezetét, — aki előbb mint jegyző, utóbb pedig mint a számvevőszék tagja, kora ifjúságától fogva szolgálatában állott egyházmegyénknek —: hálás kegyelettel örökíti meg úgy a számvevőszék, mint egyházmegyei közgyűlésünk jegyzőkönyvének lapjain; és annak a fájó veszteségnek, amely családjával együtt bennünket is ért: özvegyéhez intézendő részvétiratában ad kifejezést.

II. Olvastatott Rácz Gyula elnöknek az alapítványokról szóló következő jelentése: „Van szerencsém jelenteni, hogy nagytiszteletű esperes úr a folyó évi egyházlátogatások alkalmával az egyházmegyei látogatók által ismételten összeíratta és felleltároztatta az egyházmegyénkben levő alapítványokat s a beadott kimutatás szerint találtatott 48 egyházban összesen készpénz értékben, kötelezvényekben és takarékpénztári betéteken elhelyezve 350,523 korona 29 fillér, terményben 630 Hl. 06 liter és 287 mm. 25 kg. búza, 130 mm. 58 kg. tengeri; továbbá 13 hold 992 négyszögöl szántóföldben; ha a szántóföld és termények értékét is készpénzben akarjuk kifejezni: circa 375,000 korona egyházi alapítvány van

egyházmegyénkben, mely alapítványok jelentékeny része, az évi kamat hozzácsatolása által, örvendetesen gyarapszik. Az egyházlátogatók által beadott és nagytiszteletű esperes úr által a számvevőszékhez áttett kimutatások alapján ezen alapítványok az alapok törzskönyvébe bevezettettek".

Egyházmegyei számvevőszékünk, midőn egyrészről köszönetével és meleg elismerésével adózik elnökének nagy gonddal és sok fáradsággal s buzgó szeretettel végezett munkájáért, az alapok törzskönyvének rendben tartásáért másrészről az alapok törzskönyvének helyes vezethetése céljából javasolja, hogy egyházmegyénk közgyűlése rendelje el és kötelezze az egyes egyházak lelkészeit és gondnokait arra, hogy minden évben, a gondnoki számadások benyújtása alkalmával az alapok és alapítványok állagában történő mindennemű változásról, az alapok tőkéjének meghatározott céljukra részben vagy egészben való felhasználásáról, új alapok és alapítványok létesüléséről, egyházmegyénk számvevőszékéhez is külön jelentést tegyenek.

III. Tárgyaltattak a pótlásra utasított és kifogásolt számadások vizsgálatára vonatkozó számvevői jelentések, amelyeknek során számvevőszékünk a nyert felvilágosítások után rendben levőnek találta a következő egyházak számadásait:

a) a *körösszegapáti* református egyház a) közpénztári számadását, melynek

bevétele	3457 K 28 f
kiadása	3358 „ 66 „
maradványa	98 K 62 f,

b) alapítványi számadását, melynek főösszege 661 kor. 16 fill. és 7 kat. hold 1150 négyszögöl szántóföld.

b) A *pankotai* református egyház a) alapítványi számadását, melynek főösszege 1042 kor. 85 fillér.

c) A *feketegyarmati* református egyház tanítói földvétel és lelkészi földkisajátítási alapjainak számadásait, melynek főösszege 3653 kor. 64 fill.

d) A *belényesi* református egyház alapítványi számadásait, melynek főösszege 736 kor. 29 fillér, azzal a megjegyzéssel, hogy az „Orgona-alap" 33 kor. 61 fillér tőkéje a folyó évben 235 kor. 58 fillér tőkével létesített „Harang-alap" tőkéjébe olvasztatott be.

e) A *köröstárkányi* református egyház alapítványi számadásait, melynek főösszege 712 kor. 59 fillér azzal a megjegyzéssel, hogy a 623 kor. 10 fillér tőkével szereplő „Óra-alap" ifj. Cs. Benedek Mihály kezelőtől vagy teljes összegében bevételezendő, vagy pedig az összegről kiállított és két vagyoni biztosítékkal rendelkező kezessel ellátott kötelezvénnyel biztosítandó.

f) A *sarkadkeresztúri* református egyház szegény alapi számadását, melynek főösszege 50 korona.

g) A *körösszakáli* református egyház a) közpénztári számadását, melynek

bevétele . . . . . 2411 K 28 f,
kiadása . . . . . 1451 K 42 f,
maradványa . . . . . 959 K 46 f, azzal a megjegyzéssel, hogy az 1910. évi számadás 42. tételszám alatt kiadás gyanánt feltüntetett és az 1908. évtől kezdve gyümölcsözőleg elhelyezett maradványok, amelyeknek 1910. évi december 31-iki állaga 680 kor. és amelynek ez idő szerint lelkész jelentéséből kitetszőleg az egyház folyó szükségeinek fedezésére felhasználhatók, nem kiadásképen számolandók el, hanem mint pénztári feleslegek viendők át a következő évre mindaddig, míg azoknak egy meghatározott célra, pl. valamely alap képzésére vagy dotálására fordításáról nem intézkedik a presbiterium; b) alapítványi számadásait, melynek főösszege 1610 kor. 90 fillér.

h) A *zsadányi* református egyház a) közpénztári számadásait, melynek

bevétele . . . . . 5432 K 74 f,
kiadása . . . . . 4615 „ 18 „
maradványa . . . . . 817 K 56 f,

b) alapítványi számadásait, melynek főösszege 5344 kor. 15 fillér és 179 köböl 3 véka, 04 itce búza; c) 1907. évi templomrenoválási számadását, melynek

bevétele . . . . . 7831 K 95 f,
kiadása . . . . . 5506 „ 95 „
maradványa . . . . . 2325 K — f,

mely összeg az 1908. évi iskolaépítési számadáshoz vitetett át; d) az 1908. évi iskolaépítési számadását, melynek

bevétele . . . . . 6310 K 63 f,
kiadása . . . . . 5517 „ 49 „
maradványa . . . . . 793 K 14 f,

i) Az *okányi* református egyház a) közpénztári számadását, melynek

bevétele . . . . . 9721 K 99 f.
kiadása . . . . . 5635 „ 20 „
maradványa . . . . . 4086 K 79 f-ben van feltüntetve, úgyde a bevételeknél a 88. sz. ellennyugta nem 12 kor., hanem 12 kor. 40 fillér bevételt igazol; míg a kiadásoknál a 25. sz.

nyugta nem 28 kor. 50 fillér, hanem csak 28 kor. 47 fillér kiadást igazol. Lesz tehát a helyes főösszeg

a bevételeknél	9722 K 39 f,
a kiadásoknál	5635 „ 15 „
a maradványnál	4087 K 24 f.

Az így keletkezett 45 fillér különbözet a gondnoktól bevételezendő és a folyó évi gondnoki napló megfelelő rovatába elkönyvelendő; b) alapítványi számadásait, melyek főösszege 895 kor. 76 fillér és 216 köböl 2 véka 24 liter búza, azzal a megjegyzéssel, hogy a fel nem használt betéti kamatok minden félév végén a tőkéhez íratandók, a lelkészi földkisajátítási alap kamathozadéka pedig, mivel annak élvezője a mindenkori lelkész, a gondnoki naplóban úgy a bevételi, mint a kiadási rovatban elkönyvelendő, mert ennek a naplónak az egyház minden bevételét és minden kiadását tartalmaznia kell.

k) A *berekböszörményi* református egyház 1909. évi közpénztári számadását az 1911. évi február hó 10-én kelt számvevőszéki jelentés alapján azzal a megjegyzéssel, hogy az, az 1910. évi december 18-án tartott presbiteri gyűlés határozatához képest helyesbitendő és a kitüntetett 25 kor. 40 fillér hiány helyett 30 kor. 88 fillér pénzmaradvány irandó elő az 1910. évre.

Egyházmegyei számvevőszékünk e számadásokra vonatkozólag a következő javaslatát terjeszti elő:

Egyházmegyei közgyűlésünk ezen rendben levő számadásokat jóváhagyja s az illető gondnokoknak a felmentvényt — a szokott óvások fentartása mellett — megadja és a zárótételeket a 18—1908. számú egyházmegyei végzés értelmében jegyzőkönyvébe felvételi;

a *belényesi* református egyház 33 kor. 61 fillér tőkéjü „Orgona-alap"-ját az alapok törzskönyvéből törölteti s a folyó évben 235 kor. 58 fillér tőkével létesített „Harang-alap"-nak a törzskönyvezését elrendeli.

Az anyagi felelősség hangsúlyozása mellett utasítja a *körösfárkányi* református egyház presbiteriumát, hogy 623 kor. 10 fillér tőkéjű Óra-alapját ifj. Cs. Benedek Mihály kezelőtől vagy teljes összegében vegye be, vagy pedig az összegről kiállított és két vagyoni biztosítékkal biró kezessel ellátott kötelezvénnyel biztosítsa. Amennyiben pedig ifj. Cs. Benedek Mihály ezen két módozat közül egyiket sem akarná teljesíteni, lelkész és gondnok haladéktalanul indíttassák meg ellene az eljárást a polgári bíróság előtt és az esperesi hivatal által már kitűzött határidőben eljárásukról tegyenek jelentést nagytiszteletű esperes úrhoz.

Az Egyházi Törvények III. t.-c. 8. §-a alapján utasítja a zsadányi református egyház presbiteriumát, hogy az 1910. év

folyamán életbe léptetett új adókulcsot és az ennek következtében megváltoztatott díjleveleket a kívánt alakiságok pontos megtartása mellett, megerősítés céljából terjessze be egyházmegyénk közelebbi közgyűlése elé.

Utasítja az *okányi* lelkészt és gondnokot egyrészről arra, hogy a 88. tsz. a. ellennyugta és a 25. tsz. nyugta bevezetése folytán keletkezett 45 fillér különbözetet a folyó évi gondnoki napló bevételi rovatába vezessék be s ennek megtörténtéről folyó évi október hó 15-ik napjáig az esperesi hivatalhoz tegyenek jelentést; másrészről arra, hogy az alapok betéti könyvébe a tőkésített kamatokat vezettessék be félévenként, a lelkészi földkisajátítási alap felhasznált kamatát pedig jövőre a gondnoki napló megfelelő rovataiban könyveljék el.

Utasítja a *berekböszörményi* református egyház presbiteriumát, hogy volt gondnokától Kerekes Sándortól 1909. évi közpénztári maradvány címén 30 kor. 88 fillért szedjen be s ezt pótlólag könyveltesse el az 1910. évi gondnoki napló bevételi rovatába és ennek megtörténtéről lelkész és gondnok folyó évi október hó 15-ik napjáig tegyenek jelentést az esperesi hivatalhoz.

IV. Elnök jelen ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Szarka Sándor dr. és Tatár Balázs Nagyszalontán lakó számvevőket kéri fel.

Kmf.

Perecz István,
előadó jegyző.

Rácz Gyula,
számvevőszéki elnök.

Hitelesítjük Nagyszalontán, 1911 szeptember hó 29. napján.

Szarka Sándor dr.
számvevőszéki tag.

Tatár Balázs,
számvevőszéki tag.

Egyházmegyénk közgyűlése a számvevőszék előterjesztéseit magáévá teszi és az I. II., III. jegyzőkönyvi számokban foglalt javaslatokat határozati erőre emeli.

100. A főtiszteletű püspöki hivatal 3559+4389—1911. sz. leiratában, egyetemes konventünk 148—1911. sz. határozatára való hivatkozással esperesünk véleményét kéri a Medgyaszay Gyula és Kövendi Dénes lelkészek indítványában foglalt javaslatra vonatkozólag az anyakönyvi kiadványok csökkenése miatt károsodó lelkészek kárpótlása tárgyában. Esperesünk e tárgyú következő véleményét közgyűlésünk bírálata alá bocsátja:

„Egyéni alázatos véleményem az, hogy úgy a kiadványok csökkenése, mint az állami anyakönyvek vezetése befolyása óta beállott stóla kárpótlás ügyében legmegfelelőbb és az osztó igazságot legjobban megközelítő eljárás az volna, ha egyházi törvényünk I. 114. §. *a*) pontjában foglalt ötödéves korpótlékot hat ízben 200—200 koronával az államsegély terhére úgy a kongruás, mint a nem kongruás lelkészek számára életbe léptetni kieszközölhetnők.

Ha ez nem volna keresztülvihető ezidőszerint, az anyakönyvi kiadványok kárpótlása ügyében az indítványozó kunmadarasi lelkészek javaslatához csatlakozom, hogy t. i. minden ezer református lélek után évi 100 korona kiadványozási díjat vegyünk fel s annak 50%-át kapják kárpótlásul a lelkészek az 1911. évre s az 1912. év január 1-től az 1922. év január 1-ig minden évben 5%-kal növekedjék ezen kárpótlás".

Egyházmegyénk közgyűlése esperes úr ezen véleményét teljes egészében magáévá teszi s hozzájárulásával támogatva terjeszti fel a főtiszteletű püspöki hivatalhoz.

101. Az egyetemes konvent 78—1911. sz. határozata értelmében az országos református lelkészi nyugdíj- és özvegy-árvagyámintézet végrehajtó bizottsága megküldi „Ügyrend"-je tervezetét egyházmegyénkhez véleményezés végett.

Egyházmegyénk lelkész-gyámintézeti választmánya következő véleményét terjeszti be közgyűlésünkhöz elfogadás végett:

„Egyházmegyei lelkészi gyámintézeti választmányunk a megküldött előadói ügyrend-tervezetet az E. T. VII. t.-czikken alapulónak, helyesnek, célszerűnek tartja, és azt általában elfogadásra ajánlja, annak kijelentésével, hogy

a 48. §. utolsó pontja: „az évi tagsági díjat a javadalmas ily esetben is köteles fizetni" (mely nem azt mondja, amit akar) helyett a következő szöveg tétessék: „Mivel azonban az ilyen lelkész hivatali állásánál fogva kötelezett tagja az országos lelkészi *gyámintézet*-nek s annak jótéteményeit családja élvezi: köteles az országos lelkészi *gyámintézeti* járulékokat fizetni";

továbbá a 119. §. 2-ik sorába „melyben az özvegy férje" helyett: „melyben az özvegy férjének",

3-ik sorába: „az árvák apjok" helyett: „az árvák apjoknak lelkészi javadalmát" stb. tétessék.

Egyházmegyénk közgyűlése lelkészi gyámintézeti választmányunk véleményes javaslatát magáévá teszi, s azt az ügyrend tervezetéhez mellékelve az országos református lelkészi nyugdij és özvegy-árvagyámintézet végrehajtó bizottságához felterjeszti.

102. Egyházkerületünk közgyűlésének 289—1911. sz. alatt hozott határozata alapján elkészítette esperes az egyházmegyénk területén fekvő leány- és fiókegyházak, valamint szórványok beosztására vonatkozó kimutatást s ezt egyházmegyénk közgyűléséhez be is terjesztette :

Kimutatás

a nagyszalontai református egyházmegyében lévő anyaegyházakról a hozzájok tartozó leány-, fiók-egyházakkal és szórványokkal.

Ant, anyaegyház. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Arad, anyaegyház. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai : *Aradi járásból:* Kürtös, Mikelaka, Öthalom, Zsigmondháza ; *Magyarpécskai járásból :* Nagyiratos, Nagyvarjas, Óbodrog ; *Újaradi járásból* (Temes vm.)*:* Féregyház, Temesfüves, Fönlak, Temesfűzkút, Temeskeresztes, Angyalkút, Kisszentmiklós, Munár, Temesnagyfalu, Németság, Németszentpéter, Réthát, Székeskút, Szépfalu, Ujarad, Újbodrog, Zádorlak.

Ágya, a. e. Leányegyháza : Szinte. Fiókegyháza : Szapáryliget. Szórványai : Tőzmiske, Kerülős.

Árpád, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Belényes, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai : *Belényesi járásból :* Belényesörvényes, Robogány, Tisztásfalva. *Vaskóhi járásból :* Körösbarafalva, Belényesirtás, Dombrovány, Felsőfeketevölgy, Gyegyesény, Biharkristyór, Rézbánya, Vaskóh.

Belényesújlak, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Belényessonkolyos, a. e. Leányegyháza : Körösjánosfalva, Magyarcséke. Szórványai : *Magyarcsékei járásból :* Drágcséke, Farkaspatak, Miklólázur, Nánhegyes, Kispapmező, Szombatság, Tasádfő, Toposd, Venter.

Berekböszörmény, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai : Körösszeg, Vizesgyán.

Bélzerénd, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Biharugra, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Borossebes, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai : *Borossebesi járásból :* Alcsil, Háromalmás, Borosberend, Bajnokfalva, Bonczafalva, Báltfalva, Bozósd, Borosztok, Körösbökény, Dézna, Décse, Dancsfalva, Édeslak, Körösfényes, Gosd, Honcztő, Holdmézes, Honczér, Ignafalva, Jószás, Jószáshely, Kőkaró, Kertes, Keszend, Köröskocsoba, Koroknya, Déznaláz, Madarsák, Me-

nyéd, Mosztafalva, Nádalmás, Kisfeketefalu, Menyháza, Pajzs, Parázs, Kisróna, Rékes, Borosrósa, Solymosbucsa, Alsószakács, Raj, Szelezsény, Mikószalatna, Susányfalva, Zarándpatak, Vészalja, Zombrád, Zöldes. *Borosjenői járásból:* Áldófalva, Apatelek, Barza, Bokszeg, Borosjenő, Monyoró, Repszeg, Körösvajda. *Tornovai járásból:* Zarándhódos, Köved. *Béli járásból:* Bél, Hévizkáránd, Márkaszik. *Nagyhalmágyi járásból:* Ácsfalva, Ácsva, Csucsmező, Halmágygoros, Páfrányos, Peleskefalva, Nagyhalmágy, Halmágymező, Ócsisor, Olcs, Bugyfalva, Tiszafalva, Vojkoháza, Szerb, Bogyafalva, Zarándbánya, Halmágycsucs, Martfalva, Csohosd, Körösdombró, Hosszúsor, Körösivánd, Kishalmágy, Keresztespatak, Irtásfalu, Sövényes, Kisles, Kismaglód, Mermesd, Rosztócs, Talács, Fazekastarnó, Vidra.

Csermő, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: Alsóbarakony, Garba, Seprős, Somoskeszi.

Erdőgyarak, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványa: Illye, Nagyszalontai j.

Erdőhegy, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: *Eleki járásból:* Almáskamarás, Elek, Medgyesbodzás, Medgyesegyháza, Nagykamarás, Nagypél, Ottlaka, Sikló. *Kisjenői járásból:* Felsősimánd, Köröscsente, Alsósimánd, Nadab, Székudvar, Zaránd, Kisjenő.

Feketegyarmat, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványa: Bedőszegmajor.

Feketetól, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen, Szórványai: Feketegyőrös, Feketebátor.

Geszt, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: Atyás, Cseffa, Marcziháza.

Gyanta, a. e. Leányegyháza: Kisháza, Széplak, Dobrest. Szórványai: Hollód, Kisdombró, Törpefalva.

Gyorok, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: Ménes, Aradkövi, Kovászi, Szabadhely, Maroscsicsér, Mondorlak.

Kispereg, a. e. Leányegyháza: Németpereg. Fiókegyháza: Magyarpécska, Ópécska.

Komádi, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Körösnagyharsány, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Körösszegapáti, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Körösszakál, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Köröstárkány, a. e. Leányegyháza: Kisnyégerfalva. Szórványai: Tatárfalva, Tárkányka, Dragánfalva, Henkeres, Kisszedres.

Kölegyán, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Magyarhomorog, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Magyarremete, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: Kosgyán, Mézged.

Mezőbajj, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Mezőgyán, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Mezősas, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Nagyszalonta, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: Madarász, Oláhomorog, Tulka, Jánosda.

Nagyzerénd, a. e. Leányegyháza, társegyháza, fiókegyháza stb. nincs.

Okány, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza stb. szórványa nincsen.

Pankota, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza nincsen. Szórványai: *Világosi járásból:* Galsa, Erdőskerek, Magyarád, Muszka, Ószentanna, Ujszentanna, Világos, Óvarsánd, Újvarsánd. *Tornovai járásból:* Almásegres, Székesaranyág, Dezsőháza, Doroszlófalva, Dud, Felménes, Újárkos, Kávna, Alménes, Kurtakér, Lúgozó, Zarándnádas, Selénd, Feltót, Tornova. *Borosjenői járásból:* Csigergyarmata, Marót, Sikula, Csigerszőllős.

Radnalippa m. e. Leány- és fiókegyháza nincsen. Szórványai: *Máriaradnai járás:* Kisbaja, Bátyafalva, Marosborsa, Alsódombró, Alsóköves, Garassa, Gyulató, Áldásos, Iltő, Maroskapronca, Kalodva, Konop, Maroshollód, Felsőköves, Farkasháza, Marosszalatna, Milova, Marosmonyoró, Ópálos, Oborsa, Odvas, Pernyefalva, Marospetres, Rósa, Soborsin, Solymosvár, Marosszeleste, Szarvaság, Temesd, Tok, Tótvárad, Torjás, Újpálos, Vám. *Aradi járás:* Mácsa, *Eleki járás:* Szentmárton. *Lippai járás:* Zábrány, Cseralja, Temeshidegkut, Temesillésd, Máslak, Saroltavár, Németremete, Temesújfalu, Lippakeszi, Kisrékás, Rigósfürdő, Bükkhegy, Temeskomját, Temeskövesd, Kisgye, Lippakékes, Temesszékás, Krimárvára, Vizma, Lábas, Listárócz, Petercse, Mészdorgos, Dorgos, Marosaszó, Maroseperjes, Beletháza.

Sarkad, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza stb. nincsen. Szórványa: Méhkerék.

Sarkadkeresztúr, a. e. Leány-, fiók- stb. egyháza, szórványa nincsen.

Szemlak, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Szentleányfalva, a. e. Leány-, fiók- stb. egyháza nincsen. Szórványai: *Aradi járás:* Fakert, Újpanád, Zimándújfalu, Zimándköz.

Tamáshida, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa nincsen.

Tenke, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza stb. nincsen. Szórványai: *Tenkei járás:* Bélfenyér, Tenkegörbed, Biharhosszúaszó, Kávásd, Alsókocsoba, Tenkemocsár, Oláhgyepes, Körösmart,

Rózsafalva, Székelytelek, Vasand. *Béli járás :* Bélegregy, Bélárkos, Benyefalva, Bélkalocsa, Bélkirálymező, Kománfalva, Tagadómegyes, Bélnagymaros, Ólcsa, Ökrös, Pusztahodos, Sajád.

Zsadány, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza, szórványa stb. nincsen.

Vadász, a. e. Leányegyháza nincsen. Fiókegyháza : Simonyifalva és Talpas. Szórványa : Apáti, Borosjenői járás.

Várasfenes, a. e. Leányegyháza, fiókegyháza stb. nincsen. Szórványa : Füzegy, Belényesi járás.

Sarkad, 1911 szeptember 7.

Balog Ambrus,
esperes.

Egyházmegyénk közgyűlése a nagy gonddal készített kimutatást változatlanul elfogadja azon megjegyzéssel azonban, hogy a leány- és fiókegyházak, úgyszintén a szórványok beosztását véglegesen csak akkor lehet majd megállapítani, ha a legutóbbi népszámlálás eredménye minden egyes községre nézve ismeretes lesz.

Az új népszámlálási adatok alapján megfelelő új beosztás s a missiói körök rendezésére vonatkozó javaslat és tervezet készítése tárgyában 19—1910. számú határozatában már intézkedett egyházmegyénk közgyűlése.

103. Esperes jelenti, hogy tavaszi közgyűlésünk 13. *a*) sz. határozatában nyert felhatalmazás alapján a „Yost“ írógép részvénytársaságtól egy az árjegyzékben 720 koronával feltüntetett, nagyon célszerű s várakozását teljesen kielégítő írógépet vásárolt 650 korona árban oly feltétel mellett, hogy a vétel után 100 koronát, október és december 15-én 200, illetőleg 350 koronát kell fizetni ; az első részletet, 100 koronát, ki is fizette.

Amidőn eljárásának jóváhagyását, az általa előlegezett 100 koronának részére megtérítését, a másik két részletnek pedig az elárusító cég részére kiutalását kéri : egyúttal hálásan megköszöni egyházmegyénk közgyűlésének, hogy az ő tennivalóit ezen hathatós segítő eszköz beszerzése által megkönnyebbíteni kegyeskedett.

Egyházmegyénk közgyűlése tudomásul veszi és jóváhagyja esperes eljárását ; a közpénztárnokot pedig utasítja, hogy az írógép árának első részletét esperesnek térítse meg, s a másik két részletnek az árusító cég részére az esedékesség idejében kifizetéséről gondoskodjék.

104. Nagybölöni Bölöny József ugrai lakos a tulajdonát képező s az ugrai 421. sz. betétben 136/2—6. hrsz. alatt kitüntetett 476. négyszögöl, valamint az ugrai 421. sz. betétben 138/2. hrsz. alatt foglalt 988. négyszögöl területű ingatlanát a rajta levő épülettel az ugrai református egyháznak adományozta azzal a feltétellel, hogy ezen ingatlanok csakis népiskolai célra használtassanak s ezen rendeltetésük a telekjegyzőkönyvben is kitüntettessék. Az ugrai református egyház lelkésze beterjeszti jóváhagyás végett az ezen, valamint az ugyancsak nagybölöni Bölöny József által már régebben hasonló célra adományozott s az ugrai 81. sz. betétben 87, 88, 89. hrsz. alatt felvett ingatlanok adományozására vonatkozó adománylevelet, az azt elfogadó presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat s ezzel együtt a presbiterium és egyházközségi közgyűlés azon határozatát, hogy a 26%-os egyházi adót mindaddig fentartják, míg a torony s templom renoválva nem lesz.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott adománylevelet, valamint az azt elfogadó presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat jóváhagyja, megerősíti s végső megerősítés végett felterjeszti az egyházkerületi közgyűléshez.

Jóváhagyja és megerősíti a presbiterium és egyházközség azon határozatát, hogy a 26%-os rendkívüli egyházi adót mindaddig fentartja, míg a templom s torony renoválva nem lesz.

105. Esperes beterjeszti az egyházkerület részéről a 606—1910. szám alatt kiküldött bizottság által készített tervezetet: *a*) a lelkigondozás teljesítéséről és *b*) az egyházlátogatási jegyzőkönyv mintájáról.

Egyházmegyénk közgyűlése az esperes elnöklete alatt Széll Kálmán, Böszörményi Lajos, Tisza Kálmán gróf és Szabó István tagokból álló bizottságnak azon felhívással adja ki mindkét tervezetet, hogy arra vonatkozó véleményes javaslatát jövő évi tavaszi közgyűlésünkre terjessze be.

106. Az anti református egyház lelkésze és gondnoka a tavaszi egyházmegyei közgyűlésen az egyházmegye jóváhagyását kérték az anti református egyháztanács azon határozatára, amellyel engedélyt adott arra, hogy az anti 106. sz. betétben a III. 1. sor-, 191—1. hrsz. 289 négyszögöl és A. V. 190. hrsz. 184 négyszögöl terület, mint amely területek az egyháztanács szerint soha az egyház tulajdonát nem képezték s a betétszerkesztés alkalmával

csak tévedésből írattak az egyház nevére, Horváth Kiss János és testvérei nevére átírassanak, mint akiket ez a két terület jogosan megillet. Egyházmegyénk közgyűlése 64—1911. szám alatt hozott határozatával utasította egyházmegyénk ügyészét, hogy ezt az ügyet alaposan megvizsgálva, eljárása eredményéről az őszi egyházmegyei közgyűlésnek tegyen jelentést. Egyházmegyei ügyészünk megbízatásának eleget tett. A helyszini mérnöki felülvizsgálat és a telekkönyvi okmányokból igen valószínűnek látszik az, hogy ezek a területek az anti református egyházat illetik, viszont két kihallgatott tanú s az egyház lelkésze határozottan azt állítják, hogy ezek a területek soha sem voltak az anti református egyház tulajdonai, hogy a református egyház azokat soha nem használta s azokhoz jogot nem formált.

Minthogy ezen ügy tárgyalásra még kellő módon előkészítve nincsen, egyházmegyénk közgyűlése annak tárgyalásába nem bocsátkozhatik, ezen ügyet a napirendről leveszi.

107. Bagdány János feketetóti lelkész kérvényt nyújt be, melyben elmondja, hogy betegsége miatt lelkészi kötelességeit nem végezheti, kénytelen segédlelkészt tartani, az e célra kapott 500 koronát teljes összegében segédlelkészének adja s így annak élelmezése egészen ő rá nehezül, ami pedig e drága időben nagy teher; ehhez járul hogy három gyermekének taníttatása havonként 80—90 koronába kerül, s így csekély fizetéséből alig marad valami, amiből otthon 4 tagból álló családját és segédlelkészét eltartsa; ezen okok alapján 500 korona káplántartási átalányának 1000 koronára való felemelését kérelmezi.

Egyházmegyénk közgyűlése jól ismeri a folyton emelkedő drágaság miatt a megélhetés és élelmezés nehézségeit, nem kicsinyli folyamodó lelkésznek egyéb indokait sem; mivel azonban a 63,423—1909. szám alatt kelt miniszteri rendelet értelmében „a szolgálatképtelen lelkészek mellé rendszeresített kápláni állások után évenkénti maximális 500 korona folyósítható", ennyit pedig folyamodó lelkész is élvez: ezért kérvényét mellőzni kénytelen.

108. Kócsa Károly pankotai lelkész arra való hivatkozással, hogy idegen felekezeti és nemzetiségi vidéken őrállomásként fekvő, 400 lélekkel biró, szegény, kongruás egyházban — melyhez 24 község tartozik, 8-ban állami elemi, 1-ben polgári iskolával — immár 41 év óta lelkészkedik s csekély fizetéséből nemcsak az anyaegyházban, hanem a szórványokban is maga teljesítette a

lelki gondozást; most azonban már az életkorral járó gyakori gyengélkedés és betegeskedés miatt nem birja a terhek hordozását, ezért a szórványok lelki gondozása s az állami iskolákba járó növendékeink hitoktatása sok kívánni valót hagy fenn; azon kéréssel fordul a felettes egyházi hatóságokhoz, hogy: a pankotai lelkészi állást állandó káplántartási átalányban s a pankotai egyházat állandó missiói segélyben részesíteni kegyeskedjenek.

Egyházmegyénk közgyűlése — mivel folyamodó lelkész kérvényében két külön kérés foglaltatik, felszerelve és okmányolva pedig egyáltalában nincs — azon felhívással adja vissza kérvényét, hogy a 95—1910. sz. egyházmegyei határozatban adott utasítás értelmében a két kérést két külön folyamodványban fejtse ki, indokolja, kellően szerelje fel s az így szabályszerűen kiállított kérvényeket küldje be az esperesi hivatalhoz; esperest pedig felkéri és megbízza közgyűlésünk, hogy ha e kérvények még idejében beérkeznek, azokat egyházmegyénk ajánlásával ellátva terjessze fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

109. Az ugrai egyház lelkésze és gondnoka egyházunk nevében az egyházmegye jóváhagyását kérik arra, hogy az ugrai református egyház tulajdonát képező s az ugrai 81. sz. betétben a 718. hrsz. alatt foglalt ingatlant Rózsa Ferenc és neje Soltész Katalin biharugrai lakosoknak eladhassák 6400 koronáért; úgyszintén eladhassák Tornyai Sándor biharugrai lakosnak 5250 koronáért az ugrai 81. sz. betétben felvett 87, 88, 89. hrsz. ingatlant, amelyet nagybölöni Bölöny József adományozott az ugrai református egyháznak azzal a feltétellel, hogy annak jövedelme mindenkor az ugrai református egyház iskolai kiadásainak fedezésére fordíttassék. Kérik, hogy az így befolyt összeget az e. megyei lelkészgyámintézettől iskolaépítésre s új tanítói állás szervezésére felvett 12,000 korona kölcsön fedezésére fordíthassák, még pedig 6400 koronát visszafizetés kötelezettsége nélkül, a Bölöny József féle adomány árát 5250 koronát pedig oly feltétel alatt, hogy azt a református egyház 10 év alatt kamat nélkül egyenlő évi részletekben visszafizetve, Bölöny József alapítvány címén külön kezelje s ezen alapítvány évi kamatát az egyház mindig iskolai kiadásainak fedezésére fordíthassa.

Mellékelik a két adásvevési szerződést, az ezekre, valamint a vételár felhasználására vonatkozó presbiteri s egyházközségi közgyűlési egyező határozatokat.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott két adásvevési szerződést jóváhagyja és megerősíti, s végső megerősítés végett felterjeszti az egyházkerületi közgyűléshez.

Jóváhagyja, megerősíti s végső megerősítés végett az egyházkerületi közgyűléshez felterjeszti az ugrai református egyház azon határozatát is, hogy az eladásból befolyó összegből 6400 koronát visszafizetés kötelezettsége nélkül fordíthasson a lelkészgyámintézettől iskolai célra felvett 12,000 korona kölcsönének törlesztésére, 5250 koronát pedig oly feltétel alatt, hogy azt, mint kamatnélküli kölcsönt 10 év alatt évi egyenlő részletben visszafizeti az egyház pénztárába s ezen összeget, mint Bölöny József alapítványt külön kezeli s annak kamatait az ugrai református egyház iskolai kiadásainak fedezésére fordítja.

Felhívja a presbiteriumot, hogy ezen határozatok egyházkerületi megerősítése után a Bölöny József alapítvány alapító levelét ide jóváhagyás végett terjessze fel addig is, míg az alapítványi tőke teljesen be nem lesz fizetve, az alapítvány állagáról évenként terjesszen fel kimutatást, az egyház többi számadásaival együtt, az egyházmegye számvevőszékéhez.

110. Egyházmegyénk folyó évi április 20-án tartott közgyűlése 17. számú határozatával utasította a nagyzeréndi presbitériumot, hogy iskoláinak zsúfoltsága miatt a 4-ik iskola felállításáról gondoskodjék. A nagyzeréndi presbiterium e tárgyban június 5-én tartott ülésében 18. sz. a. a következő határozatot hozta:

„A negyedik iskola felállítását az egyház jelen körülmények miatt nem teheti, mert az 1900-ban épített harmadik iskola költségei lefizetésétől is csak a múlt évben szabadult meg. A lakosságot új iskolaépítési költséggel megterhelni nem óhajtja, de veszedelmesnek is látja". Azt állítja, hogy az iskolák túlzsúfoltsága az aradi állami gyermekmenhelyről oda telepített gyermekek miatt van. A legmélyebb tisztelettel kéri a presbiterium az egyházmegyei közgyűlést, hogy a negyedik iskola felállítására 3—4 évi haladékot szíveskedjék engedélyezni, mert ezen idő alatt reméli, hogy a jelenben zilált állapotai javulni fognak.

Egyházmegyénk közgyűlése 1911 április 20—17. számú határozatát, melyben a nagyzeréndi egyházat,

iskoláinak túlzsúfoltsága miatt a 4-ik iskola felépítésére kötelezte, továbbra is fenntartja.

A nagyzeréndi iskolák túlzsúfoltak, mit bizonyít azon hivatalosan megállapított tény, hogy az elmúlt iskolai évben a leányiskolában 112, a fiúiskolában pedig 126 volt a tanulók létszáma. A tanulóknak ilyen tömegét egy tanítónak helyesen vezetni, nevelni, tanítani szinte lehetetlen. A törvény is megszabja, hogy egy tanító vezetése alatt egy tanteremben 80-nál több tanuló nem lehet, egyházmegyénk fentebb említett határozatával tehát a törvény kívánalmainak tett eleget akkor, amikor kötelezte a nagyzeréndi presbiteriumot, hogy iskoláinak túlzsúfoltságát, mely túlzsúfoltság paedagógiai és közegészségügyi szempontból egyaránt káros, a 4-ik iskola felállításával szüntesse meg.

A presbiteri gyűlés határozatában a 4-ik iskolának a közel jövőben való felállítása ellen felhozott okok, vagy puszta állítások, melyek indokolva egyáltalában nincsenek vagy olyanok, melyek éppen az új iskola felállítása mellett szólnak.

Indokolatlan kijelentés az, hogy a lakosságot, helyesebben az egyháztagokat új iskolaépítési költséggel megterhelni nem óhajtja, de veszedelmesnek is látja akkor, amikor a 3-ik iskola építésének a költségét ugyanazok az egyháztagok már ki is fizették s élvezik a 3-ik iskola áldásait. A 4-ik iskola felépítése az ismeretek és a jó erkölcs terjesztésével a nagyzeréndi egyháztagokra kiváló mértékben fontos, ezeknek elérésével a befektetett tőke bőven meghozza a maga nemes gyümölcsét.

Azon érv, hogy a nagyzeréndi iskolák az aradi állami gyermekmenhelyről odatelepített gyermekek miatt zsúfoltak, legfőbb indok, hogy a presbiterium iskoláinak fejlesztését a 4-ik iskola felállításával mozdítsa elő. Tekintettel arra a nagy nemzeti haszonra, hogy a legtöbbnyire idegen ajkú menhelyi gyermekekből a színmagyar helyeken kizárólag jó magyar állampolgárokat nevelhetünk, tudvalevő dolog, hogy ilyen helyeken az állam teljes erejével megy támogatására az iskolafentartó testületeknek nemcsak a tanítói fizetések kiegészítése és korpótlék címén, hanem esetleg építkezési segély megadásával

is ; de támogatja az egyházakat, mint iskolafenntartókat ilyen esetben az egyetemes egyház is.

Éppen ezekért nem látja egyházmegyénk közgyűlése szükségét fennforogni annak, hogy fentemlített határozatának megváltoztatásával a nagyzeréndi presbiteriumnak a 4-ik iskola felállítására 3—4 évi haladékot adjon, hanem kötelezi, hogy az új iskola felállításának munkálatait haladék nélkül kezdje meg s igyekezzék a polgári község és az állam segélyének kieszközlésével az egyháztagokra háramló tehernek a mérvét a lehetőség határáig csökkenteni.

111. Egyházmegyénk folyó évi április hó 20-án tartott közgyűlése 17-ik számú határozatában utasította a feketegyarmati presbiteriumot, hogy meglevő két iskolájának túlzsúfoltsága miatt a harmadik iskola felállításáról gondoskodjék. A feketegyarmati presbiterium 1911 június 5-én tartott ülésében foglalkozott a már említett egyházmegyei utasítással és hiteles jegyzőkönyvi kivonat kapcsán terjeszti fel e tárgyban hozott következő határozatát :

„A feketegyarmati református egyház látja iskoláinak zsúfoltságát, tudja, hogy a harmadik iskola felállítására szükség van, de tekintve azt, hogy a leányiskola renováltatása, falainak felemelése, új ajtókkal, ablakokkal, új tetővel ellátása, szóval majdnem újjáépítése elhatározott dolog, ami tetemes költségbe kerül s újabb terhet rak az adófizetők vállaira, tekintve azt is, hogy a templom meszeltetése az 1912-ik évre maradt, ami szintén költségbe kerül; tekintve azt is, hogy az egyház alkalmas telekkel nem rendelkezik, melyen a harmadik iskolát felépíthetné; tekintve végre azt, hogy a közigazgatásilag Feketegyarmathoz tartozó Feset pusztán az állam iskolát állított fel, mely az iskolák zsúfoltságát némileg csökkentette : ezúttal a legjobb akarat mellett sem tehet eleget egyházmegyénk közgyűlése idevonatkozó rendeletének.“

Egyházmegyénk közgyűlése 1911. év április 20—17. számú határozatát, amelyben utasítja a feketegyarmati egyházat, hogy a 3-ik iskola felállításáról gondoskodjék, továbbra is fentartja.

Egyházmegyénknek, mint a kebelbeli református iskolák felettes hatóságának kötelessége, hogy az iskolai élet minden mozzanatát éber figyelemmel kísérje, a hibákat, hiányokat feltárja s azok orvoslását, megszüntetését jóakaratú, bölcs tanácsával elősegítse. Lényeges hiba az iskolák életében a *tantermek* túlzsúfoltsága, mely lehetetlenné teszi a sikeres nevelő tanítói működést, veszélyezteti a tanulók és

a tanító egészségét. Éppen ezért szabja meg a törvény, hogy egy tanteremben egy tanító vezetése alatt 80-nál több tanuló nem lehet s éppen ezekért követeli egyházmegyénk is, mint a törvény szigorú és pontos megtartásának egyik őre, hogy azon egyházakban, hol a törvény eme nagyon helyes intézkedése egyik vagy másik gátló ok miatt nincs keresztül víve, új iskolák felállíttatásával orvosolja a bajt.

A feketegyarmati egyház maga is beismeri iskoláinak túlzsúfoltságát és a 3-ik új iskola felállításának szükségét, tehát minden igyekezetének kifejtésével, a legmesszebbmenő áldozattal, a többféle oldalról kínálkozó segélyforrások igénybevételével tegyen meg az egyház minden lehetőt, hogy a 3-ik új iskola felállításával meglevő két iskolájának zsúfoltságát megszüntesse.

Az egyház iskoláival a polgári község népoktatási ügyét látja el, így méltán kérheti a polgári községtől, hogy alkalmas telek díjtalan átengedésével, esetleg évi bizonyos építkezési segély megadásával támogassa az egyházat nemes céljának elérésében. Az építési költséget ma már a lehető legkedvezőbb törlesztési feltételek mellett lehet felvenni, ha a szükség kívánja, az egyház ingatlanainak betáblázása mellett. A tanítói fizetést kiegészítő államsegélyt és korpótlékokat az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében az állampénztár indokolt kérésre megadja. Az évi fentartás költségeinek megtérítését pedig az országos adócsökkentő alaptól kérheti.

Az iskolákban a túlzsúfolt állapot megtűrése a politikai hatóság szigorú intézkedését is maga után vonhatja, ami az iskolák esetleges bezárásával az egyháznak és polgári községnek okozna mérhetetlen erkölcsi kárt.

Mindezeknél fogva újból utasítja a feketegyarmati egyházat, hogy a 3-ik új iskola felállításának munkálatait haladék nélkül kezdje meg s annak felállításáról sürgősen gondoskodjék.

112. Kájel István öszödi lelkész a magyarországi református anyaszentegyház tűzkárbiztosítási ügyében az egyetemes konventhez memorandumot intéz, melyben visszapillantást vetve a múltba, a belkörű tűzkárbiztosítás megszakadt fonalát felveszi, az eszmé-

nek célszerű, sőt hasznos voltát fejtegeti, az aggódó félelmet csendesíti s 10 esztendőnek az 5 egyházkerületből beszerzett adatai alapján végzett számításból azon eredményt hozza ki, hogy e 10 év alatt a biztosító társulatok nyeresége 762,114 kor. 63 fillér s ennyi a mi veszteségünk is!

Memorandumát azon kéréssel végzi: „mondja ki az egyetemes konvent, hogy az egyházi épületek belkörű tűzbiztosításának eszméjét, a gyülekezeti tartaléktőke létesítése érdekében, leteszi a magyarországi egyházmegyékhez és kerületekhez véleményadás végett".

E memorandumot közgyűlésünk elé terjesztés végett megküldi esperesi hivatalunkhoz.

Egyházmegyénk közgyűlése nem bocsátkozik ezúttal a kérdés érdemleges tárgyalásába azon egyszerű oknál fogva, mert maga a memorandum szerzője arra kéri a konventet, hogy munkálatát majdan tegye le az egyes egyházmegyékhez véleményadás végett. Ha a konvent e kérést magáévá teszi, akkor majd lesz módunk foglalkozni vele.

113. A kisperegi egyház lelkésze és gondnoka szabályszerű presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatok alapján az egyház nevében engedélyt kérnek arra, hogy a kisperegi református egyház iskolai építkezésekre és javításokra tíz év alatt visszafizetendő 3000 korona törlesztéses kölcsönt vehessen fel az egyház ingatlanaira való betáblázás mellett. Az évi törlesztés fedezetéül szolgál az egyházmegyei közgyűlés által 26—1908. sz. határozattal engedélyezett rendkivüli egyházi adó.

Mellékelik a kölcsön felvételére vonatkozó kötelezvényt s kérik annak jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyűlése a kisperegi református egyház presbiteriumának és egyházközségi közgyűlésének azon határozatát, hogy iskolai építkezések és javítások fedezésére 3000 korona törlesztéses kölcsönt vesz fel tíz évi visszafizetésre, az egyház ingatlanaira való betáblázás mellett, valamint a kölcsön felvételére vonatkozó, az „Arad-csanádi gazd. takarékpénztár részvénytársasággal" kötött szerződést, illetőleg kötelezvényt jóváhagyja, megerősíti s végső megerősítés végett felterjeszti az egyházkerületi közgyűléshez.

114. A belényesi református egyház lelkésze és gondnoka presbiteri és egyházközségi egyező határozatok alapján az egyház

nevében jóváhagyást kérnek arra, hogy a belényesi református egyház építkezésekre 15,000 korona kölcsönt vehessen fel a „Belényesi Takarékpénztár"-tól 30 évi törlesztésre, 96%-os árfolyam $5^1/_4$% mellett. Az évi törlesztés fedezetéül szolgál a felépítendő bérház és üzlethelyiség haszonbére.

Egyházmegyénk közgyűlése a belényesi református egyház presbiteriumának és egyházközségi közgyűlésének azon határozatát, hogy egyházi építkezésekre a Belényesi Takarékpénztártól 15,000 K kölcsönt vegyen fel az egyház ingatlanára való betáblázással, 30 évi visszafizetésre, 96%-os árfolyamon, 5 és $^1/_4$%-os kamat mellett, jóváhagyja, megerősíti s végső megerősítés végett felterjeszti az egyházkerületi közgyűléshez.

115. A magyarhomorogi lelkész beterjeszti jóváhagyás végett az egyházmegye 74—1910. sz. határozatával a magyarhomorogi református egyház részére engedélyezett 20,000 koronás amortizációs kölcsönre vonatkozó, a Magyar Földhitelintézettel kötött szerződést, valamint a kölcsön folyósításához szükséges presbiteri és egyházközségi közgyűlési egyező határozatokat.

Egyházmegyénk közgyűlése utasítja a magyarhomorogi egyház presbiteriumát, hogy az egyházmegye 74—1910. sz. határozatának megfelelően gondoskodjék biztos és állandó források, esetleg rendkívüli egyházi adó útján a kölcsön amortizációjának fedezéséről.

Az erre vonatkozó presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat sürgősen terjessze fel egyházmegyénk espereséhez.

Felhatalmazza egyházmegyénk elnökségét, hogy ha a magyarhomorogi református egyház a fenti utasításnak megfelel, úgy a presbiteri, mint egyházközségi közgyűlési határozatokat, valamint a kölcsön felvételére a Magyar Földhitelintézettel kötött szerződést egyházmegyénk nevében hagyja jóvá, ez utóbbira az egyházmegye jóváhagyását vezesse rá s mindezeket végső megerősítés végett terjessze fel az egyházkerületi közgyűléshez.

116. A magyarhomorogi lelkész beterjeszti jóváhagyás végett a lelkészi és tanítói lakásra, valamint egy új tanterem építésére s a régi tanterem kijavítására a vállalkozóval kötött szerződést.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott s egyházmegyei szakértő által felülvizsgált s elfogadásra ajánlott szerződést jóváhagyja és megerősíti.

117. Az árpádi református egyház nevében lelkész és gondnok engedélyt kérnek arra, hogy a torony kijavításának költségeire 1600 korona kölcsönt vehessenek fel négy évi egyenlő részletben való visszafizetésre. Mellékelik a kölcsön felvételét kimondó presbiteri és egyházközségi közgyűlések egyező határozatát.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott presbiteri és egyházközségi közgyűlési határozatokat jóváhagyja, engedélyt ad az árpádi református egyháznak arra, hogy a torony kijavítási költségének fedezésére 1600 korona kölcsönt vehessen fel váltóra, úgy, hogy ezen kölcsönt négy év alatt egyenlő részletekben ki fogja egyenlíteni s erre az egyház évi költségvetésében a szükséges összegeket a rendes költségvetés keretén belől elő fogja irányozni.

Utasítja a presbiteriumot, hogy a kölcsön állásáról a rendes számadásokkal együtt évenként tegyen jelentést az egyházmegye számvevő székéhez.

118. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 45,617—1910. sz. leiratában arról értesítette a püspöki hivatalt, hogy Körösszakálban az 1911. évi szeptember 1-re két tantermes és két tanerős állami elemi iskola szervezését vette tervbe azon esetre, ha a szakáli református egyház nem volna hajlandó meglevő iskoláját rendbe hozatni s a beiskolázatlan 31 tanköteles részére egy második tanteremmel fejleszteni 1911 szeptember 1-re.

Ezen miniszteri leirat következtében szállott ki Szakálban 1910 november 3-án a 472—1909. sz. egyházkerületi határozat értelmében kiküldött vegyes bizottság, melynek a helyszinén felvett jegyzőkönyve szerint a szakáli egyház hajlandó a legnagyobb áldozattal fenntartani és felszerelni meglevő iskoláját ; arra azonban, hogy második tantermet és tanítói állást létesítsen, a legnagyobb erőfeszítés és felsőbb segélyezés mellett is, képtelen. Így aztán az állami iskola felállítása elkerülhetetlen lett.

Szakál község előljáróságának megkeresésére az egyház alapos megfontolás után elhatározta, hogy tantermét az egyik állami iskola helyiségéül egy tanévre a községnek átengedi, és pedig minden bér nélkül, pár kisebb kerítés állításának s tiszta állapotban leendő visszaadásának kikötése mellett.

Egyházmegyénk közgyűlése ezen ügy kéznél fekvő irataiból úgy látja, hogy itt nem a szakáli egy-

ház iskolájának állami kezelésbe adásáról van szó, mert ezt sem tárgyalás, sem szerződés nem előzte meg; hanem igenis szó van Szakál községben egy két tanerős, két tantermes állami iskola felállításáról, mely mellett a mi szegényes felekezeti iskolánk, — melynek a múlt tanévben is csak 14 növendéke volt, — egyszerűen elveszti létjogosultságát, magától kimúlik.

Közgyűlésünk tehát, amidőn kénytelen belenyugodni a változhatatlanba, megengedi a szakáli iskola tantermének állami iskola helyiségül, minden bér nélkül, csupán az említett pár kisebb feltétel mellett, egy tanévre átadását; és ha már nem alkalmazhatja az E. T. VI. t.-cz. 8. §-ának az államosítás esetére adott utasításait, felhívja a szakáli egyházat, hogy mentsen meg annyit, amennyit lehet; appelláljon a vallásügyi kormány méltányosságára, hivatkozzék a kisded szakáli egyháznak magyar nemzeti szempontból a kultura érdekében eddig hozott áldozatára, és most tantermének állami iskola helyiségül bér nélküli átengedésére; eszközölje ki annak biztosítását, hogy az egyik tanító református vallású férfi legyen, aki szerződés szerint köteles növendékeinket énekre tanítani s egyházunkban az énekvezéri teendőket végezni; igyekezzék az egyház számára az állami iskola gondnokságában részvételt és befolyást szerezni; az egyház a lelkésztanítói díjlevelet a változott viszonyoknak megfelelően lelkészi díjlevéllé változtassa át, melynek egyik pontja legyen, hogy lelkész az állami iskolában a vallást tanítani köteles.

Közgyűlésünk ez ügyet tudomásvétel és jóváhagyás végett felterjeszti a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

119. Belényesi lelkész beterjeszti a f. é. augusztus 6-iki presbiteri gyűlés 25. számú jegyzőkönyvi kivonatát, mely szerint az egyháztanács megütközéssel tárgyalja lelkész azon jelentését, hogy dacára annak, hogy a fiúiskola államosítása 1910 október végén megtörtént és az egyháztanács ismételten kérelmezte az államosítási szerződés aláírását, mégis az aláírás mindeddig elmaradt; ennek következtében a szerződés pontjai sem tartatnak meg; a lelkész a leányiskolánál számára kikötött 160 korona vallástanítási díj helyett csak 60 koronát kapott; az egyház gondnoka az állami iskola gondnokságába nincs felvéve; mindezen okok alapján kéri

az egyháztanács közgyűlésünket az államosítási szerződés aláírásának megsürgetésére, illetőleg kieszközlésére.

Egyházmegyénk közgyűlése a belényesi egyház jogos és indokolt kérését azon tiszteletteljes kéréssel terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre, hogy azt hathatós támogatásával ellátva kegyeskedjék eljuttatni a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.

120. A cserméi egyház templom és lelkészlak építéséből eredt 7290 korona adósságának törlesztésére 1000 korona közalapi segélyt kér. Kérvényében kiemeli, hogy az egyház tagjai nagyobb részben vagyontalan szegény iparosok és napszámosok ; az évi egyházi adó (371·25 korona) az állami adó (1060·06 korona) 35%-ára megy ; folyó évi költségvetésének hiánya 400 korona.

Egyházmegyénk közgyűlése a cserméi egyház kérését azon oknál fogva, hogy már két ízben nyert tőkesegélyt, — előadó ajánló javaslatának mellőzésével — elutasítja.

121. A pankotai egyház — hivatkozva arra, hogy folyó évi költségvetési hiánya 280·16 korona, 4827 más vallású és román lakossal szemben az ág. hitv. evangélikusokkal együtt csak 387 lelket számlál, 120 adófizető párból, 74 vegyes házas s 66 semmiféle ingatlannal nem biró iparos és napszámos, az egyháztagok 10 osztályba sorozva, mindössze évi 620 korona egyházi adót fizetnek, 2800 korona adóssággal küzd, közszükségei fedezésére 200 korona segélyt kér a közalaptól.

Egyházmegyénk közgyűlése a pankotai egyházat, mely idegen nemzetiségek között magyar református szempontból évek hosszú során keresztül dícséretes munkát folytat, a kérvény megokolása alapján 200 korona közalapi egyszersmindenkori segélyre melegen ajánlva terjeszti föl a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

122. A szintyei leányegyház váratlanul összeroskadt iskolájának felépítéséből eredt 3235·28 korona adósságának törlesztésére 300 korona közalapi segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése, — tekintettel arra, hogy a szintyei leányegyház az 1904. évben tőkesegélyben részesült, a beterjesztett kérvényt közalapi segélyre nem ajánlja.

123. A radna-lippai egyház azon megokolással, hogy templomalapjából kölcsönvett 600 korona adósságát egyéb adósságainak (2489 korona) évi terhe miatt sehogy sem képes saját erején letörleszteni, ezen tartozásának kiegyenlítésére 600 korona közalapi segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a radna-lippai egyház kérését, arra való hivatkozással, hogy az 1895. évben közalapi tőkesegélyt nyert, teljesíthetőnek nem találta.

124. A köröstárkányi egyház fiúiskolája építési költségeinek pótlására 1200 korona közalapi segélyt kér. Kérelmét azzal indokolja meg, hogy a régi, rozoga tanterem céljának többé meg nem felel s e miatt a kir. tanfelügyelő az iskola bezáratásával fenyegette meg az egyházat: az egyháztagok önerejökből 3000 koronát már össze is hoztak, 1000 koronát pedig újabb kivetésből rövidesen előállítanak, de 1200 korona építési költség a nagy áldozatok árán is fedezetlenül marad: ezt már nem képesek előteremteni, mert a múlt évben felépített új leányiskola, mintegy 8000 koronás terhe s a fiúiskolára újabban hozott áldozat (3000+1000 korona) teljesen kimerítette az 1377 lélekből álló s csak 1200 hold kavicsos szántófölddel rendelkező szegénysorsú egyháztagok anyagi erejét: az egyház folyó évi költségelőirányzata 2579 korona hiánnyal zárul.

Egyházmegyénk közgyűlése a köröstárkányi egyházat, mely a múlt évben nagy költséggel leányiskolát épített s az idén pedig a rozoga fiúiskola építési költségeire tetemes áldozatot hozott, 1200 korona egyszersmindenkori közalapi segély engedélyezése iránt meleg pártolással ajánlja a főtiszteletű egyházkerület és a konvent támogatásába.

125. Rendes államsegélyért az esperesi hivatalhoz a következő kérvények érkeztek be:

1. Ad. 21. december 15. 1012—1909. sz. a. elnökileg elintézett ügyek között egyházmegyénk közgyűlése által jóváhagyólag tudomásul vett jelentése alapján esperes az Illye községben lakó református hívek lelkigondozásával megbízott erdőgyaraki lelkész útiköltségeire 40 koronát, Szőke Lajos állami tanító részére pedig, ki a református tanköteleseknek a vallást tanítja, e címen évi 60 koronát kér.

2. A szintei leányegyház váratlanul összeroskadt iskolájának felépítéséből származott 3235·28 korona adóssága kamatainak

és 482·68 korona költségvetési hiányának fedezésére 300 korona segélyt kér.

3. A szapáryligeti fiókegyház az állami iskolába járó református tankötelesek vallástanítójának fuvarköltségre 100 korona évi segélyt kér. Kérését azzal okolja meg, hogy az állami iskolának református tanítója nincs, tót nyelven ág. hitv. evang. felfogás szerint pedig, mint eddig is történt, nem kívánja gyermekeinek tanítását; vallástanítót csakis a 17 kilométernyire fekvő anyaegyháztól kaphat.

4. A radna-lippai egyház 232·32 korona költségvetési hiányának fedezésére ugyanennyi segélyt kér.

5. A cserményi egyház költségelőirányzatában mutatkozó 400 korona fedezeti hiányának pótlására 200 korona segélyért folyamodik.

6. A gyoroki egyház adócsökkentési segély mellett sem képes évi szükségletét fedezni, minélfogva 100 korona segélyt kér.

7. Török Pál magyarcsékei állami s egyúttal református előkönyörgő tanító, mivel a hívek által fizetett csekély egyházi adóból és az államsegélyből nyert 100 koronából álló előkönyörgői fizetése igen csekélynek bizonyult, vallástanítás és előkönyörgői fizetéskiegészítés címen 100 korona segélyt kér.

8. A feketetóti egyház lelkészi könyvtári díjra 5 korona segélyt kér.

9. A magyarremetei egyház, — hivatkozva arra, hogy úgy magyar nemzeti, mint református felekezeti szempontból a románlakta vidéken fontos missziót teljesít, szegény sorsban élő tagjai a mai kornak megfelelő iskolát és lelkészlakot építettek, adócsökkentési segélyben nem részesül, közszükségeinek fedezésére és adósságtörlesztésre 200 korona segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a rendelkezésre álló 760 korona államsegélyt folyamodók közt következőleg osztja meg:

1. Bugyi János illyei felügyelő lelkésznek útiköltségre 40 korona.

2. Szőke Lajos illyei tanítónak vallástanításért 60 korona.

3. A szintei leányegyháznak adósságtörlesztésre és rendes szükségei fedezésére 110 korona.

4. A szapáryligeti fiókegyház vallástanítójának fuvardíjra 100 korona.

5. A radna-lippai egyháznak közszükségletre 100 korona.

6. A cserményi egyháznak költségvetési hiány pótlására 100 korona.

7. A gyoroki egyháznak rendes szükséglet fedezésére 100 korona.

8. Török Pál magyarcsékei tanítónak vallástanításért 100 korona.

9. A feketetóti egyház lelkészkönyvtári díjra 5 korona.

10. A magyarremetei egyház közszükségei fedezésére és adósságtörlesztésre 45 korona.

126. Vajda Mihály gyantai lelkész Kisháza és Széplak leányegyházak gondozásáért fuvardíj címen 150 koronát kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése a románlakta vidéken levő két leányegyház felügyelő lelkészének kérvényét 150 korona segélyért pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

127. Bottyán Pál lelkész a belényesi református egyháztanács nevében Vaskóh leányegyház gondozásáért 100 korona segélyért folyamodik a Református Segélyegylethez.

A dícséretes eredménnyel működő felügyelő lelkész kérvényét Vaskóh leányegyház gondozásának teljesíthetése céljából 100 korona fuvardíj engedélyezéséért pártolással ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés figyelmébe.

128. A belényesi egyház lelkésze és gondnoka két bérház, egy harangozó lakás és egy istálló építéséből eredt adósságának törlesztésére a szokásos 100 korona helyett ezúttal 500 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése az idegen nemzetiségek között híven küzdő, de csekély anyagi erővel biró belényesi egyház kérvényét pártolja s 100 korona segély nyújtása céljából ajánlólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez.

129. A pankotai egyház előljárói hivatkozva arra, hogy egyházuk alig 378 lelket számlál, ingatlan vagyonnal nem rendelkezik, tetemes adósággal küzd, idegen nemzetiségek és hitfelekezetek között fontos missiót teljesít, adósságtörlesztésre s az egyházi épületek jókarban tartására 200 korona segélyért folyamodik a Református Segélyegylethez.

Egyházmegyénk közgyűlése a románság által lakott vidéken a magyar református hívek fenn-

maradásáért buzgón munkálkodó pankotai egyházat 100 korona segélyre pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűléshez.

130. Fogarassy Bálint a szintei leány és a szapáryligeti fiókegyház gondozásáért 100—100, együtt 200 korona fuvardíj engedélyezéséért folyamodik a Református Segélyegylethez. Kérvényében előadja, hogy Szinte gondozásáért a múltban is 100 korona segélyben részesült, Szapáryligeten a folyó évben hajtotta végre a fiókegyház szervezését s itt 2074 más vallású s tót nyelvű lakos között, mintegy 100 magyar református lélek gondozását vonta be munkakörébe; az egyháztagok szegénysorsúak ugyan, de buzgók; a megalakulás költségeinek s az egyház fentartásának terhét kész szívvel magukra vállalták; az egyházi adókulcsot megerősítés végett beterjesztették; istentiszteleti helyül az állami iskola egyik tantermét megnyerték; felügyelő lelkész kívánságukra a rendes istentiszteletek mellett évenként négyszer oszt úrvacsorát; a közeli, sőt távolabbi pusztákon lakó s református templomot évekig nem látott hitsorsosaink is örömmel járnak istentiszteleteinkre: nagy szükség van itt a hívek lelkigondozására, biztosítására, mert a helybeli róm. kath. plebános nagy buzgalommal törekszik hithagyásra birni a reformátusokat, tót nemzetiségű hívei részéről sok megaláztatást kell elszenvedni az ellenállóknak; az új fiókegyház az anyaegyháztól 17 kilométernyire fekszik, útja kövezetlen, minélfogva egy-egy út is sok költségbe kerül.

Egyházmegyénk közgyűlése a román és tót községekben működő felügyelő lelkész kérvényét tetemes fuvarköltségei némi megtérítése fejében Szinte gondozásáért 100 korona, Szapáryliget gondozásáért ugyancsak 100 korona, együtt 200 korona nélkülözhetetlen segélyre melegen ajánlja s azt pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

131. A szintei leányegyház váratlanul összeomlott iskolája felépítéséből származott nagy adósságára és iskolai költségvetésének 482·68 korona hiányára hivatkozva, adósságtörlesztésre és magyar iskolájának fentarthatására 300 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése, — a románság által teljesen körülvett, református vallásunkhoz és magyar iskolájához nagy kitartással ragaszkodó szintei leányegyházat 50 korona segélyre meleg pártolással ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés támogatásába.

132. Lengyel Imre radnalippai körlelkész a lippai róm. kath. elemi- és polgári leányiskolában teljesített vallástanításáért 60 korona díjat kér a Református Segélyegylettől.

Egyházmegyénk közgyűlése a lippai róm. kath. leányiskolában működő vallástanító lelkész kérvényét 50 korona engedélyezése céljából pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

133. A radnalippai egyház csekély népessége és szegénysége miatt a templomépítésre szükséges költségeket saját erejéből előállítani képtelen, ezen okból templom alapja növelésére 300 korona Református Segélyegyleti segélyt kér.

Egyházmegyénk közgyűlése a törekvő, de csekély népességű és szűkölködő radnalippai egyházat pártolásra érdemesnek tartja s kérelmét 100 korona templomépítési segélyre ajánlólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

134. A cserményi egyház, mely nagy szegénységgel küzd és sok adóssággal van megterhelve, templom és lelkészlak építéséből fennmaradt adósságának törlesztésére 200 korona segélyért folyamodik a Református Segélyegylethez.

Egyházmegyénk közgyűlése a románok által lakott vidéken a reformátusság és magyarság érdekében fontos missió teljesítésére elhívott, de csekély anyagi erővel rendelkező és sok adóssággal terhelt cserményi egyházat 100 korona segély nyújtása céljából pártolólag ajánlja a főtiszteletű egyházkerület támogatásába.

135. A magyarremetei egyház közszükségei fedezésére és adósságtörlesztésre 200 korona segélyt kér a Református Segélyegylettől. A kimutatás szerint az egyházi adó az állami adó 50%-ának felel meg s adósegélyt nem élvez.

Bihar vármegye véghatárán a románság által körülvett, törekvő, de szűkös anyagi viszonyok között levő magyarremetei egyházat 50 korona segélyre ajánlással terjeszti fel egyházmegyénk a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

136. Boczor Lajos kisnyégerfalvai előkönyörgő tanító, mivel a templomi szolgálatok végzéséért, az egyház szegénysége miatt, díjazásban nem részesül, 200 korona segélyt kér a Református

Segélyegylettől. Feltűnő, hogy Kisnyégerfalván az egyházi adó (458·20 K) az állami adó (322·49) 142%-ára emelkedik.

Egyházmegyénk közgyűlése a nagyobbára románok által lakott Kisnyégerfalva községben levő református leányegyház előkönyörgő tanítóját már azért is, hogy ily módon elejét vegye a gyakori tanítóváltozásnak, 50 korona segélyre ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

137. Török Pál magyarcsékei előkönyörgő állami tanító az 1909—1910. évekre visszamenőleg 100, a folyó 1911. évre 50, összesen 150 korona előkönyörgői díj iránt keresi meg a Református Segélyegylet választmányát. Kérvényében előadja, hogy kineveztetésekor, az 1908. évben senkitől sem nyert felvilágosítást arra nézve, hogy az egyházi teendők teljesítéséért kitől, honnan és mennyi összeg jár neki, ezen ok miatt nem kérelmezte az 1909. évben a Református Segélyegyleti segélyt ; járandóságát az egyháztagoktól meg nem kaphatja, mert azok földhöz ragadt szegény emberek, emiatt az őt illető egyházi adó nagyrészét fizetésképtelenség folytán törölni kellett.

Egyházmegyénk közgyűlése, annak kiemelése mellett, hogy a Református Segélyegylet nem kötelezett fizetést ad, hanem alaposan megokolt és kellően felszerelt s minden évben megújított kérvényre, — melyet a választmány saját belátása szerint el is utasíthat — esetről-esetre most nagyobb, máskor kisebb összegben megállapított segélyt szokott nyújtani : Török Pál magyarcsékei állami tanító kérvényét 50 korona segély iránt pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

138. Tóth János belényessonkolyosi lelkész a múlt hó 29-én a Feketekörösbe halt s emiatt a magyarcsékei leányegyház részéről, melynek a megboldogult felügyelő lelkésze volt s mint ilyen a Református Segélyegylettől évi 100 korona segélyben részesült, fuvardíjért kérvény nem érkezett be. Minthogy azonban Magyarcséke és környéke éppen szervezés alatt áll s az előkészítés fontos munkájánál a vezetőt nem nélkülözheti, az új felügyelő lelkész fuvarköltségeinek fedezéséről gondoskodni már most szükséges.

Egyházmegyénk közgyűlése amidőn bánatos érzések között veszi tudomásul a hű sáfár, Tóth János lelkész váratlanul, szerencsétlen módon bekövetkezett elhalálozásáról szóló jelentést, a magyarcsékei

új felügyelő lelkészt, kinek beállítása rövidesen megtörténik, 100 korona Református Segélyegyleti segélyre pártolólag terjeszti fel és melegen ajánlja a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés támogatásába.

Egyúttal felhívja az új felügyelő lelkészt, hogy kérvényét a Ref. Segélyegylet alapszabályaiban (11. §) előírt kimutatással (lásd 265—1903. sz. egyházkerületi határozat) felszerelve a nagytiszteletű esperes úrhoz további ellátás céljából, felszólítást nem várva, sürgősen terjessze be.

139. A szintei református leányegyház a Gusztáv Adolf alapítványi egyesülethez az 1910. év tavaszán összeomlott iskolája felépítéséből eredt adóssága törlesztésére segélyért folyamodik.

Egyházmegyénk közgyűlése a szintei református leányegyházat, melynek tagjai Szinte községben 1674 más felekezetű lakos között szegénységben élnek s egyedül álló református iskolájukat nagy áldozatokkal tartják fent, 80 korona segélyre érdemesnek ítéli s meleg ajánlással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

140. A pankotai református egyház a Gusztáv Adolf alapítványi egyesülettől egyházi építkezésből fenmaradt adóssága törlesztésére segélyt kér.

Egyházmegyénk közgyűlése a nélkülöző pankotai egyházat, mely 16,827 más felekezetű lakos között 24 községben szétszórtan élő református és ág. evangélikus vallású hívek lelkigondozását teljesíti, 80 korona évi segélyre melegen ajánlja s kérvényét pártolólag terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlés útján a konventhez.

141. A körösnagyharsányi egyház elnöksége beterjeszti a presbiterium és egyházközségi közgyűlés azon határozatait, melyek szerint az egyház a törvényes kívánalmaknak meg nem felelő fiú iskolai tanterem helyett újat szándékozik építtetni; bemutatja ennek tervrajzát és az egyház által adott téglán, vályogon, homokon és földön kívül 4690 korona 66 fillérre menő költségszámítását, mely összeg kifizethetése végett az egyház 5000 korona kölcsönt szándékozik felvenni; ennek visszatérítésére szolgál azon rendkívüli egyházi adó, melyet 6 éven keresztül a következő kulcs szerint vetne ki: Minden egyháztag fizet 1 kor. személyadót, vagyontalan özvegy nők 50 fillért, ezenkívül minden egyháztag

állami egyenes adójának 5%-át, ebből évi 850—870 kor. bevételt remélnek. Kérik a tervrajznak és költségvetésnek az egyházmegyei építtető bizottság által való felülbiráltatását, kedvező elintézés esetén az építési engedély megadását; 5000 korona kölcsön felvételének engedélyezését és az 1912—17. évekre szándékolt rendkívüli adó kivetésének jóváhagyását, hogy az építkezést a jövő év nyarán elvégezhessék.

Egyházmegyénk közgyűlése a körösnagyharsányi fiúiskola tervét és költségszámítását az egyházmegyei építtető bizottsághoz utalja felülbírálat s jóváhagyás esetén az építési engedély megadása végett;

jóváhagyja az egyháznak 5000 kor. építési kölcsön felvételére s ennek visszatérítése végett 6 éven át rendkívüli egyházi adó kivetésére vonatkozó említett határozatait s azokat (a kölcsönt illetőleg) végső jóváhagyás végett pártolással terjeszti fel a főtiszteletű egyházkerületi közgyűlésre.

142. A szintei felügyelő református lelkészt utasította egyházmegyénk számvevőszéke, hogy a „Harmónium" alapról terjesszen be alapító-levelet. Felügyelő lelkész jelenti, hogy miután a „Harmónium"-alap nem alapítvány természetű, egyházmegyénk határozata értelmében erről alapító-levelet nem állított ki.

Tudomásul szolgál.

143. A tenkei református egyház lelkésze beterjeszti három egyező példányban a tenkei református egyház kezelésében levő 6500 korona értékü „Ótemető"-alap alapító levelét.

Egyházmegyénk közgyűlése a bemutatott alapító-leveleket jóváhagyja, megerősíti s azokból egy példányt a tiszántúli református egyházkerület levéltárába, egyet a nagyszalontai református egyházmegye levéltárába s egyet a tenkei református egyház levéltárába helyez el megőrzés végett.

144. Az erdőgyaraki református egyház lelkésze és gondnoka beterjesztik jóváhagyás végett az egyház kezelése alatt álló következő alapítványok alapító-leveleit három egyező példányban: 1. Bessenyey Mihály-alap értéke 213·70 kor. 2. Egyházfentartási alap, értéke 6086·97 kor. 3. Fónagy—Gara egyházfentartási alap, értéke 168·88 K. 4. Fónagy szegény-alap, értéke 88·04 K. 5. Orgona-alap, értéke 612·74 K. 6. Sánta Gábor és Csűri Mária-alap, értéke 6000 négyszögöl föld. 7. Szegény-alap, értéke 234·07 K. 8. Takarékmagtár-alap, értéke 11,067 liter búza.

Az „Orgona-alap“ és „Takarékmagtár-alap“ nem alapítvány természetűek s azért ezekről alapító leveleket nem kell kiállítani.

A többi alapokra vonatkozó alapító leveleket egyházmegyénk közgyűlése nem hagyja jóvá, hanem utasítja presbiteriumot, hogy ezekre új alapító leveleket állítson ki a következő utasítások szem előtt tartásával:

a) az alapító-levelekben nem kell kitüntetni azt, hogy az alapítványt képező készpénz melyik takarékpénztárban helyezendő el gyümölcsöztetés végett, ezt világosan szabályozza az alapítványok kezelésére vonatkozó utasítás 27. §-a.

b) Fónagy szegény-alap alapító-levelének 3-ik pontjában határozottan kitüntetendő az, hogy ha az alapítvány értéke a 10,000 koronát eléri, akkor a kamat teljesen felhasználható az alapító-levél első pontjában kitüntetett célra.

c) A Sánta Gábor és Csűri Mária-alapítvány alapító levelének 2. *b*) pontjában foglalt rendelkező része az új népoktatási törvény folytán tárgytalanná lett. Ennek megváltoztatása végett a presbiterium az alapítványok kezelésére vonatkozó utasítás 24. §-a értelmében tegyen javaslatot az egyházkerületi közgyűlésnek.

Az egyházkerület határozata után az adott utasítások figyelembe vételével állítson ki új alapító leveleket s azokat terjessze fel ide jóváhagyás végett.

145. Berekböszörményi lelkész beterjeszti a presbiterium és egyházközségi közgyűlés azon határozatait, melyek szerint az egyház a lelkészlak kijavítása végett már rendelkezésre álló 4000 koronához a jövő 1912. évre még 2100 korona rendkívüli adó kivetésének engedélyezését kéri ezen kulcs szerint: Minden adózó egyháztag fizet 1 koronát, páronként 2 koronát s állami egyenes adójának 5%-át; egyszersmind utasítja az elnökséget olyan költségvetés készítésére, mely a 6000 koronát nem haladja meg.

Egyházmegyénk közgyűlése megengedi a berekböszörményi egyháznak a jövő évre 2100 korona rendkívüli egyházi adónak az említett adókulcs szerint való kivetését, annyival inkább, mert e kivetés tulajdonképpen nem egyéb, mint a 49—1909. sz. egyházmegyei határozat által három évre már engedélyezett rendkívüli egyházi adónak még egy évre

való kitolása. Egyben utasítja a presbiteriumot, hogy a lelkészlak kijavítási tervét és költségvetését az egyházmegyei építtető bizottság jóváhagyásának kinyerése céljából az esperesi hivatalhoz a kellő időben terjessze be.

146. Belényessonkolyosi lelkész, mint a magyarcsékei (most még) leányegyház felügyelő lelkésze, beterjeszti

a) a bihardobrosdi leányegyház presbiteriumának határozatát, mely szerint kész a magyarcsékei alakulásban levő anyaegyházhoz csatlakozni következő feltételek mellett: adminisztráló lelkész köteles a bihardobrosdi társulati iskolában a vallást és éneket heti 2 órán tanítani a társulat által megállapított díjazás mellett; havonként kétszer és pedig vasárnapon, egyszer délelőtt, egyszer délután tartozik istentiszteletet tartani, amiért a presbiterium az állás betöltésétől számítandó első évre 200 kor. tiszteletdíjat állapít meg, mely a következő évekre esetről-esetre határoztatik meg, úgy azonban, hogy e tiszteletdíj 200 koronánál több nem lehet mindaddig, míg a leányegyház vagyona az 1050 koronát el nem éri;

b) továbbá másolatban beterjeszti a Bihari Erdőipar és Mészégető Részvénytársaságnak Halász Elemér dr. magyarcsékei főszolgabíró s ez egyház főgondnokához intézett átiratát, mely szerint nevezett társaság a magyarcsékei lelkész javadalmazásához hozzájárul annyiban, hogy vele fogja végeztetni a dobrosdi református gyermekek hitoktatását s e célra biztosít havi 40 kor. díjazást.

Felügyelő lelkész kísérő levelében említi, hogy a magyarcsékei lelkészlak új terve és költségvetése elkészítésére a lépéseket megteszi; az adócsökkentési segélykérvény elkészítése folyamatban van s utasítást kér a már megerősített díjlevelek alapján a lelkészi kongrua kieszközlése iránt.

Egyházmegyénk közgyűlése örömmel értesül a bihardobrosdi leányegyháznak Magyarcsékéhez csatlakozásáról s köszönettel veszi tudomásul a Bihari Erdőipar és Mészégető Részvénytársaságnak a lelkészi javadalmazáshoz említett módon való hozzájárulását; mindkét tényben egy-egy újabb lépést lát a missziói körlelkészség kialakulása felé; ezen két beadványt átteszi a magyarcsékei presbitériumhoz tárgyalás és arról való jelentéstétel végett.

A belényessonkolyosi tevékeny, ifjú lelkész — mint magyarcsékei felügyelő lelkész — halála folytán közgyűlésünk Magyarcsékét a várasfenesi lelkész felügyelet alá helyezi (lásd esperesi jelentést), akire fog várni egyházmegyénk folyó évi 21. számú határ-

rozata értelmében a továbbépítés és szervezés szép munkája.

147. Az egyházmegyei közgyűlés folyó évi 59. számú határozata értelmében a körösszegapátii lelkész jelenti, hogy a körmösdpusztai állami iskolába járó növendékeinkért hitoktatási díj címen nemhogy 80 koronát, de semmit sem kap ; csak hallomásból tudja, hogy az iskola költségvetésében ily címen 40 kor. elő volt irányozva, de hogy ez összeget valaki fel is vette volna, arról semmit sem tud ; különben, hogy e 8 kilométerre fekvő iskolába — melyet jó részben a gróf Csáky Viktor uradalma tart fenn — nem jár ki vallást tanítani, annak oka a nagy távolságon kívül az, hogy az út ősztől kezdve járhatlan, fuvart sem az uradalom, sem az egyház nem ad. Istentisztelet tartása is alig lehetséges, mert szétszórtan lakó híveinket összegyűjteni nem lehet, ezek különben is változó, jövő-menő emberek, maga a panaszló Dömény Zoltán sem lakik már ott ; tankötelesseink száma az idén 10—14 volt ; szeptemberben még megpróbál fuvart szerezni.

Egyházmegyénk közgyűlése addig is, míg a szórványokban való hitoktatás ügyének éppen most munkába vett rendezése megoldást nyer, felhívja körösszegapátii lelkészt, hogy vallástanítási tiszteletdíj iránti kérelmével, a körmösdi állami iskola gondnokságával egyetértőleg a tanfelügyelői hivatal útján forduljon a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz ; fuvart pedig — amint szándékozik is — igyekezzék a körmösdi uradalom intézőségétől kieszközölni.

148. Ágyai lelkész, mint a folyó év tavaszán alakult szapáryligeti fiókegyház felügyelő lelkésze, beterjeszti esperesi hivatalhoz jóváhagyás végett a fiókegyház presbiteriumának és egyházközségi közgyűlésének azon határozatait, melyek az egyházi adókulcsot, a lelkészi és kántori szolgálat díjazását, a folyó évi költségelőirányzatot s az egyházi adó zárótételeit állapítják meg ; az adókulcs ez : lakók páronként 2 kor., házzal birók páronként 3 kor., félpárok ennek felét fizetik ; közalapra lakók 30 fillért, házzal birók 40 fillért fizetnek. Esperesi hivatal az adókulcsot jóváhagyta.

Egyházmegyénk közgyűlése az esperesi jóváhagyást megerősíti, jövőre azonban felhívja a fiókegyház presbiteriumát, hogy a közalapi járulékot ne ilyen cím alatt, hanem az egyházi adóhoz csatolva, csak egyházi adó címe alatt rójja ki ; ez esetben az adókulcs ez lenne : lakók páronként 2 kor. 30 fillért,

házzal birók páronként 3 kor. 40 fillért, félpárok ennek felét fizetik ; a költségelőirányzat szükségleti lapjára pedig vegyen fel lélekszám szerinti 8 fillér közalapi járulékot, mely ezidő szerint 80 lélek után 6 kor. 40 fill.

149. Sulyok István bihari esperes, mint a nagyváradi református tanítónőképző és leányinternátus igazgatótanácsának elnöke, tudomásulvétel és hozzájárulás végett közgyűlésünk elé terjeszti a tanítónőképző és internátus folyó tanévi költségelőirányzatát a következőkben :

Kivonat

a nagyváradi református tanítónőképző igazgatótanácsának 1911 augusztus 10-én tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből.

44. szám. Elnök jelenti, hogy az 1911—12. iskolai évre a tanítónőképző-intézet költségvetését elkészítette, és pedig következőleg :

A nagyváradi református tanítónőképző költségelőirányzata az 1911—12. iskolai évre.

I. Szükséglet.

Személyi kiadás :

1. Böszörményi Géza dr.	fizetése	K 1600·—	
„ „ „	államsegélye .	K 2800·—	
„ „ „	lakbére	K 700·—	
„ „ „	korpótléka . .	K —·—	K 5100·—
2. özv. Bögös Lajosné	fizetése	K 1400·—	
„ „ „	államsegélye .	K 2200·—	
„ „ „	korpótléka . .	K 200·—	K 3800·—
3. Vozáry Ilona	fizetése	K 1400·—	
„ „	államsegélye .	K 1200·—	
„ „	korpótléka . .	K 200·—	K 2800·—
4. Cseplák Vilma	fizetése	K 1400·—	
„ „	államsegélye .	K 1200·—	K 2600·—
5. Ritókh István	fizetése	K 1400·—	
„ „	államsegélye .	K 1200·—	
„ „	lakbére	K 560·—	K 3160·—
6. Varga Dezső	fizetése	K 1400·—	
„ „	államsegélye .	K 1000·—	
„ „	lakbére	K 560·—	K 2960·—
7. Török Erzsébet	fizetése	K 1000·—	K 1000·—
8. Óradíjak (8 vallás, 3 német)	. . . .	K 1100·—	K 1100·—
9. Szolga fizetése	. . . . .	K 600·—	K 600·—
	Összesen :		K 23,120·—

Dologi kiadás:

10. Nyugdíjjárulék	K 1700·—
11. Fűtés és világítás	K 1200·—
12. Felszerelés (törlesztés)	K 1000·—
13. Könyvtár (tanári 100·—, ifj. 240·—, tört. 200·—)	K 540·—
14. Irodai szükségletek	K 600·—
15. Adó, tűzbiztosítás	K 120·—
16. Kölcsön törlesztése	K 4615·—
17. Vegyesekre	K 500·—
18. Előre nem láthatókra	K 300·—
19. Épület javításra	K 300·—
Összesen:	K 10,975·—
Személyi és dologi kiadás:	K 34,095·—

II. Fedezet.

1. Maradvány	K 6.533·49
2. Egyházkerületi segély	K 5,000·—
3. Államsegély félévre	K 5,000·—
4. Egyházmegyék segélye	K 2,000·—
5. Internátus segélye	K 2,000·—
6. Tandíj 120 tanuló után	K 10,020·—
7. Segélyekből	K 1.000·—
8. Kölcsöntörlesztés internátustól 1911 júniusig	K 2,316·—
Összesen:	K 33,869·49

III. Mérleg.

Bevétel	K 33,869·49
Kiadás	K 34,095·—
Hiány	K 225·51

Igazgatótanács az előterjesztett költségvetést elfogadja; a költségvetés egy példányban a fentartó egyházmegyékhez felterjesztendő, az intézet pénztárosának kiadandó. A hiány megtakarítással szüntetendő meg.

Kmf.

Sulyok,
elnök.

Ritókh István,
h. igazgató, jegyző.

Kivonat

a nagyváradi református tanítónőképző igazgatótanácsának 1911 augusztus 10-én tartott gyűlésének jegyzőkönyvéből.

46. szám. Özv. Bögös Lajosné internátusi igazgató előterjeszti az internátus 1911—12. évi költségvetését a következőkben :

A nagyváradi református leányinternátus költségvetése az 1911—12. iskolai évre.

I. Szükséglet.

a) *Személyi kiadás :*

1. Igazgatónő évi fizetése	K	2000·—	
2. Orvos tiszteletdíja	K	300·—	
3. Két nevelőnő fizetése	K	1200·—	
4. Betegápolás	K	450·—	
5. Házvezetőnő	K	450·—	
6. Alkalmazottak fizetése	K	2080·—	
Összesen :	K	6480·—	

b) *Dologi kiadás :*

7. Élelmiszerek 82 növ. à 290 korona	K	23,780·—	
8. Tüzelőanyag	K	1,600·—	
9. Világítás	K	1,000·—	
10. Épületfentartás	K	400·—	
11. Beszerzések	K	1,000·—	
12. Adó, tűzbiztosítás	K	140·—	
13. Házbér (harangozó lakásért)	K	240·—	
14. Posta, irodai szerek	K	100·—	
15. Szünidei átalány	K	160·—	
16. Előre nem látottak	K	200·—	
17. Kölcsön törlesztés	K	4,615·—	
Összesen :	K	33,235·—	
Személyi és dologi kiadás:	K	39,715·—	

Fedezet.

a) Ellátási díjak :

46 növendék	à 500	koronájával	K	23,000·—	
34 „	à 400	„	K	13,600·—	
1 „	à 600	„	K	600·—	
1 „	à 300	„	K	300·—	K 37,500·—

b) Orvos-díj és bútorhasználat :

82 növendék à 14 koronájával . . .	K	1148·—	K	1,148·—
c) Mosás :				
60 növendék à 20 koronájával . . .	K	1200·—	K	1,200·—
d) Zeneszerek használati díja . .	K	400·—	K	400·—
Összes fedezet :			K	40,248·—

Bevétel	K	40,248·—
Kiadás	K	39,715·—
Maradvány	K	533·—

Igazgatótanács a költségvetést elfogadja s elrendeli, hogy egy-egy példány az intézeti pénztárosnak és a fentartó egyházmegyéknek megküldessék.

Kmf.

Sulyok,
elnök.

Ritókh István,
h. igazgató, jegyző.

Egyházmegyénk közgyűlése mindkét költségvetést tudomásul veszi s hozzájárulásáról az igazgatótanács elnökségét értesíti.

150. Vadászi lelkész beterjeszti Balogh József tanító 5 példányban kiállított díjlevelét. Mellékeli a díjlevél kiállításának alapul szolgáló javadalmi jegyzőkönyv hiteles másolatát s kéri a díjlevél egyházmegyei megerősítését.

Egyházmegyénk közgyűlése Balogh József vadászi tanító 5 példányban szabályszerűen névre kiállított díjlevelét, mivel az a javadalmi jegyzőkönyv tételeivel mindenben megegyezik, jóváhagyja s végleges megerősítés végett felterjeszti a tiszántúli református egyházkerületre.

151. Magyarhomorogi lelkész beterjeszti a Mohácsy Ambrus tanító 5 példányban kiállított, névre szóló díjlevelét, mellékeli a javadalmi jegyzőkönyv hiteles másolatát is. Kéri a díjlevelek egyházmegyei jóváhagyását.

Egyházmegyénk közgyűlése a Mohácsy Ambrus magyarhomorogi tanító 5 egyező példányban szabályszerűen kiállított díjlevelét, mivel az a javadalmi jegyzőkönyv tételeivel mindenben megegyezik, jóváhagyja s végleges megerősítés végett felterjeszti a tiszántúli református egyházkerületre.

152. Várasfenesi lelkész beterjeszti jóváhagyás végett a Jákob István és Tényiné Somogyi Etelka tanító, illetve tanítónő 5—5 példányban kiállított, névre szóló díjleveleit.

Egyházmegyénk közgyűlése Jákob István és Tényiné Somogyi Etelka tanító, illetve tanítónő díjleveleit, mivel azok a törvény kellékeinek mindenben megfelelnek, jóváhagyja s végleges megerősítés végett a tiszántúli református egyházkerületre terjeszti fel.

153. Az egyházmegyei tanítói Segélyegyesület elnöksége beterjeszti a Segélyegyesület számadását az 1910 május 1-től 1911 május 1-ig terjedő egy évi időről. A számadást az 1911. évi május 24-ikén Nagyszalontán tartott választmányi gyűlés teljesen rendben levőnek találta s ennek alapján a június 29-én Belényesben tartott rendes közgyűlés elfogadta s mint ilyet egyházmegyénk nyári közgyűlésére az egyházmegyei jóváhagyás elnyerése végett felterjeszteni határozta el. Az egyesületi vagyon kezelését 1910 november 18-án az időközi pénztárvizsgáló bizottság is ellenőrizte.

A segélyegyesületi számadás főbb tételei:

1910 május 1-én az egyesület vagyona volt készpénzben és értékpapirokban	59,651·01 K
Kamat bevétel	4,549·86 „
Tagsági díjból	588·70 „
Kegyes adományokból, vegyes bevételekből és késedelmi kamatokból	664·36 „
Együtt	65,453·93 K
Kiadás segélyezésre	3,708·37 K
Vegyesekre	691·63 „
Összesen	4,400·— K
Kiadás levonva a bevételből	4400·— K
Marad	61,053·93 K
Hozzáadva kamathátralékot, tagsági díj hátralékot, a Szikszay-alapot és a vaspénzszekrény értékét	662·27 K
Összes vagyonérték 1911 május 1-én	61,716·20 K

Kamathátralék 372·40 K.
Tagsági díj hátralék . . 129·12 K.
Szikszay-alap 100·— K.
Nagy Dániel-alap 378·90 K.
Balogh J. és fia-alap 374·66 K.
Nagy Ferenc-alap 200·— K.
Szőke János-alap 439·16 K.

Az egyesületi vagyon évi tiszta szaporulata . . . 1,584·39 K

Egyházmegyénk közgyűlése a tanítói Segélyegyesület beterjesztett, a választmány által megvizsgált és a közgyűlés által elfogadott számadását 1910 május 1-től 1911. évi május 1-ig terjedő egy évi időről jóváhagyó tudomásul veszi s pénztáros részére a felmentvényt, a szokásos fentartással, a maga részéről is megadja.

Utasítja az egyesület vezetőségét, hogy a kamat és tagsági díj hátralékokat sürgősen hajtsa be.

154. A jegyzőkönyv hitelesitésére

esperes elnöklete alatt s a jegyzők közbejöttével Balogh Elek dr., Böszörményi Lajos, Hadházy Kálmán és Szarka Sándor dr. Nagyszalontán lakó tanácsbírákat kéri fel és bízza meg egyházmegyénk közgyűlése;

minek megtörténte után — több tárgy nem levén — elnöklő esperes rendes gyűlésünket bererekesztette.

Hitelesítettük:

Nagyszalonta, 1911 szeptember hó 29.

Balog Ambrus,
esperes.

Böszörményi Lajos *Balogh Elek dr.,* *Szarka Sándor dr.,*
egyházmegyei tanácsbírák, jegyzőkönyvhitelesítők.

Bírósági ülés.

A nagyszalontai reformótus egyházmegye rendes bírósága Nagyszalontán, 1911. évi szeptember hó 14-én tartott ülésének jegyzőkönyve.

Jelen voltak : Balog Ambrus esperes és Balogh Elek dr. egyházmegyei tanácsbíró elnöklete mellett : Széll Kálmán, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János, Szabó István lelkészi-, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák ; ez utóbbi mint egyházmegyei ügyész is ; Fogarassy Bálint, Tatár Balázs, Szabó Lajos egyházmegyei jegyzők ; jegyzőkönyvvezető : Szabó István.

155. Balog Ambrus esperes, mint rendes elnök melegen üdvözölvén a bíróság tagjait

az ülést megnyitja.

156. Elnök felhívja bíróságunkat, hogy az E. T. V. t.-c. 13. §-a értelmében az időszaki tanács tagjait válassza meg, miután az 1911. év szeptember 16-án történt választás hatálya egy év elteltével megszünt.

Bíróságunk a rendes elnökségen (gróf Tisza István egyházmegyei gondnok, Balog Ambrus esperes) kívül az időszaki tanácsba egy év tartamára megválasztja rendes tagokul : Széll Kálmán, Balogh Elek dr. és Tisza Kálmán gróf, póttagokul : Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Benedek László, Hadházy Kálmán és Szarka Sándor dr. tanácsbírákat.

157. *Jegyzőkönyv.* Felvétetett Nagyszalontán, 1911. évi szept. hó 14. napján a nagyszalontai református egyházmegye rendes bíróságának, mint közigazgatási bíróságnak üléséből.

Jelen voltak : A bíróság részéről Balog Ambrus esperes, mint tárgyalást vezető elnök, Balogh Elek dr. mint társelnök, Széll

Kálmán, Nagy Imre, Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János lelkészi-, Hadházy Kálmán, Szarka Sándor dr. világi tanácsbírák; ez utóbbi mint egyházmegyei ügyész is; Hadházy Kálmán dr. ügyész.

Felek részéről: Balog Sándor panaszos és társai, mint tanúk is: ifj. Bálint Mihály, P. Balla Sándor, id. Bálint Mihály, Cs. Balla István, Balla János, L. Bálint Mihály; Bálint József panaszlott, mindnyájan belényesújlaki lakosok.

Jegyzőkönyvvezető: Szabó István.

Tárgyalás alatt van Balog Sándor és társai belényesújlaki egyháztagoknak Bálint József gondnokká történt megválasztása ellen beadott felebbezése, mint közigazgatási bírósági ügy.

Elnök az ülést megnyitván, az V. t.-c. 51. §-a értelmében felhívja a bíróság tagjait a tekintetben való nyilatkozásra, hogy tudomásuk szerint nem forog-e fenn valamelyikökre nézve a 49. §-ban felsorolt hivatalból figyelembe veendő érdekeltségi eset?

Nem forog.

Felhívja elnök a feleket, hogy nincsen-e a bíróság valamelyik tagja ellen törvényen alapuló érdekeltségi kifogásuk?

Nincsen.

Erre az elnök megállapítja, hogy a bíróság érdektelen tagjai kellő számban vannak jelen és hogy az szabályszerűen megalakult.

A bíróság elnöke konstatálja, hogy a felek szabályszerűen megidéztettek.

A bíróság elnöke felhívja a feleket, hogy a bíróság illetékessége tekintetében van-e valami előadni valójuk?

Nincsen.

A bíróság elnöke ezután elrendeli az ügy érdemleges tárgyalását. Bagdi János előadó ismerteti az ügy állását a következőkben:

Belényesújlaki lakos Balog Sándor és 39 társa a folyó évi május 21-én megtartott gondnokválasztás ellen kérvényeznek s a választás megsemmisítését s új választás elrendelését kérik, okul adják, hogy a megválasztott Bálint József gazdálkodni nem tud. A volt gondnok Pataki János 100 üveg sört igért azoknak, akik vele szavaznak. Hivatkoznak arra, hogy negyvenen meg lettek fosztva választói joguktól, pedig ők adójukat befizették. Bálint József a választás után választóival a korcsmába ment. Bálint József Cs. Balla István felett csak két szavazattal győzött.

7. sz. alatt Balog Sándor és három társa május 2-ről keltezve újabb kérvényt adnak be, amelyben ismét a választás megsemmisítését s új választás elrendelését kérik, okul ismét a szavazati joguktól való megfosztást hozzák fel, s egyszersmind azzal fenyegetőznek, ha kérésök teljesítve nem lesz, katholikusok lesznek.

8. szám alatt Molnár Bálint és 11 társa egy újabb kérvényt

nyújtanak be esperes úrhoz, amelyben szintén a választás megsemmisítését kérik ; okul azt hozzák fel, hogy egy vasárnapi istentisztelet után, amikor gondnok a persely tartalmát kötőjébe kiürítette, Molnár György egyházfihelyettes látta, hogy a perselyben egy korona is volt s a lelkészi lakon a korona már hiányzott. Gergely Sándor pedig azt állítja, hogy ő 7 koronát fizetett be s az elszámolva nem lett. Ezek is azzal végzik kérvényöket, hogy ha igazságot nem kapnak, hűtlenek lesznek vallásukhoz.

Lelkész május 22-ről keltezve beterjeszti a presbiterium, illetve egyházközségi közgyűlés jegyzőkönyvi kivonatát, amellyel igazolja, hogy a választás az egyházi törvények utasítása szerint folyt le. A törvény betartva lett s 71 törvényes leadott szavazatból Bálint Józsefre esett 36, Cs. Balla Istvánra 34, Balla Istvánra egy szavazat s így egy szótöbbséggel Bálint József lett megválasztott gondnoknak kinyilvánítva.

A kijelentésre éktelen lárma közben lelkészt igazságtalansággal és lázítással vádolták, amiért a választásból többeket kizárt, holott azoknak választói joguk nem volt, mivel a választók névjegyzékébe felvéve nem voltak.

A zajongó választók egy része a választás ellen felebbezésöket jelentették ki.

3. szám alatt csatolva van Sipos János lelkész kísérő levele, amelyben előadja, hogy a választás törvényesen folyt le, amennyiben azok, akik szavazásra nem bocsáttattak, nem voltak felvéve a választók névjegyzékébe. Követelték a lelkésztől, hogy adja meg nekik a szavazati jogot s miután erre lelkész hajlandó nem volt, azt kiabálták neki : kitérünk, mehet innen, nekünk nem kell papnak, hozzánk adóért ne küldjön senkit, mert kidobjuk. Az állapotok — lelkész szerint — annyira zavarosak, hogy szerinte csak a gondnokválasztás megsemmisítése s új választás elrendelése símítaná el a zavaros állapotokat. A szegény és gazdag párt harca ez. A presbiteriumban is két párt van.

4. sz. a. csatolva van a május 26-án tartott presbiteri gyűlési jegyzőkönyv kivonata, mely azért lett összehíva, hogy Balog Sándor és társai által a gondnokválasztás ellen beadott felebbezési kérvény tárgyaltassék.

Elnök felhívja a megválasztott gondnokot, hogy az ellene felhozott vádakra nyilatkozzék.

Bálint József kijelenti, hogy ő vagyonát el nem tékozolta, hanem azt testvéreinek eladta, a vétel árát pedig a hitelszövetkezetbe és egyeseknél helyezte el, mivel az neki így is ad annyi hasznot, mintha munkáltatná.

Van neki még tehermentes háza s földje s a nejének is van

ingatlana s a kettőjük vagyona megér 10,000 koronát s ha szükséges, ők ezt lekötik biztosítékul.

A jelen levő presbiterek Bálint József nyilatkozatáról azt mondják, hogy az az igazságnak megfelelő.

A 2. sz. a. felhozott vádra Pataki János volt gondnok azt mondja, hogy az iskola előtt voltak öten s azok előtt azt mondta, ha a többséghez csatlakoztok, adok 100 üveg sört. Ezt igazolják a többi jelenlevők is.

A 3-ik vádpontra, hogy t. i. 40-en meg lettek fosztva a választói jogtól, a presbiterium adja meg a választ a következőkben :

Azért nem vétettek fel a választók névjegyzékébe, mert egyházi tartozásaikat a rendes törvényes határidőre be nem fizették. A 14 napig közszemlére kitett választói névjegyzék ellen felebbezéssel nem élt senki. Tartozásaikat csak azután fizették ki, mikor már a névjegyzék esperes által megerősítve lett. Választói joguktól tehát megfosztva nem lettek, mivel ilyen joggal nem is birtak.

A 4-ik vádpontra nézve a presbiterek kijelentik, hogy náluk ős időktől fogva szokásban volt az, hogy a megválasztott gondnok a választás után a saját tárcája terhére a választóknak áldomást adott.

Az 5-ik vádpontra azt válaszolják, hogy az egyházi törvények szerint, ha valaki egy szótöbbséget nyer is, törvényesen meg van választva.

Balog Sándor és társai a presbiterium határozata ellen felebbezéssel élnek.

5. sz. a. lelkész jelenti esperesnek, hogy utasítása szerint megválasztott gondnokot a presbiterium előtt feleskette s utasította gondnokot kötelességének teljesítésére.

6. sz. a. mellékelve van megválasztott gondnok Bálint József nejének Balla Erzsébetnek a nyilatkozata, melyben férjéért teljes vagyoni felelősséget vállal.

9. sz. a. csatolva van esperes által megerősített választók névjegyzéke.

10. sz. a. mellékelve van az ügyészi vélemény. Ügyész a vizsgálat elrendelését indítványozza annak megállapítására, hogy van-e a névjegyzékben olyan választó, aki jogától megfosztatott ? Beigazolható-e az, hogy Bálint József erkölcstelen életet él s kellő vagyoni biztosítékkal nem rendelkezik ? Hogy megválasztott gondnok egy koronát a perselypénzből jogtalanul eltulajdonított ?

11. sz. a. csatolva van az elnöki végzés, amely végzés a felebbezésnek — a vizsgálat mellőzésével — helyet ad.

12. sz. a. csatolva van a kézbesítő ív, amely igazolja azt, hogy úgy a panaszosok, mint a panaszlott az idézést átvették.

Elnök felhívására Balog Sándor panaszló ismétli a panaszkérvényben felhozottakat s hat társának, illetőleg tanújának kihallgatását kéri arra nézve, hogy Bálint József választói a szavazáshoz a korcsmából jöttek, hol a volt gondnok Pataki János itatta őket.

Az elnök zárt tanácskozás után nyilt ülésben kihirdette, hogy bíróságunk a tanúkihallgatást nem rendeli el, mert ez a panasz a vád eddigi pontjai közt fel sem volt említve; a panaszlevél 2. pontjával, — melyszerint Pataki János a Bálint József megválasztása esetében (tehát utólag) igért 100 üveg sört — ellentétben áll s a gondnokválasztás törvényszerű lefolyásával semminemű vonatkozásban nem áll.

Panaszlott Bálint József a vád pontjait cáfolja s valótlanoknak mondja, hivatkozván az ügyiratoknak mellette szóló s igazát védő bizonyítékaira.

Elnök a tárgyalást berekeszti és zárt tanácskozmány után nyilt ülésben kihirdeti a bíróság egyhangúlag hozott

ítéletét:

Balog Sándor és társai, valamint Molnár Bálint és társai belényesújlaki lakosok azon kérelmükkel, hogy az 1911. év május 21-én tartott egyházgondnokválasztás semmisíttessék meg s új választás rendeltessék el, elutasíttatnak.

Indokolás:

A választás a törvény rendelkezéseinek megfelelőleg ejtetett meg.

A választás alkalmával a 2 ·/. alatti jegyzőkönyv IV-ik pontja szerint Bálint József 36 szavazattal, Cs. Balla István 34 és Balla István 1 szavazatával szemben egy szótöbbséggel lett megválasztva.

A vád III-ik pontja, hogy negyvenen meg lettek volna fosztva választói joguktól — a presbiterium 4 ·/. alatti nyilatkozata szerint — a valóságnak meg nem felelő; mert nem létező jogtól senkit megfosztani nem lehet. A panaszkérvényben jelzett 40 embernek pedig választói joga nem volt, mivel az Egyházi Törvény 1. t.-c. 18. §. *b*) pontja alatti kötelezettségeiknek eleget nem tettek s ennek ellenkezőjét maguk sem állítják.

A 7 ·/. és 8 ·/. alatti felebbezésben ismételt azon panasz, hogy Bálint Józsefnek vagyoni biztosítéka nincsen s magának sem tud jól gazdálkodni, értékét veszti Bálint Józsefné szül. Balla Erzsébet 6 ·/. alatt csatolt nyilatkozata után, amelyben ez férjéért teljes anyagi felelősséget vállal.

A 2. és 5. pont alatti panaszok be nem igazolhatók. Olyan választó, aki a névjegyzékbe felvéve volt, elutasítva nem lett; ennek ellenkezőjét panaszosok sem állítják.

Ezeknek alapján kérvényezőket kérelmeikkel el kellett utasítani.

Az elnök konstatálja, hogy az ítélet kihirdetésénél az érdekelt felek közül mindazok jelen voltak, kik e jegyzőkönyv elején fel vannak említve, mint jelenlevők.

Ezután elnök felhívta a jelen levő feleket aziránt való nyilatkozattételre, hogy megnyugosznak-e az ítéletben vagy felebbeznek?

Bálint József panaszlott megnyugszik, úgyszintén az egyházmegyei ügyész is.

Balog Sándor panaszló és társai nem jelentenek be felebbezést.

Végre a bíróság elrendeli, hogy a jelen nem volt feleknek az ítélet hiteles kiadmánya kézbesíttessék.

(Kmf.)

Balog Ambrus,
lelkészi elnök.

Balogh Elek dr.,
világi elnök.

Szabó István.
jegyzőkönyvvezető.

A közgyűlés jegyzőkönyvét hitelesítette a 154. szám alatt kiküldött jegyzőkönyvhitelesítő bizottság;

a bírósági űlés jegyzőkönyvét hitelesítette az egyházmegyei bíróság elnöksége.

*

Ezen 89—157. szám közül jegyzette:

Szabó István lelkészi főjegyző a 89—91., 93—96., 100., 101., 103., 105., 107., 108., 112., 118., 119., 141., 145—149., 154—157. számot;

Fogarassy Bálint lelkészi aljegyző a 102., 120—140. számot;

Tatár Balázs világi főjegyző a 104., 106., 109., 113—117., 142—144. számot;

Szabó Lajos világi aljegyző a 92., 97., 110., 111., 150—153. számot;

Kassay Béla tanügyi bizottsági előadó a 98. számot;

Perecz István számvevőszéki előadó a 99. számot.

Mindezen számoknak — a bírósági ügy kivételével — az illetők előadói is voltak.

TÁRGYMUTATÓ.

I. Közgyűlési ügyek.

Imádság és a gyűlés megnyitása után:

89. A gyűlés képviselőinek igazolása. Sz. I.
90. Jelentés a meg nem jelenő tagokról. Sz. I.
91. A tanácskozás sorrendjének megállapítása. Sz. I.
92. Jelentkező tanítók eskütétele. Sz. L.
93. Esperesi jelentés az egyházlátogatásról. Sz. I.
94. Esperesi jelentés az elnökileg elintézett ügyekről. Sz. I.
95. Sonkolyosi lelkész halála. Felügyelő lelkész. Sz. I.
96. Esperesi jelentés a skontró ügyekről. Sz. I.
97. Esperesi számadás a továbbított pénzekről. Sz. L.
98. A tanügyi bizottság jelentése. (Javaslat a külső területeken való vallástanításról.) K. B.
99. Számvevőszék jelentése. P. I.
100. Javaslat a lelkészek kártalanításáról a kiadványokért. Sz. I.
101. Vélemény az országos lelkészi nyugdijintézet új ügyrendjéről. Sz. I.
102. Szórványok beosztása. F. B.
103. Esperesi írógép árának kiutalása. Sz. I.
104. Nagybölöni Bölöny József adománya — Ugra. T. B.
105. Egyházlátogatási jegyzőkönyv és parochiális körök tervezete. Sz. I.
106. Anti egyház telekjegyzőkönyvének kiigazítása. T. B.
107. Feketetóti lelkész káplántartási díjának felemelése. Sz. I.
108. Pankotai lelkész káplántartást és missiói segélyt kér. Sz. I.
109. Ugrai ingatlanok eladása. T. B.
110. Nagyzerindi egyház a 4 ik iskola felállítására haladékot kér. Sz. L.
111. Feketegyarmati egyház a 3 ik iskolát felállítani nem képes. Sz. L.

112. Belkörű tűzbiztosítás. Sz. I.
113. Kisperegi egyház 3 ezer kor. kölcsöne. T. B.
114. Belényesi egyház 15 ezer kor. kölcsöne. T. B.
115. Magyarhomorogi egyház 20 ezer kor. jelzálogos kölcsöne. T. B.
116. Magyarhomorogi egyház építési szerződése. T. B.
117. Árpádi egyház 1600 kor. kölcsöne. T. B.
118. Szakáli iskola megszünése ; a tanterem átadása. Sz. I.
119. Belényesi állami iskola szerződés megsürgetése. Sz. I.
120. Csermő közalapi segélyt kér. F. B.
121. Pankota közalapi segélyt kér. F. B.
122. Szinte közalapi segélyt kér. F. B.
123. Radnalippa közalapi segélyt kér. F. B.
124. Köröstárkány közalapi segélyt kér. F. B.
125. Államsegélykérvények : illyei felügyelő lelkész ; illyei vallástanító ; Szinte, Szapáryliget ; Radnalippa ; Csermő ; Gyorok ; Török Pál ; Feketetót ; Magyarremete F. B.
126. Vajda Mihály református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
127. Bottyán Pál református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
128. Belényes református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
129. Pankota református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
130. Fogarassy Bálint református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
131. Szinte református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
132. Lengyel Imre református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
133. Radna-lippa református segélyegyleti segélyt kér. S. B.
134. Csermő református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
135. Magyarremete református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
136. Boczor Lajos református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
137. Török Pál református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
138. Magyarcsékei felügyelő lelkész református segélyegyleti segélyt kér. F. B.
139. Szinte Gusztáv Adolf egyleti segélyt kér. F. B.
140. Pankota Gusztáv Adolf egyleti segélyt kér. F. B.
141. Harsányi rendkívüli adókulcs. Sz. I.
142. Szintei harmonium-alap. T. B.
143. Tenkei ó-temető alapító-levelek. T. B.
144. Erdőgyaraki alapító-levelek. T. B.
145. Berekböszörményi rendkívüli adókulcs. Sz. I.
146. Dobrosd Csékéhez csatlakozni kész. Sz. I.
147. Körmösd-pusztai vallástanítás. Sz. I.
148. Szapáryligeti adókulcs. Sz. I.
149. Nagyváradi tanítónőképző és internátus költségelőirányzata. Sz. I.
150. Balogh József vadászi tanító díjlevele. Sz. L.

151. Mohácsi Ambrus magyarhomorogi tanító díjlevele. Sz. L.
152. Fenesi tanítói díjlevelek. Sz. L.
153. Tanítói segély-egylet 1910—11. évi számadása. Sz. L.
154. Jegyzőkönyv hitelesítésére bizottság küldése. Sz. I.

II. **Bírósági ügyek.**

155. Bírósági űlés megnyitása. Sz. I.
156. Időszaki tanács megalakítása. Sz. I.
157. Felebbezés a belényesújlaki gondnokválasztás ellen. Sz. I.